

**T.C.
HİTİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI**

MECMÛA-İ İLÂHIYÂT

ADLI ESERİN TRANSKRİPSİYONU VE İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Mustafa ŞENGÜL

Çorum 2019

MECMUA-İ İLÂHIYÂT

ADLI ESERİN TRANSKRİPSİYONU VE İNCELENMESİ

Mustafa ŞENGÜL

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

TEZ DANIŐMANI

Dr. Öğr. Üyesi Hiclâl DEMİR

ÇORUM-2019

KABUL VE ONAY

Mustafa ŞENGÜL tarafından hazırlanan *Mecmûa-ı İlâhiyât Adlı Eserin Transkripsiyonu ve İncelenmesi* başlıklı bu çalışma, 05.02.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği / ~~oyçokluğu~~ ile başarılı bulunarak yüksek lisans sanatta yeterlilik tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Seydi KIRAZ (Başkan)

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Hiclâl DEMİR (Danışman)

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim HAKSEVER

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

İmza

Prof. Dr. Mehmet EVKURAN

Enstitü Müdürü

T.C.
HİTİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yaptığımı beyan ederim. (05.02.2019)

İmzası
Mustafa SENGÜL

ÖZET

ŞENGÜL, Mustafa. *Mecmûa-i İlâhiyât (Hasanpaşa Ktp. No: 19 Hk 2271) Adlı Eserin Transkripsiyonu ve İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Çorum, 2019.

Mecmûa-i İlâhiyât, Tekke-Tasavvuf edebiyatı alanında değerlendirilebilecek ilâhi tarzında kaleme alınmış şiirlerden oluşmaktadır. Bu şiirlerin dışında eserde nesir olarak kaleme alınmış varaklar da yer almaktadır. Eserin başlangıç kısmında doksan adet hadis ve bunların ikişer beyitlik tercümeleri bulunmaktadır. *Mecmûa-i İlâhiyât*, müellifi olan Seyyid Hasan'ın şiirlerinin dışında baş ve son kısmına eklenmiş varaklardan oluşmuş bir şiir kitapçığı şeklinde günümüze ulaşmış el yazması bir eserdir.

Eserin müellifi Seyyid Hasan hakkında edebiyat tarihlerinde ve şiir antolojilerinde herhangi bir bilgi bulunamamıştır. Eserde toplam 175 şiir tespit edilmiştir. Bu şiirlerin 127'si eserin müellifi Seyyid Hasan'a aittir. Seyyid Hasan'ın şiirleri dışında, eserin baş kısmında Hüdât'ye ait yirmi iki şiir ve nesir Fatıha Suresi tefsiri yer almaktadır, manzum kısımlar da tefsirin arasına yerleştirilmiştir. Eserin son kısmında Zâkirî'ye ait sekiz, Derviş'e ait bir, Hâletî'ye ait bir, Meylî'ye ait bir, Şeyhoğlu Mustafa'ya ait bir, Câhidî Ahmed Efendi'ye ait iki şiir bulunmaktadır. Ayrıca eserde cenaze defni ile ilgili nesir şeklinde yazılmış bilgi, Molla Fenârî'nin *Şürûtu's-Şalât* adlı eserinden “namaz, abdest, gusül” ile ilgili nazım tercüme, İmam Gazâlî'nin *Kimyâ-yı Sa'âdet* adlı eserden bir alıntı ve Hz. Muhammed (s.a.v.), dört halife, din ve devlet büyüklerine edilmiş dualar bulunmaktadır.

Eserdeki şiirlerin çoğunda Dîvan şiiri geleneği sürdürülmüş, şiirlerde başlık kullanılmamıştır. Başlık kullanılan şiirlerde de “İlahi” başlığı yer almaktadır. Bazı şiirlerin şairi, kopan varaklardan dolayı belirlenememiştir. Ayrıca kimi şiirlerin başlıklarında yer alan nevâ, bûselik, mâhûr gibi makam adlarından şiirlerin bestelenmiş oldukları anlaşılmaktadır.

Anahtar Kavramlar: Seyyid Hasan, İlahi, Tasavvuf Edebiyatı

ABSTRACT

ŞENGÜL, Mustafa. *Transcription and Investigation of the Work Named Mecmûa-i İlâhiyât (Hasanpaşa Ktp. No: 19 Hk 2271)*, Master Thesis, Çorum, 2019.

Mecmûa-i İlâhiyât, consists of poems taken in ilahi style which can be evaluated in the field of Tekke-Sufism literature. Apart from these poems, there are leafs written in prose. There are ninety hadith and two couplets in the beginning. Apart from the poet Seyyid Hasan, the author of this work, it is a manuscript that has survived to the present day in the form of apoetry booklet, which is composed of the head and the final part of the leafs.

There is no information and document in the anthologies of literature and poetry about Seyyid Hasan, the author of the book. A total of 175 poems have been identified in the work. 127 of these poems belong to the author of the book Seyyid Hasan. Apart from the Seyyid Hasan's poems, there are twenty two poems of Hüdâî in the head of the work and commentary of Sura al-Fatiha as the prose, and the verse sections are placed between the commentary. In the last part of the work, eight poems belonging to Zâkirî, one poem belonging to Dervîş, one poem belonging to Hâletî, one poem belonging to Meylî, one poem belonging to Şeyhoğlu Mustafa, two poems belonging to Câhidî Ahmed Efendi. In addition, prose information about the funeral, from Molla Fenârî's work *Şürûtu's-salât* prayer, ablution, gusül" related verse translation, a prose quote from İmam Gazâlî's work *Kimyâ-yı Saâdet*, prayers to the Hz. Muhammed(s.a.v.), four caliphs, to the elders religion and state.

In most of the poems in the work, the tradition of divan poetry has been continued and the title has not been used in the poems. As the title İlâhi is included in the poems used in the title. In addition some poems in the titles of the names, such as nevâ, bûselik, mâhûr such as the names of the poetry of the names are understood to be composed.

Keywords: Seyyid Hasan, Divine, Sufism Literature

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
ÖN SÖZ	v
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM MECMÛA-İ İLÂHİYÂT

1.1. GENEL BİLGİLER	2
---------------------------	---

İKİNCİ BÖLÜM SEYYİD HASAN

2.1. HAYATI	3
2.2. ŞİİRLERİ	6
2.2.1. Şekil Özellikleri	6
2.2.1.1. Nazım Şekli.....	6
2.2.1.2. Nazım Birimi	6
2.2.1.3. Kafiye Şeması	7
2.2.2. Üslûp	7
2.2.3. Dil Özellikleri	11
2.2.4. Ahenk Unsurları.....	12
2.2.4.1. Ölçü.....	12
2.2.4.2. Kafiye.....	13
2.2.4.3. Redif.....	13
2.2.4.4. Tekrarlar.....	14
2.2.5. Şiirlerin Muhteva Özellikleri.	15
2.2.5.1. Allah'ın Birliği, Kudreti	15
2.2.5.2. Münacaat, Allah'a Yakarış	15
2.2.5.3. Peygamber Sevgisi, Övgüsü	16

2.2.5.4. Dünyanın Geçiciliği, Aldatıcılığı.....	17
2.2.5.5. Ölüm Gerçeği.....	18
2.2.5.6. Namazın Önemi	18
2.2.5.7. Üç Ayların Önemi.....	19
2.2.5.8. Cennetin Güzellikleri.....	20
2.2.6. Şiirlerde Kullanılan Söz Sanatları.....	21
2.2.6.1. İktibas.....	21
2.2.6.2. Telmih.....	22
2.2.6.2. Diğer Söz Sanatları	24

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM DİĞER ŞAİRLER

3.1. HÜDÂYÎ	25
3.2. ZÂKİRÎ.....	27
3.3. MEYLÎ.....	28
3.4. HÂLETÎ.....	28
3.5. ŞEYHOĞLU MUSTAFA	29
3.6. CÂHİDÎ AHMED EFENDİ	29
3.7. DERVİŞ	30
3.8. ŞAİRİ BİLİNMEYEN ŞİİRLER.....	30

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM ÇEVİRİYAZILI METİN

4.1. ÇEVİRİYAZILI METİN OLUŞTURULURKEN DİKKAT EDİLEN HUSUS- LAR.....	31
4.2. ÇEVİRİYAZILI METİN	32
SONUÇ	235
KAYNAKÇA	237

ÖN SÖZ

Bilindiği gibi edebiyat, kültürün kayda geçirilmiş hâlidir. Bir toplumun edebiyatının oluşum süreci başlangıçta sözlü edebiyat olarak karşımıza çıkar. Sözlü bir aktarım olduğunda kalıcılığı sağlamak için ahenk unsurlarını kullanmak kaçınılmazdır. Bu yüzden ilk edebî eserler şiir olarak ortaya çıkar, hatta bu şiirler ezgili hâlde nesilden nesile aktarılır.

Bir toplumun kültür birikimini sonraki nesillere aktarması yani o toplumun edebiyatının oluşumu, sözlü olarak başlar ve toplumun gelişimine paralel olarak yazılı hâle gelir. İlk edebî eserler şiir olduğundan şairler doğal olarak toplumda kültür taşıyıcılığı görevini üstlenmişlerdir.

Edebiyatın tarihle olan ilişkisini de yabana atmamak gerekir. Çünkü birbirinden en çok yararlanan; bilgi, belge alışverişi yapan iki alan diyebiliriz edebiyat ve tarih için. Edebî eserleri incelerken bu eserlerin dönem özelliklerini göz önünde tutmalıyız ya da bilgi, belge bulamadığımız dönemlerle ilgili edebî eserlerdeki ipuçlarını değerlendirmeliyiz. Özellikle sözlü olarak gelişen Halk edebiyatı ve Tekke - Tasavvuf edebiyatında dönemle ya da şairin hayatıyla ilgili ipuçlarını eserlerin satır aralarında bulmak, bulduğumuz bilgilerle yetinmek zorunda kalıyoruz. Eserin yazıldığı dönemi belirlemek için eserin satır aralarından topladığımız bilgi kıvrıntılarını tarihi belgelerle bir araya getiriyor, bu şekilde eserin kaleme alındığı dönemle ilgili bir kanaat oluşturmaya, sonuca ulaşmaya çalışıyoruz.

Mecmûa-i İlâhiyât adlı eseri Çorum Hasan Paşa Yazma Eser Kütüphanesinde 19 Hk 2271 numarada bulduk ve üzerinde daha önce yapılmış bir çalışma olmadığını belirleyerek yeni bir çalışma ortaya koyma heyecanı ile incelemeye başladık. Çalışmamızın birinci bölümünde, eserdeki özel isimleri ve dil özelliklerini belirlemek suretiyle edebiyat tarih ilişkisinden yararlanarak eseri tanıtmaya çalıştık; ikinci bölümünde, eserin müellifi olan Seyyid Hasan'ın hayatını ve şiirlerini inceledik; üçüncü bölümünde eserde birkaç şiiri bulunan diğer şairlerden bahsettik ve dördüncü bölümünde çalışmalarımızı sonuçlandırarak çeviri metnimizi sunduk. Bu çalışmayla, eserin kaleme alındığı dönemle ve şairin hayatıyla ilgili bir kanaat oluşturmaya çalıştık.

Bu uzun soluklu, zor süreçte başta bana rehberlik eden tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hiclâl DEMİR'e, benden yardımını esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Elif AYAN Nİ-

ZAM'a ve bana sabırla katlanan eşim ve çocuklarıma çok teşekkür ediyorum, bu çalışmanın edebiyat dünyasına az da olsa bir katkı sağlamasını temenni ediyorum. Müellif Seyyid Hasan'ın belirttiği gibi okuyanların bizi ayıplamamasını, hoş görmesini; eksikimizi tamamlamasını diliyorum.

05.02.2019

Mustafa ŞENGÜL

GİRİŞ

Türk- İslam kültürü uzun bir geçmişe sahiptir. Türkler, bulunduğu tüm coğrafyalarda iz bırakmış, kalıcı eserler ortaya koymuşlardır. Türk edebiyatı da bu doğrultuda Göktürk, Uygur, Karahanlı, Selçuklu gibi farklı devletlerde ve farklı coğrafyalarda eserler vermişlerdir. Osmanlı dönemine gelindiğinde Tekke-Tasavvuf, Halk ve Dîvan Edebiyatı olarak üç ana kolda eserler ortaya konmuştur. Bu üç ana koldan Dîvân Edebiyatı, saray ve devlet merkezli olduğu için kayıt altına alınmış, ancak Tekke-Tasavvuf ve Halk Edebiyatı geniş bir alana yayıldığı ve daha çok halk kitleleri arasında hayat bulduğu için bütünüyle kayıt altına alınamamıştır. Bu çalışmada ele alınan *Mecmû'a-i İlâhiyât*, Tekke-Tasavvuf Edebiyatı içinde değerlendirilebilecek, bugüne kadar çevirisi yapılmamış eserlerden biridir.

Toplumun duygu ve düşüncelerini yazılı ya da sözlü olarak dile getirmesi olarak tanımlanan edebiyat denilince akla ilk gelen edebî tür şiidir. Çünkü şiiir; duygu ve düşüncelerin ifade edilmesi, sonraki nesillere aktarılması, toplum hafızasında hoş bir tat bırakması amacıyla ve estetik bir kaygıyla yazılan edebî bir türdür. Türk edebiyatının yukarıda belirtilen üç ana kolunda da bu tür, birinci sırayı almaktadır. Özellikle Tekke-Tasavvuf ve Halk Edebiyatı ürünlerinin neredeyse tamamı şiiir türünde verilmiştir. Çalışmamızda 175 şiiirin tespit edilmesi bu düşüncüyü desteklemektedir.

Bu çalışmada *Mecmûa-i İlâhiyât* adlı eserin içeriği incelenerek yukarıda belirtilen kayıt altına alma çalışmalarına bir katkı sunma amaçlanmıştır. Eserde geçen isimler ve ipuçlarından yola çıkılarak eserin yazıldığı dönem ve müellifi Seyyid Hasan ile ilgili bir kanaat oluşturulmaya çalışılmıştır. Ayrıca eserde müellif Seyyid Hasan dışındaki şairlere ait şiiirler ve bölümler hakkında da bilgi verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

MECMÛA-İ İLÂHİYÂT

1.1. GENEL BİLGİLER

Mecmûa-i İlâhiyât, Çorum Hasan Paşa Yazma Eser Kütüphanesinde 19 Hk 2271 numarada kayıtlıdır. Toplam 89 varaktır. Eserde varak numaraları bulunmamaktadır, Hasan Paşa Yazma Eser Kütüphanesinde kayıtlı olan fotoğraf numaralarına göre okunmuş, transkribe edilirken varaklar numaralandırılmıştır. Eserin adı, kütüphane kataloğunda verilen bilgiye göre, konusundan yola çıkılarak belirlenmiştir. Kütüphane kataloğunda eserin yazısı “kıрма nesih”, kağıt çeşidi “su yolu ve harf filigran” olarak belirtilmektedir. Eser üzerinde daha önce yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanamamıştır. Eserin müellifinin Seyyid Hasan olduğu eserin 31-A numaralı varağında bulunan şu paragraftan anlaşılmıştır:

“Bismillâh ile ibdâ idüp bu ilâhiyyâtı te’lif idüp yazan el-faķır el-ħaķķı es-seyyid Ğasan el-mücellid ve Ğaķ te’âlâdan isti’ânet taleb idüp günâhım añup söyleyemişdür ‘aķl-ı ķaşırumla bu ķadar elimden geldi ancaķ ‘özr iderem ‘Arabiyyâtım yoğidi eger bir eksigi ğalat yeri var ise ‘ilmi olup oķuyan ķarındaş bize ‘ıtâb etmesün ‘aybını setr itsün Ğaķ te’âlâ anuñ ‘aybını setr ide Ğaķ te’âlâ cümle ümmet-i Muħammed ile âħirimizi ‘âķıbetimizi imanla Ğur’ânla ğatm eylesün her a’zâmızuñ ğareketini şeri’ata muvâfiķ ķılıvirsün ve cümlemizi raħmetiyle cennetiyle dîzârıyla âħirinde müşerref eylesün

âmîn yâ Rabbe’l-‘âlemîn ve biħaķķ-ı Seyyide’l-mürselîn”

Eserin yazıldığı tarihe dair herhangi bir bilgi bulunmamasına rağmen içeriğindeki isimler ve dil özellikleri *Mecmûa-i İlâhiyât*’ın 16. yüzyılda kaleme alınmış olabileceğini düşündürmektedir. Eser, merkezde Seyyid Hasan’ın şiirleri olmak üzere Hüdâî, Zâkirî, Hâletî, Meylî, Şeyhoğlu Mustafa ve Câhidî Ahmet Efendi’nin şiirlerinden oluşmuştur. Eserin başlangıç ve son kısımlarında sonradan yapıştırıldığını düşündüğümüz varaklar mevcuttur. El yazması olan eser çok tahrif olmuştur. Bazı varaklar kopmuş, bazı varaklar da esere sonradan eklenmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

SEYYİD HASAN

2.1. HAYATI

Eserin müellifi olduğunu tespit ettiğimiz, eserdeki 175 adet şiirin 127'sinin sahibi olan Seyyid Hasan hakkında edebiyat tarihlerinde herhangi bir bilgiye rastlanamamıştır. İsminde bulunan Seyyid sıfatından ve şiirlerinde geçen

Ceddidür Seyyid Ḥasanuñ ṭayyibededür ravzası

Şefî' olsun yarın aña **cedd-i** ol ḥulq-ı ḥasen

Ceddüm ol Muḥammed şefâ' at kıldı

ifadelerinden şairin Peygamber (s.a.v.) soyundan geldiği anlaşılmaktadır. Hayatı ve yaşadığı dönemle ilgili bilgileri ancak şiirlerinde kullandığı dil özellikleri ve anılan isimlerden tahmin etmek mümkündür. Şiirlerinde Eski Anadolu Türkçesi etkisi oldukça belirgindir. Ayrıca şiirlerinde mürşidi olarak tanımladığı iki isim vardır: Bunlar Fenâyi Hüseyin Efendi ve Şeyh Ali Semerkandî'dir.

Şeyh Ali Semerkandî, Osmanlı Devleti'nin kuruluş devrinde, Ankara'nın Çamlıdere beldesinde yaşamış, kerametlerinden söz edilen manevi makamı yüce bir kişidir. 1320 (H.720) senesinde İsfahan'da doğmuş, 1457 (H.862) tarihinde Çamlıdere'de vefat etmiştir. Ömrünü tebliğ, irşad faaliyetlerine adanmıştır. Türbesi Çamlıdere beldesinde bulunmaktadır (İslam Âlimleri Ansiklopedisi (t.y.): 277-280).

Seyyid Hasan, Şeyh Ali Semerkandî'yi iki şiirinde anmıştır. İlk şiirinde onun tefsir, hadis okuttuğunu; âlim bir kişi olduğunu ve kendisinin de Şeyh Ali Semerkandî'nin tarikatine girmek istediğini dile getirir:

Medḥ iderem yâ Rab ben bir sulṭânı

Şeyh ' Ali-i Semerkand ad u şanı

Faẓl ile ' âlemlere vermiş şânı

İlâhî sen göster seyrümde anı

Cân u gönülde ' aşıkam ben aña

Ṭarîḳine girem luṭf eyle baña

Bile haşr eyle minnetüm bu saña
İlâhî sen göster seyrümde anı

İkinci şiirinde Şeyh Ali Semerkandî'nin çok cefa çektiğini, mahşer gününde Peygamber (a.s.) ile birlikte olacağını ve ümmetin affını dileyeceğini şöyle ifade etmektedir:

Mürşidi cediti Muḥammed Muştafâ
Ṭarîḳ-i Ḥaḳda çekmişdür çok cefâ
Şoḥbet-i Muḥammedle süren şafâ
Şeyḥ 'Ali-i Semerkandî sultândur

Dünyâ âḫir olup ḳopa ḳıyâmet
Maḫşer yerine cem' ola bu ümmet
Dervişlerin Ḥaḳdan eyleyen minnet
Şeyḥ 'Ali-i Semerkandî sultândur

Fenâyi Hüseyin Efendi 15. Yüzyıl, Fatih Sultan Mehmed dönemi şairlerindedir. Fenâyi mahlasını döneminde ilk kullandır (Yıldız, 2003: 345). Seyyid Hasan, Fenâyi Hüseyin Efendi'yi iki şiirinde metheder: İlk şiirinde Edirne şehrinde vaaz verdiği için, halk arasında çok sevildiğinden bahseder:

Edirne şehrinde aḳrânı yokdur
Va' zın diñler ğâyet muḫibbi çokdur
Ol kim her bir sözi añladur ḫaḳdur
Fenâyi Hüseyin Efendîdür bil

Ṭarîḳi Şeyḥ 'Ali-i Semerkandî
Ne 'ilm vermiş aña Allâh efendî
Pirinüñ tefsirin oḳıyan kendi
Fenâyi Hüseyin Efendîdür bil

İkinci şiirinde Fenâyi Hüseyin Efendi'nin âlim, müttaki kişiliğinden; vaazının çok etkileyici olduğundan ve Şeyh Ali Semerkandî'nin Fenâyi Hüseyin Efendi'nin mürşidi, pîri olduğundan söz eder:

Meşāyih içinde ‘ālim müttekī
Fenāyī Şeyh Hüseyn Efendīdür
Görür gibi tevḥid eyleyen Ḥaḫḫı
Fenāyī Şeyh Hüseyn Efendīdür

Ol ‘azīz bu şehre gelelden beri
Çekdügi çileyi çekmiş yok biri
Ol ki Şeyh ‘Ali-yi Semerkand piri
Fenāyī Şeyh Hüseyn Efendīdür

Cümlenüñ i‘tikādı şimdi aña
Va‘zından ayrılman sa‘adet baña
Seyyid Ḥasan anı bilür şorsaña
Fenāyī Şeyh Hüseyn Efendīdür

Şiirinde geçen **Mevlūd** sözcüğü ile kültürümüzdeki mevlid geleneğine ve Süleyman Çelebi'nin *Vesiletü'n-necât* adlı peygamberimizin doğumunu konu alan şiirine işaret edildiği tahmin edilmektedir. Bu tahmin doğru ise Seyyid Hasan, Süleyman Çelebi'nin *Vesiletü'n-necât*'ı yazdığı 15. yüzyıldan (Pekolcay, 1967, s.153) sonra yaşamış olmalıdır. Şiirinde **Mevlūd** sözcüğünü şöyle kullanır:

Mevlūdımı kim ki diñler
Şefā‘ atin bula anlar
Ġāfil olmañ Müslümānlar
Toğduğı aydur bu gelen

Şeyh Ekmelü'd-dīn Meşārik Şerhinde eyle dir
Gel namāzı itme gel terk olma kelbveş senüñle

Yukarıdaki beyitte geçen Şeyh Ekmelüddin ve eseri *Meşārik Şerhi* 14. yüzyılda kaleme alınmıştır.¹

¹ Şeyh Ekmelüddin, Hanefi mezhebinde kabul görmüş bir fıkıh âlimidir. İsmi, Muhammed bin Mahmūd bin Ahmed el-Bāberti er-Rūmī el-Mısırī'dir. 1310 yılından sonra Bayburt'ta doğmuş, 1384 yılında Mısır'da vefat etmiştir. (Aytekin, 1991, s. 377)

Bu bilgilerden, Seyyid Hasan'ın 15. yüzyılın ikinci yarısı ya da 16. yüzyılda Anadolu'da yaşamış bir mutasavvıf bir şair olduğu tahmin edilmektedir.

2.2. ŞİİRLERİ

Mecmûa-i İlâhiyât adlı eserde Seyyid Hasan'a ait 127 şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerin sadece ikisi "İlâhi" başlığı taşımakta, 125'inde başlık bulunmamaktadır.

2.2.1. Şekil Özellikleri

2.2.1.1. Nazım Şekli

Seyyid Hasan'ın şiirlerinde gazel ve mesnevî nazım şekillerinin yanında koşma ve mani nazım şekilleri de kullanılmıştır. Şiirlerinde kullanılan kafiye şeması sınıflandırmasına bakılarak bu nazım şekilleri belirlenmiştir. Dörtlük nazım birimiyle oluşturulan şiirlerin tamamı ayaklı yani tekrarlanan mısralarla birbirine bağlanmıştır.

2.2.1.2. Nazım Birimi

Seyyid Hasan'ın şiirlerinin

- 113'ünde dörtlük nazım birimi,
- 13'ünde beyit nazım birimi,
- 1'inde beşlik nazım birimi kullanılmıştır.

2.2.1.3 Kafiye Şeması

Seyyid Hasan'ın şiirlerinin dörtlük nazım birimiyle oluşturulanlarının

- 46'sında (aaab/ cccb/ dddb/...),
- 29'unda (aaaa/ bbba/ccca/...),
- 37'sinde (abab/ cccb/ dddb/...),
- 1'inde (aaba/ ccdc/...) kafiye şeması;

beyit nazım birimiyle oluşturulanlarının

- 2'sinde (xa/ xa/ xa/...),
- 9'unda (aa/ xa/ xa/...),

- 2' sinde (aa/ bb/ cc /...) kafiye şeması;

beşlik nazım birimiyle oluşturulan bir şiirde

- (aaa bb/ ccc bb/...) kafiye şeması kullanılmıştır.

2.2.2. Üslûp

Seyyid Hasan, Tekke-Tasavvuf edebiyatı şairi olarak öğreticiliği esas aldığından sade bir dil kullanmıştır. Ancak bu durum onun kuru bir üslûpla yazmasına sebep olmamış, tam tersi son derece lirik (duygusal, coşkun) bir üslûpla şiirlerini yazmıştır. Ele aldığı Kâbe özlemi, ölüm, peygamber sevgisi gibi konuları içten ve etkileyici bir dille anlatır, okuyucuya mistik bir haz hissettirir. Şiirlerinde öğreticiliği birincil amaç olarak kabul ettiğinden söz sanatlarına fazla yer vermemiş, anlaşılabilirliği tercih etmiştir. Kullandığı sözcükler, halkın hedef kitle olarak belirlendiğinin göstergesidir. Şiirlerindeki lirizm aşağıdaki birkaç örnekle gösterilebilir:

Mâsivâyı terk etmişler
Benlik hicâbın geçmişler
Arayup seni bulmuşlar
Yok anlaruñ emmâresi

Saña aqrab olanlaruñ
Nefsi mevtdurur anlaruñ
Baş şoqacaq hiç bunlaruñ
Yok otura bir hânesi

Seyyid Hasan nedür fikrũñ
Haq olursa dilde zikrũñ
Arturırsañ dâ'im şükrũñ
‘Aşkun olduñ pervânesi

Qanı ata ana qardaş
Mevt anlara aqıtdı yaş

Añup bunları kayna taş
Handān olup gülmeñ neden

Seyyid Hasan anğıl mevti
Ceddüñ çekdi o zaħmeti
Añ anuñçün ağla katı
Handān olup gülmeñ neden

Mevlām senüñ dergāhuña
Varam iñleyü iñleyü
Bu cānum senüñ yoluña
Virem iñleyü iñleyü

‘Özr iledür el’ān rūħum
Hayfā geçdi ‘ömr ü günüm
Eynüme yaķasız tonum
Giyem iñleyü iñleyü

Çünkü geldüm ben bu sine
‘Amel yok fāidesi ne
Öliceķ karanlık sine
Girem iñleyü iñleyü

Bir karanlık yerdür hāli
Kılmadum şālih a‘ māli
Münker Nekīre su’āli
Virem iñleyü iñleyü

Añ kıyāmet korķuların
Tevbeye gel tevbeye gel
Aķıdup çeşmüñ şuların
Tevbeye gel tevbeye gel

Bir yaña Hakkuñ heybeti
Bir yaña şemsüñ şiddeti
Añ bunları ağla katı
Tevbeye gel tevbeye gel

El çek dünyānuñ zevkinden
Altunı añ geç fevkinden
Kurtulmuş yok mevt oqından
Tevbeye gel tevbeye gel

Daha önce de belirtildiği gibi şiirleri edebî bir kaygının ötesinde öğreticilik amacına hizmet ettiğinden lirizm ve anlam derinliğinden uzak sade bir anlatımla sunulmuştur. Bazı şiirlerinde ise Yunus Emre üslûbunun etkisi oldukça belirgindir. Aşağıdaki birkaç şiir örneği bu etkiyi göstermektedir:

Ey gönül sen bu dünyāda
Çok yaşayup n'itseñ gerek
Yolcusun sen bu fenāda
Āhir bir gün göçseñ gerek

Cife dünyāya aldanma
Aña kelb gibi el şunma
Māl [u] mülkine tayanma
Çün birağup gitseñ gerek

Fikr it yatacak yirüñi
Netdüñ şoralar şoruñu
Kurtlar yiyiser tenüñi
Hāk ile yek olsañ gerek

Hakkun buyruğın güdersiñ
Dünyāyı arda atarsıñ

Ölmeden anı şatarsıñ
Cennetde yir tutsañ gerek

Seyyid H̄asan ne dünyāya
Göñül vir sen ne ‘uqbāya
Nazar itmezseñ sarāya
H̄aḡ cemālin görseñ gerek

İşbu cām-ı Hūdan içmek
İsteyenler gelsün beri
İçüp vücūdundan geçmek
İsteyenler gelsün beri

Gel beri iç Hū şarābın
N’iderler dünyā şarābın
Ma‘mūr etmek ḡalb ḡarābın
İsteyenler gelsün beri

Kim içdi bir cur‘asını
Giderdi ḡalb[in] pasını
Cān u dilden Mevlāsını
İsteyenler gelsün beri

2.2.3. Dil Özellikleri

Şiirlerinde Eski Anadolu Türkçesi özellikleri görülen Seyyid Hasan, misyonu gereği sade bir dil kullanmıştır. Şiirlerindeki –ısar/ –iser, -durur/ –dürür, -dır /-dir ekleri ve iyelik eklerinin yuvarlak ünlü harflerle (-u, -ü) kullanımını Eski Anadolu Türkçesinin özellikleridir. Aşağıdaki örneklerde bu hususlar görülmektedir:

Cümle **murāduñ veriser**
Cennetine de **ḡoyısar**

Cemāline **irgüriser**

Şā'im k̄ā'im ol sen dā'im

Recebün her gicesinde H̄ak te'ālā ne **durur**

Receb **benüm şehirümdür** kullarum kulumdurur

Raḥmet **benüm** uçmaḳ daḫı hem benüm fazlumdurur

Fazl **benüm elümdedür** zīrā inan gerçekdurur

Ḳanā'at bir mertebe-i 'ālīdür

'Ārif iseñ bir kenz-i ilāhīdür

Enbiyā vü evliyānuñ ḫālidür

Aldanma dünyāya ḳardaş aldanma

Seyyid Hasan'ın şiirlerinde imlada tutarlılık yoktur. Örneğin (et-) yardımcı fiili bazen (it-), bazen de (et-) şeklinde yazılmıştır.

Ayrıca “irgür-, ıra-, yavu kıl- fiilleri”; “Çalap, kulaguz, kande” gibi bir kısmı bugün arkaik olmuş sözcüklere şiirlerinde sık sık rastlanır. Aşağıda birkaç örnek verilmiştir:

Seversün fuḳarā kullaruñ yā Rab

Anlardur ḫazretüne ḡāyet aḳrab

Ben ḳuluñ da anlardan ḳıl ey **Çalap**

Vir hidāyet el çekem dünyādan hep

İlāhī **irama** şoñ demde benden

Dīn-i İslāmı imānı Ḳur'ānı

Yüz urup dilerem dāimā senden

Dīn-i İslāmı imānı Ḳur'ānı

Cümle murāduñ veriser

Cennetine de ḳoyısar

Cemāline **irgüriser**

Şā'im kā'im ol sen dā'im

Qalbũñ iqlimine varanda olur
Gizlũdũr mürşidsüz nice bulunur
Qulağuzsız giden **yavu qılunur**
Qıl seyāhat **qandedũr** şor bulagör

2.2.4. Ahenk Unsurları

2.2.4.1. Ölçü

Seyyid Hasan'ın şiirlerinin tamamında hece ölçüsü kullanılmıştır.

Dörtlük nazım birimiyle oluşturulan şiirlerin

- 39'unda 8'li,
- 61'inde 11'li,
- 12'sinde 15'li,
- 2'sinde 7'li hece ölçüsü;

beyit nazım birimiyle oluşturulan şiirlerin

- 8'inde 11'li,
- 4'ünde 15'li,
- 1'inde 10'lu hece ölçüsü;

beşlik nazım birimiyle oluşturulan şiirde 15'li hece ölçüsü kullanılmıştır.

2.2.4.2. Kafiye

Seyyid Hasan'ın şiirlerinde yarım, tam, zengin uyağın yanında cinaslı uyak da kullanılmıştır. Özellikle cinaslı ve tunç uyak örnekleri şiirde yetkinlik bakımından dikkat çekicidir. İki farklı örnek verilebilir:

Añdıgımca her **günāhum**

ˆ Arşa çıkar her **gün āhum**

Fazluñ ile pādişāhum

Meded eyle kıyāmetde

Zekātın virmese **kişi**
Çatı düşvār olur **işi**
Cehennemdür bil varışı
Görür Haqquñ ‘ azābını

Hidāyet eyle **rāhumı**
İster isen çü **āhumı**
Bulam sen pādişāhumı
Erem maqşūda yā Allāh

2.2.4.3. Redif

Redif; dörtlük nazım birimi kullanılan şiirlerde genellikle ek olarak karşımıza çıkarken beyit nazım birimi kullanılan şiirlerde (mesnevi şeklinde yazılan iki şiir dışında) redif kullanılmamıştır.

Üzgün olduk ufāğımız ir**ümüz**
Haqqā tã‘ at kılmaz olduk bir**ümüz**
Vir şalavāt cennet ola yer**ümüz**
Allāhümme şalli ‘ alā Muḥammed

Bir қaranlık yerdür ḥāli
Қılmadum şālih a‘ māli
Münker Nekire su’ālī
Virem inleyü inleyü

2.2.4.4. Tekrarlar

Seyyid Hasan’ın şiirlerinde kullanılan diğer ahenk unsuru tekrarlardır. Bu tekrarlar bazen mısra sonlarında birkaç sözcük, bazen dörtlüklerin son mısraları olarak kullanılmıştır.

Gör ne virdi bize Celil
Lā ilāhe illa’llāh hū

Kendü birliğine delil
Lā ilāhe illa'llāh hū

Dinümüze ne ise lāzım
Olalum aña mülāzım
Mü'min olana bu lāzım
Lā ilāhe illa'llāh hū

Ḥarc it 'ömrüñ Ḥaḳ yolına
Buñ demde saña bulına
Girip şüfiler ḳolına
Ḥaḳḳı zikreyle var yürü

Murāduma irem dirseñ
Cennet içre girem dirseñ
Ḥaḳ cemālin görem dirseñ
Ḥaḳḳı zikreyle var yürü

2.2.5. Muhteva Özellikleri

Seyyid Hasan; şiirlerinde bir müslümanın dünyaya, ölüme, manevî değerlere bakış açısının nasıl olması gerektiğini işlemiştir. Ele aldığı belli başlı konular şunlardır:

2.2.5.1. Allah'ın Birliği, Kudreti

Seyyid Hasan; Allah'ın varlığını, birliğini, kudretini ve yarattığı dünya düzenini şiirlerinin ana konusu olarak seçmiş; bu sonsuzluğun, gücün karşısındaki acziyetini ifade etmiştir:

Oñ sekiz biñ 'ālem içre ne ki var
Hep yed-i ḳudretindedür Allāhuñ
Ay [u] güneş yıldızlar leyl [ü] nehār

Hep yed-i kudretindedür Allāhuñ
Deryālar qaralar tağlar taşlar
İçinde ins ü cin kırdlar u kuşlar
Hayr u şer kıru yaş yazlar u kışlar
Hep yed-i kudretindedür Allāhuñ

2.2.5.2. Münacat, Allah'a Yakarış

Seyyid Hasan, şiirlerinde Allah'ın kudretini kabul edip kendisinin aciz bir kul olduğunu söyledikten sonra Allah'tan günahlarının bağışlanmasını diler:

Celālūñ var ise cemālūñ de var
Bir aduñ Qahhārsa bir aduñ Ğaffār
Hükümüñe māni' yok senūñ ey Settār
Dilersen ağlat sen dilersen güldür

Mālikü'l-mülksün [sen] taşarruf senūñ
'Alākası yok arada kimsenūñ
Dert senūñ dertlü senūñ dermān senūñ
Dilersen ağlat sen dilersen güldür

İlāhī ben bī-çāreyem
Meded eyle kıyāmetde
Derdūñ ile āvāreyem
Meded eyle kıyāmetde

Añdıgımca her günāhım
'Arşa çıkar her gün āhım
Fazluñ ile pādişāhım
Meded eyle kıyāmetde

2.2.5.3. Peygamber Sevgisi, Övgüsü

Seyyid Hasan; Müslüman olmanın temel şartı olan Allah sevgisinden sonra şiirlerinde O'nun elçisi Hz. Muhammed'e duyduğu sevgiyi şöyle ifade eder:

Dü ' âlem vücûdına sebep olan
Ol Muḥammed Muştafâdur pür-şafâ
' Āşî kullar derdine dermân kılan
Ol Muḥammed Muştafâdur pür-şafâ

Enbiyâlaruñ serveri
Evliyâlaruñ rehberi
Âḥir zamân peygamberi
Togduğı aydur bu gelen

2.2.5.4. Dünyanın Geçiciliği, Aldatıcılığı

Seyyid Hasan dünyanın geçici olduğunu, nimetlerine aldanmamak gerektiğini, ahiret ve dünya işlerinde denge kurmak gerektiğini birçok şiirinde ele almıştır:

Bu yalancı dünyânuñ şebâtı yok
Aldanma dünyâyâ kardeş aldanma
Şafâsından daḡı hem cefâsı çok
Aldanma dünyâyâ kardeş aldanma

El çek dünyânuñ zevkünden
Altını añ geç fevkünden
Kurtulmuş yok mevt okından
Tevbeye gel tevbeye gel

Ḥayâl [ü] zılla beñzer bu
Tâ' at kıl dünyâdan el yu
Raḡmet itsün tâ saña Hû
Tevbeye gel tevbeye gel

Göñül dünyāya aldanma
Saña bākī alur Şanma
aı zikreyle uşanma
UŞanmayan bulur aı

Göñül gel Őeytāna uyma
Sözün hi ‘amele Şayma
aflet nevminde uyuma
Uyan zikreyle sen aı

2.2.5.5. Ölüm Gerçeği

Seyyid Hasan; geici ve aldatıcı dünyanın sonunda ölümün olduğuna, insanların bu sona kendilerini hazırlamaları gerektiğine Şiirlerinde etkileyici bir dille yer vermiŐtir:

Münker Nekir gelür ise
Baña su’al ılır ise
Dil dönmeyüp urur ise
‘ Aceb nice olur ālüm

a te‘ālā gel didükde bu cāna
Gelmemişe döner insān cihāna

Bu fenāya gelen gider ‘āıbet
Ecel irüp dükendükde ü dāne

2.2.5.6. Namazın Önemi

Seyyid Hasan Şiirlerinde, Müslüman olmanın ilk ve en önemli Şartı olarak beş vakit namazı ve cuma namazını eda etmeyi görmektedir. Beş vakit namaz Őartının terk edilmesinin kiŐinin inancına büyük zarar verdiğini belirtmekte, cuma günü ve namazının kutsiyetini Peygamberimiz (a.s.) hadislerde söylediği ödül ve cezalarla sıralamaktadır:

Farz'dur bize beş vaqt namāz
Mü'min olan kılar kımaz
Kılmayan Hakk'a yaramaz
Güzel ' ibādetdür namāz

Namāz kılan nūrlu olur
Ol nūr ile Hakkı bulur
Kılmayanlar mahrūm kalur
Güzel ' ibādetdür namāz

Cum' anuñ bir faziletin dağı diyem diñle gel
Cum' a gün gökden yedi yüz biñ ferişte añlağıl
İniser cümlesi imān ehlini sen şöyle bil
Güfrān ihsān ile Hakkıñ cennetine oқыya

Cum' a namāzını terk itse kişi
On beş dürlü belāya uğrar başı

Biri rızkınuñ berekātı gide
İkinci kışalur bil anuñ yaşı

2.2.5.7. Üç Ayların Önemi

Senenin on iki ayı içinde kutsal kabul edilen üç ayın günahlardan arınma konusunda bir fırsat olarak görülmesi, bu aylarda daha fazla tevbe edilmesi gerektiğini söyler ve bu aylarda cennet kapılarının açılıp cehennem kapılarının kapandığını müjdeler:

Recebüñ her gicesinde Hakk te' ālā ne durur
Receb benüm şehirümdür kullarum kulumdurur
Raḥmet benüm uçmağ dağı hem benüm fazlımdurur
Fazl benüm elümdedür zīrā inan gerçekdurur

Āhîr gicesinde ider tevbe ider de varumdur
Ķabûl idüp revā kılam du‘ ā ider de varumdur
Yarlıgıyayın dir istiğfâr ider varumdur
Ka‘bü'l-Ahbâr² dan rivāyetdür inan gerçekdurur

Receb Şa‘bân Ramazân gör ne ulu aylar olur
Bu aylarda nice biñ ‘ âşî kullar i‘ tāk olur
Baħr-i ‘ işyāndan çıkuban raħmete iğrāk olur
Bāb-ı cennet açılup bāb-ı caħîm iğlāk olur

2.2.5.8. Cennetin Güzellikleri

Seyyid Hasan, dini insanlara anlatırken hem ödüllendiren hem cezalandıran bir sistem olarak göstermiştir. Ödül olarak cennetin varlığını, orada su ve bal akan ırmaklar olduğunu, üzerinde her türlü yemişi bulunduran Tuba ağacını, yaşlanma ve ölümün olmayışını şöyle anlatır:

Bunda elli altmış yetmiş kocsarsın
Anda kal bitmez otuz üç yaşarsın
Ĥūrilerüñ var ‘ umrāne boşarsın
Ne güzeldür işit cennet evleri

Ṭübā var talı her ğurfeye irmiş
Var üstünde dā’im biñ dürlü yemiş
Dīvārınuñ bināsı altun gümüş
Ne güzeldür işit cennet evleri

Dürlü ırmaklar var su ile ‘ asel
İçseñ karnuñ şışirüp virmez kesel

² Ka'bü'l-Ahbar: Yemen bölgesindedir. Müslüman olmadan önce Beni İsrail'in (İsrail oğullarının) meşhur âlimlerindendi. Hz. Ömer devrinde Müslüman oldu. Tabiîn'in büyüklerindedir. Pek çok hadis rivayeti vardır. 652'de vefat etmiştir. (*İslam Âlimleri Ansiklopedisi*, (t.y.): 355)

Muğanniler var āvāzı müselsel
Ne güzeldür işit cennet evleri

Seyyid Ḥasan kı1 sen şālih a' māli
Sevme bu dünyāyı zıll-ı hayāli
Göstere saña Ḥaḳ anda cemāli
Ne güzeldür işit cennet evleri

2.2.6. Şiirlerde Kullanılan Söz Sanatları

Seyyid Hasan'ın şiirlerinde sade bir dil kullandığı ve öğreticiliği amaç edindiği daha önce belirtilmişti. Bu amaca ulaşmak için sık sık ayet ve hadislerden iktibasları ve bilinen olayları hatırlatma yani telmihleri araç olarak kullanmıştır.

2.2.6.1. İktibas

Seyyid Hasan'ın şiirlerinde geçen bazı iktibas örneklerini şöyle gösterebiliriz:

İki rek' at namāz kılsa her kim cum' a gicesi
Rek' at evvelide bir Fātiḥa daḥı nicesi
“**Ḳul yā eyyühe'l-kāfirün**”³ қоша ruku' secdesi
Olduğında örütürüp bir Fātiḥa oḳıya

“**İzā cāe**”⁴ қоша Allāh vire beş nesne aña
Gökden inen kitābları oḳumışca müzd saña
Vire ikinci seksen yıl ' ibādetce baḳ baña
Müzd vire Ḥaḳ bu namāzda bunları kim oḳıya

“**Tübü ila'llāh**”⁵ āyetüñi oḳıyup Seyyid Ḥasan
Saña dönüp tevbe eden raḥmet eyle aña sen
Şefi' olsun yarın aña cedd-i ol ḥulḳ-ı ḥasen
Yalvarup direm İlāhī “**neccinā mimmā neḥāf**”⁶

³ Kāfirün 109/1 “De ki: Ey kâfirler!”

⁴ Nasr 110/1 “Geldiği zaman...”

⁵ Tahrim 66/8 “Allâh'a tevbe ediniz.”

Seyyid Hasan bize emr idüp ol Hū
Dir “Yā eyyühe’llezîne āmenū”⁷
Deyüñ imdi Hāğdan emr oldu çün “şallū”⁸
Allāhümme şalli ‘alā Muḥammed

2.2.6.2. Telmih

Telmih yani bilinen bir olayı hatırlatma anlamındaki söz sanatı örneklerini din büyükleri, peygamber mucizeleri, ahiret hayatı şeklinde gruplandırabiliriz. Şiirlerdeki bazı telmih örnekleri aşağıya alınmıştır:

• Peygamber kıssaları, din büyükleri

Ya kanı Şiddik ile ‘Ömer hem Osmān
‘Ali ile Hasan Hüseyin ey cān
Bunlara daḥı irdi emr-i Sübhān
Melül olma gönül el-ḥükmi li’llāh

Dīn çerāğı İmām A‘zam o sultān
Bu fenāya geldi tutmadı evṭān
Nūḥ ‘ömrünce ‘ömrüñ olursa bir ān
Melül olma gönül el-ḥükmi li’llāh

Ādem atamuza ol sebep oldı
Cennetden çıkıdı üç yüz yıl ağladı
Ol vaḳtten mel’ūn bize kin bağladı
Ḳudretüñle zabt it Allāhum Allāh

⁶ Bizi endişe edip korktuğumuz belalardan muhafaza buyur. (korunma duası)

⁷ Ey iman edenler!

⁸ Ahzab 33/56: “Sizde O’na salât edin!”

• **Mirac Mucizesi**

Devnüñ nişfi içre tıran
Burâkıyla göge varan
Hakkuñ cemâlini gören
Ki sensin yâ Rasûla'llâh

• **Peygamber Mucizeleri**

Bunuñ emşâli neler diyim neler
Aç gözünü ne kudretdür gör bular
Muhammedi gerçekledi bir **keler**
Anı kim söyletdi Allâh efendî

Pes bil insan şüretinde **Dāvuda**
Geldi selâm verdi tırdı tıpuda
Sen nesin didi **yilem** didi o da
Anı kim söyletdi Allâh efendî

• **Ahret Hayatı, Kıyamet Günü**

Bizi **Şırâtdan** geçüren
Firdevs bâğına göçüren
Kevşer şarâbın içüren
Ki sensin yâ Rasûla'llâh

• **Esmâü'l-Hüsnâ (Allah'ın 99 ismi)**

Tevvâbdur bir ismüñ ezel
Settâr ismüñ de ne güzel
Ey **Qâdir** ey **Lem-yezel**
Estagfiru'llâhe'l-^ç azîm

• **Aşk Kahramanları**

‘ Aşk mecāzı ile niçe kıllaruñ
Ögrendiler vāşıl olmağ yollaruñ
Züleyhā ile **Ferhād Mecnūn**laruñ
Taqlid ile vāşıl oldılar saña

• **İran Mitolojisi**

‘ İbretle bağ yatanlara
Kimi **Cem**⁹dür kimi **Dārā**¹⁰
Kalanın fikr eyle ara
Yatan mevtāyı seyr itdüm

• **Halk Şiiri Unsurları**

Namāzumda gözlerüm hep yabanda
Niyāzumda ‘ aqlum fikrüm bir yanda
Kūh-ı Kāfi tolaşuram bir anda
‘ Afv it yüzi şuyına ben kıluñı

Her ne kadar “ Kaf dağı” telmihi halk şiiri unsuru olarak alınsa da edebiyatımızda genel olarak kullanılan bir telmih unsurudur.

2.2.6.3. Diğer Söz Sanatları

Söz sanatı olarak iktibas ve telmihin dışında mecaz-ı mürsel (ad aktarması), isti-are, teşbih gibi söz sanatlarına da yer verilmiştir. Bu söz sanatlarının kullanıldığı bazı mısralar aşağıda belirtilmiştir:

Din çerāğı İmām A‘ zam o sultān (teşbih)

⁹ Klasik Fars ve Türk edebiyatlarında çokça anılan efsanevî İran hükümdarlarından biridir. Pişdâdiyân’ın dördüncüsüdür (Onay, 2007, s.9).

¹⁰ Klasik edebiyatımızda adı en çok geçen İran hükümdarlarından birisidir. Keyâniyân’ın dokuzuncusu ve sonuncusudur (Onay, 2007, s.82).

Söylesün **cān bülbüli** (teşbih)

Cān [u] dil tahtına sultān isteyen (mecaz-ı mürsel)

Eñ soñ bu **cān kuşu** kafesden uça (istiare)

Melekü'l-mevt arasında şefā^c at eyleyici (istiare)

Mel^c ün Şeytānı da eyü taşladıñ

Qoğ **mel^c ün** yanuña hiç gelmesün (istiare, mecaz-ı mürsel)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİĞER ŞAİRLER

3.1. HÜDÂÎ

Aziz Mahmud Hüdâyî, 1541'de Ankara'nın Şereflikoçhisar ilçesinde doğdu. Eğitimini İstanbul, Bursa, Mısır medreselerinde tamamladı. 1573'te Mısır'dan döndükten sonra Bursa'da müderris ve naip olarak görev aldı. Daha sonra resmî görevlerini bırakarak Şeyh Üftâde'ye intisab etti. 1595'te İstanbul'da Hüdâyî Dergâhını tamamladı. 1599'da Üsküdar Mihrimah Sultan (İskele) Camiinde perşembe günleri vaaz vermeye başladı. Kanûnî'nin, kızı Mihrimah Sultan'dan torunu Ayşe Sultan ile de evlendiği rivayet edilen Aziz Mahmud Hüdâyî 1628'de vefat etti. Üsküdar'da bulunduğu yıllarda Bulgurlu Mahallesinde bir çilehâne ile bir hamam yaptırdı (Yılmaz, 1991, s. 338-339). Aziz Mahmud Hüdâyî halvetî - celvetî geleneğın seçkin bir temsilcisi, mutasavvıf bir şairdir (Yılmaz, 2013, s. 7).

• *Mecmûa-i İlâhiyât* adlı eserde Aziz Mahmud Hüdâyî'ye ait "Hüdâî" mahlasıyla yazılmış

17 adet dörtlük nazım birimli,

5 adet beyit nazım birimli toplam 22 şiir tespit edilmiştir.

• Dörtlükle yazılan şiirlerin

8'i 8'li,

3'ü 7'li,

2'si 11'li hece ölçüsüyle;

1'i (Fe'ilâtün/ Mefâ'ilün/ Fe'ilün),

2'si (Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün),

1'i (Mefâ'ilün /Mefâ'ilün /Fe'ülün) aruz kalıbıyla yazılmıştır.

3'ü (aaaa/ bbba/ ccca/...),

14'ü (abab/ cccb/ dddb/...) uyak şemasıyla yazılmıştır.

- Beyitle yazılan şairlerin

Biri (Fâ'ilâtün /Fâ'ilâtün /Fâ'ilâtün /Fâ'ilün),

İkisi (Fâ'ilâtün /Fâ'ilâtün /Fâ'ilün),

İkisi (Mefâ'îlün /Mefâ'îlün /Fe'ûlün) aruz kalıbıyla yazılmıştır.

Üçü (aa/ xa/ xa/...) gazel,

İkisi (aa/ bb/ cc/...) mesnevi uyak şemasıyla yazılmıştır.

- Şiirlerinin yedisi "İlahi" başlıklıdır.

• Şiirlerinde konu olarak Allah'ın kudretini ve bu kudret karşısında kendi zayıflığını işlemiş, günahları için O'ndan bağışlanmasını dilemiştir.

Aziz Mahmud Hüdâyî şairliğin yanında bestekârlığıyla da tanınmaktadır. *Mecmûa-i İlâhiyât*'da yer alan yirmi iki şiirin altısı bûselik, rast, hüseyinî, mâhûr, nevâ makamlarında bestelenmiştir. Bu şiirlerden bûselik makamında bestelenen şu ilahi günümüzde yaşamaktadır:

Açıldı çün bezm-i elest

Devr eyledi peymānesi

Andan içenler oldu mest

Ayılmadı mestānesi

Ol bâdeden kim nūş ider

İçdüğü dem serhoş ider

Deryā gibi ol cūş ider

Esrük olur divānesi

Şavm-ı sivāyı kim tutar

‘İd-i vişāle ol yiter

Bülbül gibi dā'im öter

Gülşen olur kâşānesi

Bayrāma ol ‘āşık ire
Kim Hāḡ cemālini göre
Dost bezminüñ zevḡin süre
Pür-nür olur dil-ḡānesi

Aç gözüñi ḡaḡ ile baḡ
Oḡı Hüdāiden sebaḡ
Kāmil olurmuş ehl-i Hāḡ
Ṭoḡmazdan evvel ānesi

Ayrıca eserde Aziz Mahmud Hüdāyî’ye ait baş kısmı bulunamamış bir nesir bölüm (Fâtiha Sûresi tefsiri) bulunmaktadır.

3.2. ZÂKİRÎ

Doğum tarihi hakkında bilgiye ulaşılamayan Zâkirî Hasan Efendi Foça’da doğmuştur. İyi ve uzun süreli bir eğitimin ardından âlim bir kişilik olarak Hatîb Zâkirî Hasan Efendi diye de tanınmıştır. Eminönü Küçükpazar’daki Hoca Hayreddin Camisine hatip olan Hasan Efendi, 1623 yılında bu görevi sırasında vefat etmiştir. Zâkirî Hasan Efendi beste çalışmalarıyla tanınmış orta düzeyli bir şair olarak karşımıza çıkar (Özcan, 1997, s. 319).

Eserde Zâkirî mahlaslı sekiz şiir bulunmaktadır. Şiirlerin tamamı dörtlük nazım birimiyle yazılmıştır. Dörtlükle yazılan şiirlerin ikisi 16’lı, üçü 11’li, biri 15’li, biri 10’lu, biri 8’li hece ölçüsüne sahiptir. Şiirlerinin biri başlıksız, altısı “İlahi” başlıklı, dördü acemaşîrân, nevā, bûselik, mâhûr makam adlarıyla başlıklandırılmıştır. Şiirlerinin üçünde bir ahenk unsuru olarak nakarat yani yinelenen beyitler kullanmıştır. Şiirlerinin tamamında konu olarak Allah’a yalvarma, O’ndan günahlarının bağışlanmasını dileme seçilmiştir.

3.3. MEYLÎ

Meylî, 16. yüzyılın yetkin şairlerindedir. Osmanlı Edebiyatının Balkan topraklarındaki başarılı temsilcilerindedir. Bir devlet büyüğünün himayesine giremediği için yeterince tanınmamıştır. Asıl adı Novobereli Mehmed Meylî olarak bilinmektedir. Âşık Çelebi, *Tezkiresi*'nde onun yaşı küçük ama başarılı bir şair adayı olduğunu belirtir. Âşık Çelebi, eserini 1568'de tamamladığına göre Meylî 1540'lı yıllarda doğduğu tahmin edilmektedir.

Eserde Meylî mahlaslı bir şiir bulunmaktadır. Bu şiir Bosna Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi 2659 numarada kayıtlı Meylî Divanı'nda bulunmaktadır (Şenödeyici ve Akdağ, 2014, s. 33-35). Bu şiir başlıksız, beyit nazım birimiyle yazılmış, (aa/ xa/ xa/ xa/ ...) gazel uyak şeması ve (Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün) aruz kalıbında bir şiirdir. Konu olarak dünya hayatının geçici, ahiret hayatının kalıcı olduğunu anlatır.

3.4. HÂLETÎ

Hâletî, 1570 ile 1631 yılları arası İstanbul'da yaşamış; medrese eğitiminin ardından kadı, kazasker olarak görev yapmış; rubai şairi olarak tanınan bir Dîvan şairidir. Azmîzâde rubâîlerinin değerleri yanında sayıları bakımından da aşılammış bir şair olup rubâîlerinin toplamı 900-1000 civarındadır. Dîvanındaki rubâîleri ayrıca *Rubâiyyât-ı Hâletî* adıyla bir araya getirilmiştir. (İpekten, 1991, s. 348-349).

Eserde şaire ait beş beyitlik, gazel uyak şemalı (aa/ xa/ xa/...), (Fâ'ilâtün /Fâ'ilâtün /Fâ'ilün) aruz kalıbında, başlıksız bir şiir bulunmaktadır. Şiir konu olarak şairin Allah'a olan bağlılığını, aşkını anlatır.

3.5. ŞEYHOĞLU MUSTAFA

Asıl adı Mustafa'dır. *Kenzü'l-Küberâ* adlı eserinden anlaşıldığı kadarıyla 1340 yılında doğmuştur. İsmail Hakkı Uzunçarşılı vefat tarihinin 1413 olduğunu belirtir. Germiyanogulları Beyliği'nin merkezi Kütahya'da yetişen şair Germiyanogulları Beyliği'nde nişancı ve defterdar olarak görev yapmıştır. *Hurşidnâme* adlı eserini Germiyan Beyi Süleyman Şah adına yazmaya başlamış, Süleyman Şah'ın ölümü üzerine eserini Yıldırım Bâyezîd Hân'a sunmuştur (Yavuz, 2010, s. 88-89).

Eserde şaire ait dörtlük nazım birimi ve 11'li hece ölçüsü ile yazılmış, (abab/cccb/ dddb/ ...) uyak şemalı, yarım uyak kullanılmış "İlahî" başlıklı bir şiir vardır. Şiir bugün hâlâ halk arasında yaşayan, peygamber sevgisini lirik bir üslûpla işleyen bir ilahidir.

3.6. CÂHİDİ AHMED EFENDİ

Edirne'de doğduğu bilinen şairin asıl adı Ahmed, mahlası Câhidî'dir. Hayatı hakkında yeterli bilgi bulunamamıştır. *Kitâbü'n-Nasîha* adlı eserinden anlaşıldığı kadarıyla Rumelili bir aileden gelir ve babasının adı Muhammed'dir. Ölüm tarihi 1659-60 olarak tahmin edilmektedir. Türbesi Çanakkale'de bulunmaktadır. (Azamat, 1993, s. 16-17)

Eserde biri Câhidî, diğeri Ahmed mahlaslı iki şiiri tespit edilmiştir. Câhidî mahlaslı şiir dörtlük nazım birimi ve 15'li hece ölçüsü kullanılarak oluşturulmuştur. İlahi başlıklı bir şiirdir. Ahmed mahlasını taşıyan şiir dörtlük esaslı, 11'li hece ölçüsüne sahip, başlıksız bir şiirdir. İki şiirde de şair Allah'tan, kendisine olan aşkını artırmasını dilemektedir.

3.7. DERVİŞ

Eserde “İlahi-i Derviş” başlıklı bir şiir tespit edilmiştir. Eserin muhtelif yerlerinde belirtilen kopan varaklardan dolayı şiirin tamamı bulunamamıştır. Derviş mahlasını kullanan bir şair bulunamamıştır. Ancak eserde yer alan diğer şairlerin yaşadığı dönemi ve yerleri dikkate aldığımızda şiirin Hâletî ile aynı yerde bulunmuş, ölüm tarihi 1606 olarak bilinen Boşnak asıllı Derviş Paşa’ya ait olabileceği düşünülmektedir (Sarıcaoğlu, 1994, s.195). Derviş mahlaslı şiir dörtlük nazım birimi ve “Fâ’ilâtün /Fâ’ilâtün /Fâ’ilün” aruz kalıbı kullanılarak oluşturulmuştur. İlahi başlıklı bir şiirdir.

3.8. ŞAİRİ BİLİNMEYEN ŞİİRLER

Mecmûa-i İlâhiyât hakkında genel bilgi verilirken de belirtildiği gibi eserin bazı varak ya da varakları bulunamadığından bazı şiirin tamamı okunamamış, mahlas belirlenememiştir. *Mecmûa-i İlâhiyât* içindeki şiirlerin şairlerini şiirin son beyiti ya da dörtlüğünde yer alan mahlastan öğrendiğimiz için devamı bulunamayan şiirlerin şairi bilinmemektedir. Bu şekilde şairi bilinmeyen şiirler 6, 34, 35, 77, 108, 161 numaralı şiirlerdir.

Ayrıca şiirin tamamı bulunan, ancak mahlas içermeyen şiirler de bulunmaktadır. Bu şiirlerin de şairi bilinmemektedir. Bunlardan ilki 1 numaralı Farsça şiir; diğerleri de 28, 29, 30 ve 31 numaralı, Molla Fenârî’nin *Şürûtu’s-şalât* adlı eserinden “namaz, abdest, gusül” ile ilgili manzum tercümelerdir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÇEVİRİYAZILI METİN

4.1. ÇEVİRİYAZILI METİN OLUŞTURULURKEN DİKKAT EDİLEN HUSUSLAR

Mecmûa-i İlâhiyât adlı el yazması eserin tahrif olduğu, eser hakkında genel bilgiler başlığı altında belirtilmişti. Bu yüzden çeviriyazı metne geçmeden önce transkribe sırasında dikkat edilen hususlar aşağıda belirtilmiştir:

- Eser, fotoğraflanmış olarak kayıt altına alınmış olup 2691 ile 2696 arasındaki fotoğraflar dış kapak ve cilt fotoğraflarından oluştuğundan çeviriyazılı metin 2697 numaralı fotoğraftan başlanarak numaralandırılmıştır.

- Orijinal metnin varak numaraları bulunmamakta, transkribe sırasında yapılan numaralandırma çeviriyazılı metinde sağa dayalı olarak 10 punto ve koyu yazı tipinde köşeli parantez [] ile belirtilmiştir.

- Eserde yer yer kopan varak ya da varakların olduğu şiirlerden anlaşıldığı kadarıyla dinotlarda belirtilmiştir.

- Eserin başında bulunan 90 adet hadis metni ve tercümesi, kopan varak ya da varaklar olduğunu düşündüğümüzde, edebiyatımızda kullanılan bir “manzum 100 hadis” ten alınmış olabilir.

- Okunamayan yerler boş bırakılmış, yazısı belirgin ama anlam verilemeyen sözcükler Arap Alfabetiyle yazılmıştır.

- Bazı şiirlerin farklı varaklarda olduğu tespit edilmiştir. Şiirler transkribe yapılırken bu kısımlar bir araya getirilmiş ve bu durum dipnotta belirtilmiştir.

- Özel isimler büyük harfle başlatılmış; ancak özel isimlere getirilen çekim ekleri kesme işaretiyle ayrılmamıştır.

- Bazı sayfalarda görülen, yan ve dik olarak sayfanın kenar boşluklarına yazılan der-kenarlar dipnotta gösterilmiştir.

- Noktalama işareti, iktibasların belirtilmesi için konulan tırnak işareti dışında kullanılmamıştır.

- Eserin baş kısmında bulunan doksan hadisin ikişer beyitlik tercümelerinde ölçü belirlenememiştir.

- Eski Anadolu Türkçesi belirtisi olarak alabileceğimiz (et-) yardımcı fiili bazı yerlerde (it-), bazı yerlerde de (et-) şeklinde yazılmıştır.

• Şiirlerde hece sayısını kullanılan ölçüye uygun hâle getirmek için yapılan eklemeler köşeli parantez ([]) içinde belirtilmiştir.

4.2. ÇEVİRİYAZILI METİN

[1-B] 1-Men meleke zāden ev rāhiletan tebluġuhū ilā beyt-illāhi ve lem-yehci yemūti yahūdiyyen

Güci yetdükce zād u rāhile¹¹ye

Ka'beyi her kim olmaya zāir

Ya yahūdī ola ya naşrānī

Mevt irüp 'ömri çünki ola āhīr

2-Ķāle 'aleyhi efzālū'ş-şalavāti ez-zekātü ħaṇṭaratü'l-İslām¹²

Yolu vardı dīn-i İslāmuñ

Her kişi kim eyledi zekātı edā

Bile farz oldu çün zekāt u şalāt

Vermeyen etmedi şalātı edā

3-Ķāle 'aleyhi's-selām re'sü'l-'aĳli müdāretü'n-nāsi ba'de'l-īmān

Re'sü'l-'aĳl oldu ba'de'l-īmān

Ĥalkla eylemek dā'im müdārātı

Ki müdārā zamānıdır bu zamān

'Ārif añlar bu remz ü kelimātı

4-Ķāle 'aleyhi's-selām min müĥibbāti'l-maġfireti bezlü's-selām ü ĥüsnü'l-kelām

Mücib-i maġfired nedür bil anı

Ĥalka bezl ü selām ü ĥüsn ü kelām

¹¹zād u rāhile: nakil vasıtası ve yol masrafı

¹²Zekāt İslam'ın köprüsüdür.

Sebkat it selām sen ğayrıdan
Hem al ikrām eyle sen selām müdām

5-Ğāle ‘aleyhi’s-selām el-kelimetü’t-tayyibetü şadaqatün

Ğācet ehline luğf ile söyle
Dağı gösterme aña gülmez yüz

Eyü söz ile güler yüz ile aña
Vir cevābın şadaqadur eyü söz

6-Ğāle ‘aleyhi’s-selām Ğayru’l- kelāmi mā qalle ve delle

Kelimātuñ ğayırlusı bu kim
Her ne deñlü olursa ola qalil

[2-A]

Bir söz ile edā ola biñ söz
Ya’ni ola bir biñine delil

7-Ğāle ‘aleyhi’s-selām men tevāza’a [lillāhi] rafe’ahu’llāhu ve men tekebbera veza’ahu’llāhu

Kim tevāzu‘ la ğalka ğalk etse
Ğağ anuñ qadrini refi‘ eyleyler

Her ki kibr ile važ‘ ide ğalka
Rabb-i ‘izzet anı važī‘ eyleyler

8-Ğāle ‘aleyhi’s-selām ğüsnü’l- ğulqı nışfu’d-dīni

Ğüsn şüret kişide sīretdür
Şekli bī-cāndur mişilde hemīn

Dīn-i mü’mīn degül dürüst ansız
Ğüsn-i ğulqı oldu çünki nışfu’d-dīn

9-Ğāle ‘aleyhi efzālū’ş-şalavāti El-mü’minū mir’ātū’l-mü’mini

Şaf olup birbirin müşāhidin

Oldı mir’ātı mü’minūñ mü’min

Her ne yüzden kim ide āña nazār

Görür anuñ şıfātınuñ ‘aynın

10-Ğāle ‘aleyhi’s-selām lā yedhulū’l-cennete men kāne fi ħalbihī mişğāle zerrethin mine’l-kibr

Kibr ya kim Hāğğūñ bir dāsıdur

El uzadan fużulī bāğıldur

Kimde kim zerre deñlü kibr olsa

Anı şanma cennete dāğıldür

11-Ğāle ‘aleyhi’s-selām terkü kelimetin min-ğıybetin eħabbu ila’llāhi min elfi rek’atin şalātin

Ğıybetūñ bir sözini terk ideğör

Hiç çekme nevāfile aşlā zağmet

Hāzret-i ‘izzete o sevgülidür

Ğılmadınsa namāzı biñ rek’at

12-Ğāle ‘aleyhi’s-selām El-ğıybetü eşeddü mine’z-zinā

[2-B] Mümkün oldukça eyle ħıfz-ı lisān

Virme hergiz müsāviye ruğşat

Ğıybet söz kaçurmagıl zinhār

Ki zinādan eşed imiş ğıybet

13-Ğāle ‘aleyhi’s-selām sü’ü’l- ħulki yufsidü’l-‘amele kemā yufsidü’l-‘asel

Hūy-ı bedden ħazer gerek zinhār

K’anuñla ‘amel olur fāsıd

Sū-i hulkla bozma a' mālūñ

Kim olur hal ile ' asel fāsīd

14-Ḳāle 'aleyhi's-selām inne'l-ḥasede ye'külü'l-ḥasenāti kemā te'külü'n-nāru'l-ḥaṭabe

Kimsenüñ gel kemāl ü māline

Ḥased itme ḥasūd olup zinhār

Ḥasenātını bil ḥased kimsenüñ

Yir nitekim ocağda hımeysi nār

15-Men kezamehū ğayḡan ve hüve yağdiru 'alā infāzihī mele' a'llāhü' alā ḡalbehu emnen ve imānen

Her ki vakt-i ğaḡabda ḡıḡma gelür

Ḥıḡmını yutsa ḡabr idüp bir ān

Ḳādir olup ya anı def'itse

Ṭola ḡalbine anuñ emnle imān

16-Ḳāle 'aleyhi's-selām men eḡleḡa beyne'ḡneyni iḡtevcebe ḡevābe ḡehīdin

İki kiḡi arasını her kim

Zaḡmete girüp eylese iḡlāḡ

Vācib olur aña ḡevāb-ı ḡehīd

Çünkü ol vire fesāda ḡalāḡ

17- Ḳāle 'aleyhi's-selām el-ğaḡabu yufsidü'l-imāne kemā yufsidü'ḡ-ḡabru'l-' asel

Ğaḡab u ḡiddeti ḡo mü'min iseñ

Ki ğaḡab fāsīd eyler imānı

ḡehd ü sükkerin ise ne deñlü ' asel

Telḡ ider pāre-i ḡabr anı

[3-A] 18-**Qāle ‘aleyhi’s-selām men ‘afā ‘inde’l-‘uzri ‘afa’llāhu ‘inde’l-‘usr**

Bulsa bir kimesne düşmene fırsat
Qādir oldukça anı eylese ‘afv

‘Afv idüp buñ deminde anı Hüdā
Niçe niçe günāhını ide maḥv

19-**Niyyetü’l-mü’mini ḥayrun min-‘amelihī ve niyyetü’l-fāsıķı ṣerrun min-‘amelihī**

Niyyetin ḥayra etse eger bir mü’min
‘Amelinden o niyyet efzaldür

Niyyetin ṣerre kılsa ger bir fāsıķ
‘Amelinden o ṣerri mühmeldür

20-**Qāle ‘aleyhi’s-selām ed-dāllü ‘ale’l-ḥayri kefā‘ ilihī**

Bir kişi ki ṣevāb ḳaşdın ide
Bir kişiye ḥayr işe delālet ide

O ṣevāba anuñla olur ṣerīk
Ol kişi kim ne ḥayr u ṭā‘at ide

21-**Qāle ‘aleyhi’s-selām men ḳazā ḥāceten li-aḥīhi ḳaza’llāhü ḥāceteḥü**

Ki ḳazā itse Ḥaḳ rızāsı çün
Ḥācetin görse bir müslümānuñ

İtdügi iyilik olmaya zāyi‘
Yaza ḥācetini Hüdā hep anuñ

22-**Qāle ‘aleyhi’s-selām uṭlübü’l-ḥācete ‘inde ḥassāni’l-vücūhi**

Kerem ehli olur vecīh-i ādem
Ḥüsn-ṣüret delīl-i sīretdür

Zişt-rüdan şaşın kerem umma

Dile andan ki hûb-şüretdür

23-Ğāle'n-nebiyyü şalla'llāhü 'aleyhi ve sellem el-' iddetü deynün

Her kişiyeye ne va' de kim idesin

Sa' y idüp va' düñe vefā idesin

[3-B]

Va' de çün zimmetünde deyn oldı

Vācib oldı anı edā idesin

24-Ğāle 'aleyhi's-selām es-sehıyyü fi-civāri'llāhi ve ene refiķuhü

Gel gidersen sehā tarıķına git

Ğurb-ı Haķķa çü yok bu deñlü tarıķ

Haķ civārındadır sehā ādem

Hażret-i Muştafādur aña refiķ

25-Ğāle 'aleyhi's-şalātü ve's-selām eş-şadaķatü taţfi ğazabe'r-Rabbi

Geldükce elüñden it şadaķa

Ki taşadduķ belāyı def' eyler

Eyle vaķt-i belāda anı penāh

Ğazab-ı Ğāhiri o ref'¹³ eyler

26-Ğāle 'aleyhi's-selām men kefā sāilen cāmi' an 'alā bābihī 'azzebehu'llāhu elfe sene

Her ki bir sāili süre maħrüm

Ğapusında didügi vaķit şey'en li'llāh

Haħs idüp vādi-i cehennemde

Aña biñ yıl 'azāb ide Allāh

¹³ ref' : refi'

27-Ğāle ‘aleyhi’s-selām lā teruddü’s-sāile velev kāne temreten

Ğoma apuñda sāili maħrūm
Kūlli virmezseñ cüz’ü vir bārī

Virmez iseñ tamām ħurmaca
Vir anuñ bārī nişfi miğdārı

28-Ğāle ‘aleyhi’s-selām da‘vetü’l-ğurebāi maħrūnetün bi’l-icābeti

Al ele göñlini ġarībūñ kim
Ĥasta göñli vü ħātırı maħzūn

Ğurebānuñ du‘āsın eyledi Ĥağ
Da‘vet içre icābete maħrūn¹⁴

29-Ğāle ‘aleyhi’s-selām du‘āü’l-vālidı li veledihı ke du‘āi’n-nebiyyi li-ümmetihı

[4-A] Vālidūñ bed-du‘āsını zinhār
Cehd idüp almasun cihānda veled

Veled üzre du‘ā-i vālidı Ĥağ
Eylemez da‘vet-i nebı gibi red

30-Ğāle ‘aleyhi’s-selām ħalbü’l-mü’mini ‘arşu’llāhi

Ey ki şalduñ bu gökler üstüne
Sırr-ı dilden hiç olmaduñ āğāh

Dil-mekān Ĥüdā-yı ‘arş-ı berīn mekīn
Ğalb-i mü’min vesī‘-i ‘arşu’llāh

31-Ğāle ‘aleyhi’s-selām et-tağvā da‘vetü’l-mağlūmi velev kāne kāfiran

Yerde almaz du‘āsı mağlūmun
Kāfir olsa dağı olur mağbūl

¹⁴ Maħrūn: ulaşılan, yakın

Ẓālimūñ tīg-i ẓulmi başın urur
Baş açā çünki pādişāhına ẓul

32-Ḳāle ‘aleyhi’s-selām ez-ẓulmü ẓulümātün yevme’l-ḳıyāmeti

Her ki ẓulm itdi zīr-i destine
Yarın ol ẓulm añā ẓulmet olur

Ol zamān kim ecel boğazın ala
Añā cān virmesi meşakḳat olur

33-Ḳāle ‘aleyhi’s-selām el-müslimü men selime’l-müslimüne bi-yedihī ve lisānihī

Mü’mīn oldur ki kimse hiç andan
Nefret itmeye dil ü cānlar

Ya elinden yāḥud dilinden anuñ
Hergiz incinmeyeler Müslümānlar

34-Ḳāle ‘aleyhi’s-selām men kāne zü vechāni fi’d-dünyā kāne lehū yevme’l-ḳıyāmeti lisānen min-nār

Şol ki dünyāda iki yüzli ol
Nitekim şekl-i millet-i sañsar

[4-B]

Hāme gibi iki zebān ola
Ağzı içre iki zebān-i nār

35-Ḳāle ‘aleyhi efzālū’ş-şalavāti lā-yedḥulū’l-cennete nemmāmün

Birbirinden bu ḥalḳa söz iledüp
Zemme vü nemme olmağıl māl

Bu şıfatlarla kim ola mevşūf
Olmaz ol kimesne cennete dāḥil

36-Ğāle ‘aleyhi’s-selām men aḥsene İslāme’l-mer’i terkūhū mā lā ya‘ nīhi

Jeng ü lağv kelām-ı fāḥiṣden

Her ki mir’at-i dīni eyledi pāk

Ḥüsn-i İslāmı anda gördi ‘ayān

Şüret-i ma‘nāyı kılup idrāk

37-Ğāle ‘aleyhi’s-selām men keṣṣüre mezāḥuhū zehebe vağāruhū¹⁵

Bir kişi kim laṭīfeyi çok ide

Eksilür ‘arżı vağārı gider

Açılur nüktelerle her sırrı

Keşf olur cümle ‘aybı ‘ārı gider

38-Ğāle ‘aleyhi efzālū’ş-şalavāti Men ğaşşenā feleyse minnā¹⁶

Ḥīle vü ḥud‘a ehl-i mekkārı

Didi bizden degül Rasūlu’llāh

Ya‘ni mü’mīn degül münāfıkdur

Anı ḥaşr eylemez bizimle İlāh

39-Ğāle ‘aleyhi’s-selām İnne ekşere ehli’l-cenneti el-bulhu

Yüri pür ḥīle vü zağal olma

Lā‘übālī vü şādıku’l-va‘d ol

Cennet ehlinüñ ekşeri bün olur

Var sen daḥı bunlığı eyle қаbül

¹⁵ Derkenār: üç meziyet şehvoldı āḥirinde vākı‘ oldı anı?

¹⁶ Derkenār: Bundan başlaya

40-Ğāle ‘aleyhi’s-selām inna’llāhe te‘ālā yühıbbü külle ħalbin ħazīnin

[5-A] Feraħ u şādilik yaraşmaz aña
Tālib-i Ħağ olan olur maħzūn

‘Ömrüñ olduċa ğülmeseñ ğam degül
Ğalb-i maħzūnı ċün sever Biçün

41-Ğāle ‘aleyhi’s-selām mütü ħable en temütü

‘Āķıbet terk ider seni dünyā
Şimdiden gel aña vedā‘ eyle

Çünki ħağ -ı ‘alāğadur āģir
Her te‘alluğdan inkığa‘ eyle

42-Ğāle ‘aleyhi’s-selām inne liküllü ħavmin fitneten ve fitnetü ümmeti el-mālü

Oldı bir fitne her bir ümmetiçün
Anlara bā‘ iş-i źalāl oldı

Ümmetiçün didügi peygamber
Bunlara fitne mülk [ü] māl oldı

43-Ğāle ‘aleyhi’s-selām ħıbbü’d-dünya re’sü külli ħağfetin

Bu ne ğafletdür ki cān u dilüñ
Māsivā sevgüsiyle toptolıdur

Gerçi çoğdur ğünāhuñ envā‘ i
Ğıbb-i dünyā bu cümleden uludur

**44-Ğāle ‘aleyhi’s-selām ħıffeti’l-cenneti bi’l-mekkārihi ve ħıffeti’n-nāru bi’s-
şehvāti**

Zaħmete Ħağ yolında ħatlan kim
Cennetüñ yolu pür-meşekğatdür

Yüri lezzāt ҡo ki nār-ı caḥīm

Deñlü lezzetiyle şehvetdür

**45-Қәле ‘aleyhi’s-selām men tūqabbilū gulāmen bi-ṣehvetin ‘azzebehū fi’n-nāri
elfe senetin**

Bir “huve ehli” ye tābi‘ olup

Öpse şehvetiyle ger bir oğlānı

Ḥaḳ te‘ālā ‘azāb idüp yarın

Yaḳa biñ yıl o cürm için anı

[5-B]

46-Қәле ‘aleyhi’s-selām la‘ana’llāhu men ‘amile ‘amele ḳavmi Lūṭın

‘Amel-i ḳavm-i Lūṭ ile her kim

‘Amel ide ‘Aḳābe oldı maḥal

La‘netu’llāh maḫhar düşdi ol

Ḳavl-i şeyṭān ile çün itdi ‘amel

**47-İzā rakibe’l-müzekkeru zekeran ihtezze ‘arṣu’r-Raḫmāni fein mäte mäte
müṣriken ev mel‘ūnen**

Ḳaçan etse livāṭa bir mel‘ūn

‘Arṣ-ı Raḫmān ol dem olur lertzān

Ger o ḫalde ölse kāfir olur

İledür küfre anı ol tuḡyān

48-Қәле [‘aleyhi]’ṣ-ṣalātü ve’s-selām ez-zinā yūriṣü’l-faḳre

Ne ḳadar kim ḡanī ola zānī

Āḳıbet faḳr olur aña ḡālib

Mūnisi faḳr imiṣ zinā zinhār

Devleti olan olmasun ṭālib

49-Qāle ‘aleyhi’s-salātü ve’s-selām el-hamru cimā’u’l-işmi

Hoş dimişdür dîn şarāba şer āb
Ki niçe niçe şerri cāmi’ dūr

Şerre cūr’et virür fesāda kıvām
Nefis ü şeytāna katı tābi’ dūr

50-Qāle ‘aleyhi’s-selām men la’ibe bi’s-şatranc ve nāzırı ileyhi ke-ekle la^hme’l-hinziri

La’ib-i şatranc her ki şuğl idinüp
İtse yanınca yāhud aña nigāh

Güdüben bir alay hanāziri
Etin ekl eylemişce ide günāh

51-Qāle ‘aleyhi’s-selām la’ana’llāhü’r-rāşīye ve’l-mürteşīye

Ekşer-i zulmüñ irtişādandur
Yir kıomaz ‘adliyle bir işe dağı

[6-A]

Le’ana’llāh didi peygamber hem
Cān-ı rāşīye ve mürteşīye dağı

52-Qāle ‘aleyhi’s-selām ittekü ‘ani’l-harāmi fi’l-bünyāni fe innehü esāsü harābin

Ol binānuñ ne ola bünyādı
K’ola māl-ı harām ile bünyād

Ol esāsuñ olur harābı karīb
Sehl olur ol ‘imāret-i ābād

53-Qāle ‘aleyhi’s-selām men le^bise’l-harīre fi’d-dünyā lem-yelbeshu fi’l-ahireti

Her kim zen gibi zeyn ide kendözin
Giydi bunda harīr-i ferhunde

Qaldı ‘ uryān-ı şiyāb cennetden
Giymez anda libās-ı tābişde

54-Ḳāle’n-nebiyyü şalla’llāhu ‘ aleyhi ve sellem eş-şöhretü āfetün

N’ola tıtsa cihānı kibr ü riyā
Ḥalk-ı ‘ ālem esīr-i şöhretdür

Şaḳın ey zīnetle tefāḥurdan
Ġāfil olma ki şöhret āfetdür

55-Ḳāle’n-nebiyyü şalla’llāhu ‘ aleyhi ve sellem el-‘ aynü ḥaḳḳun

Ḳatı gösterme kendüñi ḥalka
Nazar-ı çeşm-i bedden eyle ḥazer

Göz deger kişiye bu söz ḥaḳdur
Eşerinden irer kişiye zarar

56-Ḳāle ‘ aleyhi’s-şalātü ve’s-selām lā yeflaḥu ḳavmün temlikuhum imre’etün

Şaḳın virdi her ki dest zene
Olmadı ol merd ḳābil-i işlāḥ

Zen aña ḥākim oldı ol maḥküm
Olmaz ol kimsene ‘ āḳıbet iflāḥ

57-Ḳāle ‘ aleyhi’s-selām el-vaḥdetü ḥayrun min-celīsi’s-süi

[6-B] Keşretüñ zaḥmeti ḳatı çoğ olur
Bu cihanda ḥuzūr yektālıḳ

Nā-muvāfiḳ ḥarīf-i hem-demden
Kişiye yek degül mi tenhālıḳ

58-Ğāle ‘aleyhi’ş-şālātü ve’s-selām küllü imriin mu‘āfun ille’l-mücāhidün

‘Afv ola şol kimesne ümmetden

Ki itdügi cürmi eyledi ihfā

Lik anuñ günāhı olmadı ‘afv

Ki itdügin halka eyledi ifşā

59-Ğāle ‘aleyhi efzālü’ş-şalavāti ve ekmelü’t-taḥiyyāti En-nedemü tevbetün

Çün günāh işledüñ peşimān ol

Ki nedāmet āna kefaretdür

Ol işe cān u dilden ol nādım

Tevbe didükleri ancak nedāmetdür

60-Ğāle ‘aleyhi’s-selām lā yedḥulü’l-cennete ‘abdün ḥattā yü’minü cāruhü ‘an bevārikihi

Ğoñşu ḥaqqın ri‘āyet it her gāh

İtme hem-sāyeñi şağın ğam-ğın

İtmez ol kimsene cenneti mesken

Cārı cevrenden olmasa ger emīn

61-Ğāle ‘aleyhi’s-selām tūbā limen şegālehū [‘aybuhū] ‘an-‘uyūbi’n-nāsi

İyilik oldur koyup ilüñ ‘aybın

Kendinüñ ‘aybına ola meşğül

Ögmeye nefsinı ğayrı yerüp

Ḥoş degüldür bu resme redd-i ḳabül

62-Ğāle ‘aleyhi’ş-şālātü ve’s-selām ḳuli’l-ḥaqqā ve in kāne mürren

Çünkü gördüñ bir işi bātıldur

Ḥātır-ı halk için āna dime ḥaḳ

Söyle haqqı ne deñlü acı ise
Ehl-i dīn olana budur elyağ

[7-A]

63-Ğāle ‘aleyhi’s-şalātü ve’s-selām efzalu’s-şadaqati kelimetü’l-ğaqkı

Bulamaz bu şevābı bir adam
Günde biñ adama virse şadaqa

Söyle haqqı yerinde etme süküt
Ğağ söz oldı çün efzal şadaqa

64-Ğāle ‘aleyhi’s-şalātü ve’s-selām el-kāsibü ħabību’llāhi

Ol ki biñ zaħmet ü meşaqqatle
Desti rencin idindi kuvvet ħalāl

Ola maħbüb ħaqqıñ ol kāsib
Buyururdur ħabīb-i ħüb-ħişāl

**65-Ğāle ‘aleyhi’s-selām et-tāciru’s-şadıku’l-emīn[ü’l-müslimü] ma’a’n-
nebiyyine ve’s-şiddikine ve’s-şühedāi**

Tācir olan kişi ticāretde
Şadıku’l-va’d olup olursa emīn

Enbiyā vü eşdikā daħı şühedā
Ğaşr olıcağ bile koya yarın

**66-Ğāle ‘aleyhi’s-selām le’ana’llāhuü ākile’r-ribā ve müvekkilihī ve kātibihī ve
şāhidihī**

Çün ribā-ğora la’net itdi Rasūl
Olmaz İslām olan aña mā’il

Kātib şāhid ü yiyen yidüren
Oldılar hep bu la’nete dāħil

67-Ğāle ‘aleyhi’s-şālātü ve’s-selām Ceffe’l-ğalemi bi-mā hüve kâ’inün

Nîk ü bed veche-i cebînüñde

Dest-i tağdırle ki oldı rağam

Bir bir ol ‘āķıbet gelür başuña

Rüz-ı evvel ne yazdıysa ğalem

68-Ğāle ‘aleyhi’s-selām men şabere ‘alā muşıbetin yu‘ avvızuhu’llāhu

Her ki bu ‘ālem-i ğavādişde

Uğrasa bir muşıbete nāğāh

[7-B]

Aña şabr itse itmese şekvā

‘Ivażın eyleye aña Allāh

69-Ğāle ‘aleyhi’s-şālātü ve’s-selām el-ğanā‘atü kenzün lā-yefnā

Mülk ü māl adamı ğanī itmez

Ğānī‘ ol ki ğınā ğanā‘ atdür

Ğama‘ u ğırşı ğula ğānī‘ olan

Şāğıb-i genc-i bī-nihāyetdür

70-Ğāle ‘aleyhi’s-selām ğübā limen kāne lehū fağrun fi’d-dünyā ve hüve ‘azızün fi’l-āğireti

Her ki dünyā-yı dūndan yudı elin

Bu televvüşden ol temİZ oldı

Dünyādan geçdi gerçi zilletle

‘Āğiretde velī ‘azİZ oldı

71-Ğāle ‘aleyhi’s-selām mevtü’l-fuğarāi rāğatün ve mevtü’l-eğniyāi muşıbetün

Gel iñen ğālib-i ğınā olma

Ki ğanıye ölüm muşıbetdür

Zillet ü fakr ile ölürseñ öl
Fuqarā mevti çünki rāhatdur

72-Ğāle ‘aleyhi’s-şalātü ve’s-selām ed-dünyā sā’ atün fec’ alhā tã’ aten
Tayanup ‘ömre kıılma tül-i emel
‘Ömrüñi sen geçürme ğaflet ile

Çünki dünyā zamānı sā’ atdür
Geçür ol sā’ ati ‘ibādetle

**73-Devletü’l-eĝniyāi fi’d-dünyā lā beğā lehā ve devletü’l-fuqarāi fi’l-āhireti fenā
lehā**

Devlet-i eĝniyāyı şorarsañ eger
Dār-ı dünyādur beğāsızdur

Fuqarā ‘izz ü devleti ammā
Mülk-i ‘uğbādudur fenāsızdur

74-Ğāle ‘aleyhi’s-selām ed-dünyā sicnü’l-mü’mini ve cennetü’l-kāfiri

[8-A] Oldı dünyā çü mü’mine zindān
Merd-i hağğa çü bunda rāhat yok

Oldı dünyā behişt-i ehl-i zalāl
Ni’ met ü menāline nihāyet yok

**75-Ğāle ‘aleyhi’s-selām eş-şeyhu şebābün fi-ğubbi’l-işneyni tülü’l-‘ömrü ve
keşretü’l-māl**

PİR olan kimesne yigit gibidür
Rāğıb olmağda bir iki ğāle

Olur anuñ muğabbeti ğālib
Tül-i ‘ömr ile keşret-i māl

76-Ğāle ‘aleyhi’ş-şalātü ve’s-selām kefā bi’l-mevti vā‘ izan

Ğaşd-ı cān ide çün bedende ecel

Ğal‘ alar olmaya anı ħāfiz

Ğayra nāşih naşihatın kıoyalum

Mevt ħāli hemīn ola vā‘ iz

77-Ğalāvetü’ d-dünyā merāretü’ l-āĥireti ve merāretü’ d-dünyā ħalāvetü’ l-āĥireti

Ey tālibkār-ı lezzet-i dünyā

Āĥiretde bu nüş-ı nīş olısar

Acı dirlikleri bu dünyānuñ

Ehl-i ‘uĥbāya tatlu a‘ iş olısar

78-Ğāle ‘aleyhi’ s-selām lā-tesübbü’ l-emvāt

Sögme ölmüşlere vebāle girüp

Ğayra girüp it du‘ ā-i ħayırla yād

Çünki anlar nizā‘ ı terk itdi

Sen de dilden kııl anları āzād

79-Ğāle ‘aleyhi’ s-selām inne’ l-meyyite leyü‘ azzebü bi-bükāi ehlihī

Akrabādan birisi fevt olsa

Girye vü zārı kıılma anuñçün

Aña zīrā ‘ azāb olur o yiñe

Gel ‘ azāb itme aña cānuñ için

***¹⁷

[8-B] Ola mı bu şevāba ‘ adl-i ‘ adīl

Ki yetmiş yılı ‘ ibādet ide

¹⁷ yaprak tamamen kopmuş.

80-Ğāle ‘aleyhi’s-selām eĥabbü’n-nāsi yevme’l-ĥiyāmeti imāmün ‘ādilün

O Őehüñdür sa‘ ādet-i kevneyn

Meyli yoĥ ĥulme ‘adle māildür

Ĥāzret-i ‘izzete eĥabbü’n-nās

Yevm-i maĥŐerde Őāh-ı ‘ādildür

81-Ğāle ‘aleyhi’s-selām [el-‘ilmü] farīzatün ‘alā-küllü müslimin ve müslimetin

Merd ü zenden her ehl-i İslāma

Farz-ı ‘ayn oldı ‘ilm ü dīn oĥımaĥ

Oldı ol ‘ilim ile ‘amel vācib

Farĥ ola tā anuñla bāñıl u ĥaĥ

82-Ğāle ‘aleyhi’s-selām uñlubü’l-‘ilme mine’l-mehdi ile’l-laĥdi

Cümle mechüli ideĥör ma‘ lüm

‘İlme Şarf eyle vā-‘ömrüñi hep

Dime geĥdi [kim] zamān-ı taĥŐil

Mehdden laĥde dek ĥıl anı taletp

83-Ğāle ‘aleyhi’s-selām lā-faĥra eşeddü mine’l-cehli

Cehle beñzer cihānda faĥr olmaz

Ĥatı yoĥsul cihānda cāhildür

Mal ile nāĥıŐı ĥanī Şanma

Ol ĥiŐidür ĥanī ki kāmildür

84-İnne ĥalīlen li-‘ameli me‘a’l-‘ilmi keŐirun ve inne keŐiran li-‘ameli me‘a’l-cehli ĥalīlen

Ne ‘amel ide olmayan ‘ilmi

‘İlmle azacıĥ ‘amel ĥoĥ olur

Cehl ile sehl olur keşir ‘amel
O da sehv ü haṭā ile yoğ olur

**85-Ḳāle ‘aleyhi’s-selām men teḳaddeme ‘ālimen fe-keennemā celese ‘ale’l-
muşḥafi**

[9-A] ‘Ālim üzre otursa bir ‘āmī
Māl ü cāh için görme revā

‘İlmi taḥfif ider şu mertebe kim
Muşḥaf üzre cülüs ider gūyā

86-Ḳāle ‘aleyhi’s-selām men ekreme ilā ḡaniyyen li-ḡināihī zehebe şülüşān dinihī
Bir ḡaniye şu kim ḡināsı için
İtse dünyā-perest olur ikrām

Şülüşen nükūd-ı dīni gider
Anda nokşan zīrā olur İslām

**87-Ḳāle ‘aleyhi’s-selām evvelü mā yühāsibü bihi’l-‘abdü yevme’l-ḳiyāmeti eş-
şalātü**

Her ne dem kim irişe vaḳt-i şalāh
Ṭavr-ı edā ile anı olma kehel

Ḳıl namāzı namāzdur bil anı
Yevm-i āḫirde şorulan evvel

**88-Ḳāle ‘aleyhi’s-selām men terake vaḳten men fe-keennemā zebeḥa nefsehū bi-
ḡayrı sikkīn**

Her ki bir vaḳt namāzı eylese terk
Kendü nefsinı kendü ḳātildür

Dökdi ḳanın bi-ḡayrı sikkīn
Şol kişi ki şalāta mühmildür

89-Ğāle ‘aleyhi’s-selām nevmü’s-şubḥi temne‘u’r-rızka

Her kim vaqt-i seherde ḥefte ola
Aña şubḥ uyḥusu virdi keslān

Ol gün anuñ başına gün doğmaz
Hem anuñ rızkına gelür noqşān

90-Ğāle ‘aleyhi’s-selām düm ‘ale’t-ṭahāreti yüvessa‘ ‘aleyke’r-rızku

Ger dilerseñ cihānda vüs‘at-i rızk
Ḥāzır ol dāimā ṭahāret ile

Yüri ‘ālemde ṭib-i ṭāhir ile
Bulasın rızkı tā ki vüs‘at ile

[10-B] Rūḥ-ı pāk-ı münevver ve muṭahhar ḥāzret-i Rasūlla’llāh ve cemī‘-i enbiyā vü
evliyā rā ve çeḥār-yār-ı bā-şafā rā devām-ı ‘ömr-i devlet ve nizām-ı salṭanat
pādişah-ı İslam rā ve ‘ünvān-ı bā devlet ü ‘asākiri bā-beḥçeti der-heme evkat-ı
cemī‘-i beliyyāt necāt maḥfūz kerd-i an ‘ala’llāh livāehū
..... ve be-rūḥ-ı revān şāḥibü’l-ḥayrāt ve’l-
ḥasenāt merḥūm Sulṭān Murad ḥan... ba‘de’t-teḥiyyeti ve’t-ta‘zīm muḥibbu’l-
fuḥarāi ḥāzreti efendī rā ve bāķi ‘azīz elfi maḥdūmunān
ervāḥı.....rızā-i Ḥaḳ rā
fātiḥa.....

Ey ecel-i lā-yezāl ve ey şamed-i zü’l-celāl ey ğaffār.....yā ilāhe melike’l-
ma‘būdāti perverde ...berekāt-i āyāt beyyināt-ı kelām vaḥy ...ihtimām ü intizām
sübhānı ki tütüyān-ı şekeristān kelām-ı ilāhīḥoş-elḥan
.....ḥāfızān-ı āyāt-ı tenzīl ve nāķilān-ı āşār-ı te’vīl ki bülbülān-ı bostān-ı
cennet ki tütüyān-ı şekeristān-ı raḥmet...ḥafazahümü’llāhu te‘ālā tilāvet

fermüde est şevâb.....be-rûh-ı pāk-i münevver pāk muṭahhar... cümle... ḥüdâ goft “sübhânellezî esra‘ a bi‘ abdihi”¹⁸ ...

[11-A] Berr-i kâbeş bâ melâiki enbiyâ vü evliyâ cümle ‘âlem şüd teferrace ez-süreyyâ tāsira şadr-ı şuffe-i şafâ mâh-ı kûbbe-i vefâ mu‘allâ vü müzekkâ müctebâ vü mürtezâ sırr-ı inna’llâhe’ştafâ Aḥmede-i bâ-vefâ ḥâtem-i enbiyâ ya‘ni Ḥazret-i Muḥammed Muştafâ ‘aleyhi efzâlü’ş-şalavâti ve ekmelü’t-taḥiyyâti ve ‘alâ-âlihî ve eşḥâbihî efzâlü’l-evliyâi ve’l-‘ârifine ve bi-iḥsânin ilâ yevmi’d-dîni rızvânü’llâhi te‘âlâ ‘aleyhim ecme‘în. Ve ‘ale’l-ḥuşûş şehr-u yâ a‘zam ve kâm kâm-ı müfehḥam felikî Allâhümme meliki’ş-şem‘i zılla’llâhi fi’l-‘âlem... Mülûke’l-‘arabi ve’l-‘acemi ḥâfız-ı bilâdi’llâhi şarḳan ve ğarben nâşiye ‘ibâdu’llâhi berren ve baḥran el-muḳaddesi’s-semâi el-mebşûri ‘ale’l-agnâi vâşitü’l-emni ve’l-emân nâşimü’l-‘adli ve’l-iḥsân... .. cihân ile’d-devleti ve’l-erkâ‘azîmü’l-ḳadri ve’ş-şe’ni ve ‘inâyeti’l-meliki’r-raḥmâni sülâle-i faḥr-i âli ‘Oşmân es-sultân ibni’s-Sultân ibni’s-sultân es-sultân Muḥammed ḥân ibni’s-sultân İbrâhim ḥân aḥi’s-sultân ğâzi Murad ḥân ibnü’s-sultân Aḥmed ḥân ibni’s-sultân Muḥammed ḥân ibnü’s-sultân Murad ḥân ḥallede’llâhü mülkehü ve eşere salṭanatıhi ilâhî baḥt-ı şâhı vü ber-baḥt-ı pâdişâhı müstedâm-ı müstaḥkem zât bi’n-nebiyyi ve âlihî ... ‘l-emîn yâ rabbe’l-‘âlemîn ve bî-rûh-ı revân-ı şâhibu’l-ḥayrât ve’l-ḥasenât merḥûm maġfûr sa‘îd ü şehîdü’l-muḥtâc ilâ raḥmeti’llâhi ... sultân Murad ḥân ğâzî râ ve bâḳî ‘ulemâi ḥâzırîn ve cemâ‘at-i nâzırîn

[12-B]

***¹⁹

ta‘rif-i ḥaḳ râ Fâtiha yâ Rab

¹⁸ İsra 17/1 (Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götürün Allah'ın şanı yücedir.)

¹⁹ Yapağın üst kısmında üç satır yırtılmış olduğundan okunamamıştır.

1

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'lün

Ġāz-ı sühan be ki küte merdüm-i dānā
Er nām-ı hüdāvendı tebārek ve te'āla

Ser-defter-i dīvān-ı kütübhāne-i dāniş
Ĥamd est sitāyiş-i şıfat-ı ĥazret-i a' lā

Şāhān-ı cihāndār-ı selāţin-i cihān-baĥş
Berdāşte der-ĥazret o dest-i temennā

Yā Rab başka-yı dili an gevher-i maĥşüm
Ez ĥün-ı zeden riĥte-i tā ĥaĥ ...

Yā Rab başka-yı dem 'an ma' der-i şoĥbet
Ya' nī ki dem-i rüh-ı ĥuds-ı ĥazret...

An şadr-ı risālet şeref-i gevher-i ādem
Ve an-faĥr-ı rusül muĥterem-i Mekke vü...

2

(8'li Hece Ölçüsü)

İLĀHĪ

Ey dil deryā gibi gel coş
Ĥaĥka ĥulluĥ eyle bir ĥoş
Dünyā ni' metlerinden boş
Ola ĥarnuñ şimdengiri

Kim uyar nefis hevāsına
'Azāb göre girüp sine
Pāre pāre idüp sīne
Şā'im ol sen şimdengiri

Çok çok yılınup içüp yatma²⁰
Nefsün semirdüp kabartma
Nevm ile qalbün mevt itme
Qalk qā'im ol şimdengiri

‘ Ālem aqyārdan hālī'ken
Qalkup pāk ābdest al erken
Murād iste halk uyurken
Haqdan imdi şimdengiri

Cümle enbiyā evliyā
Böyle andılar bī-riyā
Qadre ir ... ihyā
İt her giceñ şimdengiri

Mürşid ... ancaq güzel
Naşib ide o lem-yezel
Qısmet oldu ise ezel
O da olur şimdengiri

Bu a' mālī **Seyyid Hasan**
Ger iderseñ gāyet ahsen
Şübhesiz vāşıl olduñ sen
Haqqa taḥkīk şimdengiri

²⁰ Mısrada bir hece fazla olduğundan 8'li hece ölçüsüne uymamaktadır.

[13-A]

***²¹

3

(11’li Hece Ölçüsü)

Namāz kıılır gibi tursun kā’im ol
Kem sözlerden şāmıt eyle dilümi

Dilim göñlüm ıslāh eyle ilāhī
Anlardur kesb eyleyen her günahı
Eller ... iderem her gün āhı
Kem sözlerden şāmıt eyle dilümi

Senüñ fikrüñ olsun dā’im göñlümde
Zikrüñ olsun hem dağı bu dilümde
El haqqı da bulunmaya boynumda
Kem sözlerden şāmıt eyle dilümi

Her a‘ zāsın **Seyyid Ḥasanuñ** ey Ḥaḡ
Ḥıfz it ola ḥazretüñ yüzi aḡ
Merḥamet eyle günāhı gāyet de çok²²
Kem sözlerden şāmıt eyle dilümi

4

(11’li Hece Ölçüsü)

Buncanuñ zī-rūḥısın ey lem yezel
Bī-kuşūr ḡalk eylemişsin ne güzel
“Naḡnu ḡasemnā”²³ da rızḡların ezel

²¹ Yaprığın üst kısmında üç satır yırtılmış olduğundan okunamamıştır.

²² Mısrada 12 hece var. 11’li hece ölçüsüne uymuyor.

²³ Zuhuf 43/32 “Rabbinin rahmetini onlar mı bölüştürüyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında **biz paylaştırdık**. Birbirlerine iş gördürmeleri için, (çeşitli alanlarda) kimini kimine, derece derece üstün kıldık. Rabbinin rahmeti, onların biriktirdikleri (dünyalık) şeylerden daha hayırlıdır.”

ısmet itmiş mi ki ey rezzāk Allāh

Ey on sekiz biñ  alem n hālķı
Ç  sensin bağışlayan bunca mağl k 
C mle Mışır řāmuñ halkı    c biñ   unuķı
Tuyura m nādiler ey rezzāk Allāh²⁴

Y zbiñ   alem dirile bu emre ere
Ni  met virel m bu ni  metler pejm re
udretleri yokdur arnın oyura
Sen nd r bu udret ey rezzāk Allāh

[13-B]

Bunuñ emřāli  n S leymān uluñ
Diledi oyura c mle mađl kuñ
şudan  ıķdı ni  met diledi  ok teñ
Evvelde   aciz oldu ey rezzāk Allāh

Seyyid Hāsana da vir gel ey rezzāk
udret n h[ā]nından aña sen erzāk
D ř r p atuñdan sen anı uzak
Ėayra muhtāc itme ey rezzāk Allāh

5

(8'li Hece  l s )

Ey g n l sen bu d nyāda
Çok yaşayup n'itseñ gerek
Yolcusun sen bu fenāda
Āhir bir g n g cseñ gerek

Cife d nyāya aldanma
Aña kelb gibi el şunma

²⁴ D rtl g n 2, 3, 4. mısralarında 12 hece var. 11'li hece  l s ne uymuyor.

Mal [u] mülkine tayanma
Çün bırağup gitseñ gerek
Qanı ...den öñ gelenler
Ecel meyın içdi anlar
Sende içüp
Qanlı yaşı ... gerek

Zinet ile ...
Eldür ‘arz ider hüsünü
‘Ākıbet karanlık seni
Varuban ... itseñ gerek

Fikr it yatacağ yirüñi
Netdüñ soralar soruñu
Qurtlar yiyiser tenüñi
Hāk ile yek olsañ gerek

Hāğğun buyruğın güdersüñ
Dünyāyı arda atarsuñ
Ölmeden anı şatarsuñ
Cennetde yir tutsañ gerek

Seyyid Hasan ne dünyāya
Göñül vir sen ne ‘uqbāya
Nağar itmezseñ sarāya
Hāğ cemālin görseñ gerek

6²⁵

(11’li Hece Ölçüsü)

Gelüñ derdümüze dermān bulavuz
Hāğğa kul Aħmede ümmet olavuz

²⁵ Bu iki dörtlük 36 numaralı şiirin ilk iki dörtlüğüdür.

Bunı dilümüzde tesbîh kılavuz
Allâhümme şalli  alâ Muḥammed
Derdümüze dermân kılan Aḥmede
Yüz uruban dâ'im ol Muḥammede
Rûhı için diyelüm bu dünyâda
Allâhümme şalli  alâ Muḥammed

[14-A]

7

(8'li Hece Ölçüsü)

FAŞL-I HÜDÂİ-I İLÂHİYÂT BÜSELİK

Açıldı çün bezm-i elest

Devr eyledi peymânesi

Andan içenler oldu mest

Ayılmadı mestânesi

Ol bâdeden kim nûş ider

İçdüğü dem serhoş ider

Deryâ gibi ol cûş ider

Esrük olur dîvânesi

Şavm-ı sivâyı kim tutar

 id-i vişâle ol yiter

Bülbül gibi dâim öter

Gülşen olur kâşânesi

Bayrâma ol  aşığ ire

Kim Hâk cemâlini göre

Dost bezminüñ zevkin süre

Pür-nür olur dil-ḥânesi

Aç gözüñi ḥâk ile bak

Okı Hüdâiden sebak

Kāmil olurmuş ehl-i Hāk
Togmazdan evvel ānesi

8

İLĀHĪ-i HÜDĀĪ BŪSELİK

Fāilātün fāilātün fāilün

Cāhidū fi'llāhi yā ehle's-şalāh

İnne 'umre'l-mer'i yemzī ke'r-riyāh

Yā 'ibāda'llāhi kŭmū va'būdū

Veżkürūhu fi'l-guduvvi ve'r-revāh

Cennet ehline gerek 'ilm ü 'amel
Lā-cerem lāzımdur uçmağa cenāh

'Aqla bakma ir tecellī nūrına
Şem'a hācet kalmaz olduĝda şabāh

Ey **Hüdāī**den naşīhat isteyen
Hākka kul ol bulmağ istersen felāh

[14-B]

9

İLĀHĪ DER MAḲĀM-I BŪSELİK

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

'Aşğ odı arturur her gice efgānum benüm

Ṭañ budur ki derd olur her şubh dermānum benüm

Allāhümme vāhidü aḫadü şameden

Niçe sırlar açılır 'āleme odlar şaçılır

Bir nefes cūş eylese deryā-yı 'ummānum benüm

Allāhümme vāhidü aḥadü şameden

Dağıdur her perde[y]i yırtar urur taşra çıkar
Yandırur şaqlamasa mülkini sulṭānum benüm

Allāhümme vāhidü aḥadü şameden

Ölenler iki cihānda mest ü ḥayrān olalar
Ger oқınsa  ālem-i ber-şahf-ı dīvānum benüm

Allāhümme vāhidü aḥadü şameden

Fāş ola  ilm-i ledünni niçe kanlar dökülür
Ger görünse gözlere gönülde mihmānum benüm

Allāhümme vāhidü aḥadü şameden

10

(8'li Hece Ölçüsü)

İLĀHĪ-i HÜDĀĪ RĀST

Ey nefis yiter sehv ü zelev

İnşāfa gel inşāfa gel

Terk eyleyüp ṭul-i emel

İnşāfa gel inşāfa gel

Bu  adet ü bid at nedür

Bu zīnet ü şöhret nedür

Bu  uru germiyyet nedür

İnşāfa gel inşāfa gel

Bir gün eser bād-ı ecel

Ten bağına virür ḥalel

İhlāş ile eyle ‘amel
İnşāfa gel inşāfa gel
İfsād[1] o ey nefsi-dün
ad zalle avmün müfsidün

[15-A] Tālibleri itme zebün
İnşāfa gel inşāfa gel

İtme **Hüdāī**ye ‘inād
Fermāna eyle inıyād
İtmez misüñ Mevlāyı yād
İnşāfa gel inşāfa gel

11

(7’li Hece Ölçüsü)

İLĀHĪ-i HÜDĀĪ HÜSEYNĪ

Allāhümme yā Hādī

Āsān eyle yolumuz

Sehhil ‘ubūra’l-vādī

Tiz geçür tüt elümüz

Esüp maabbet yeli
Vecde getürsün dili
Söylesün cān bülbüli
andān olsun gülümüz

Yā Rab fal u cūd eyle
Kemāli şühüd eyle
aānī vücūd eyle
İslā eyle ālümüz

Dergāhuña sürüp yüz
Kelāmuñ işitevüz

Dīdāruñı görsevüz
Vaşla irse elümüz
Hüdāyī dir yā Mevlā
Ente'l-‘aliyyü'l-a‘lā
Gencīne-i “ev ednā”²⁶
Olsun re’s ü mālümüz

12

Mefā’ilün mefā’ilün
Hüdāyā cümle-i ‘ālem
Saña ‘āşık seni özler
Melek cinn ü benī ādem
Saña ‘āşık seni özler

Zemīn olmuş yoluñda hāk
İder deryā yaqalar çāk
Dün gün raqs ider eflāk
Saña ‘āşık seni özler

Seherde açılan güller
Öter şūrīde bülbüller
Benefşelerle sünbüller
Saña ‘āşık seni özler

Eger mihr ü eger zerre
Eger baħr ü eger kaħre
Eger tūbā [eger] sidre
Saña ‘āşık seni özler

Eger hūrī eger ğılmān
Eger mālīk eger rızvān

²⁶ Necm 53/9 “Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu.”

Sekiz cennet yedi nīrān
Saña ʿ āşık seni özler
Eger gāʿib eger hāzır
Eger bāṭın eger zāhir
Eger müʿmin eger kāfir
Saña ʿ āşık seni özler

Ḳamūnuñ maṭlub[1] birdür
Ya niçün baʿ zı kāfirdür
ʿ Aceb hālāt ʿ aceb sırdur
Saña ʿ āşık seni özler

[15-B]

Kimine ḳapu açılmaz
Kimi geçer gider ilmez
Kimi bilür kimi bilmez
Saña ʿ āşık seni özler

Hüdāīye irüp hālāt
Vişālūñle bula lezzāt
Efendī cümle mevcūdāt
Saña ʿ āşık seni özler

13

Mefāʿilün Mefāʿilün
Bizi insān iden sensin
Şükür yā Rabbi yā Rabbi
Kemāl iḥşān iden sensin
Şükür yā Rabbi yā Rabbi

Cihānı eyleyüp peydā
Bize itdüñ vücūd iʿ ṭā
Hem itdüñ ʿ aşk ile iḫyā

Şükür yâ Rabbi yâ Rabbi

Bu zâtı ande bulurdu
Şıfâtı ande bulurdu
Hayâtı ande bulurdu
Şükür yâ Rabbi yâ Rabbi

‘ İbâdı eyleyüp icâd
ulûbı eyleyüp âbâd
İdersin kendüñe irşâd
Şükür yâ Rabbi yâ Rabbi

Senüñdür uvvet [ü] udret
Arada ayrılar âlet
Bulunmaz lutfuña âyet
Şükür yâ Rabbi yâ Rabbi

Hüdâyîye hüdâ geldi
Cenâbından ‘ aâ geldi
Maabbetden şafâ geldi
Şükür yâ Rabbi yâ Rabbi

14

(7’li Hece Ölüsü)

Şadr-ı cem‘ i’l-mürselin
Sensin yâ Rasûla’llâh
Rameten li’l-‘ âlemin
Sensin yâ Rasûla’llâh

Nûruñ sirâc-ı vehhâc
‘ Âlemler saña mutâc
Şâhib-i tâc ü mi‘ râc

Sensin yā Rasūla'llāh

Āyine-i rahmānī

Nūr-ı pāk-i sūbhānī

Sırr-ı seb' u'l-meşānī

Sensin yā Rasūla'llāh

Şāhidūñ leyl-i isrā

“Sūbhāne'llezī esra'a”²⁷

Mazhar-ı nūr-ı esmā

Sensin yā Rasūla'llāh

Ey menba' -ı luṭf u cūd

Yeriñ maḳām-ı²⁸ Maḥmūd

Yaradılmışdan maḳşūd

Sensin yā Rasūla'llāh

Cānlar içinde cānān

Ma' den-i 'ilm ü 'irfān

Ceddüm [ü] pīrüm sulṭān

Sensin yā Rasūla'llāh

Açan rāh-ı tevḥīdi

Bulan sırr-ı tefrīdi

Hüdāyīnūñ ümīdi

Sensin yā Rasūla'llāh

[16-A]

15

(8'li Hece Ölçüsü)

²⁷ İsrā 17/1 “Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir.”

²⁸ Maḳādir: maḳām-ı

oyup sidre vü Tübāyı
Gönlüm seni özler Mevlām seni
Gerekmez ğayrı sevdāyı
Gönlüm seni özler Mevlām seni

Bülbüller ister gülistān
Pervāne şem‘ -i şebistān
Gönlüm seni ister hemān
Gönlüm seni ister Mevlām seni

üsrev [ü] Şirīnūñ meftūnı
ays ise Leylānuñ Mecnūnı
Ne anı ister ne bunı
Gönlüm seni özler Mevlām seni

Gerçi cennetde güzeldür
Lī ki üsñüñ bī-bedeldür
ısmet[-i] rüz-ı ezeldür
Gönlüm seni özler Mevlām seni

ayra bamaz ‘ āşı gözi
Saña toğrılmışdur özi
Budur **Hüdāyīnūñ** sözi
Gönlüm seni özler Mevlām seni

16

Fe’ilātūn Mefā’ilūn Fe’ilūn

Bize bizden olan yaın [u] arīb
oma fūrat elinde bizi ğarīb
Keremūñden viřālūñ eyle nařīb
Meded it yā enīs-i küll-i ğarīb

Çün emîn eyledüñ emānetiñe
Yine sen lāyık eyle hizmetüñe
Maẓhar it raḥmet-i ‘ināyetüñe
Meded it yā enīs-i küll-i ġarīb

DestgİR olmaz ise bize Raḥmān
Azdurur nefis ile bizi Şeytān
Sen esirge efendim bizi hemān
Meded it yā enīs-i küll-i ġarīb

[16-B]

Enbiyā gördügi ‘aṭālar için
Evliyā sürdügi şafālar için
Ehl-i derde olan devālar için
Meded it yā enīs-i küll-i ġarīb

Gerçi hoşdur efendī şabr-ı cemīl
Zu‘afāda velā bizā‘a ḳalīl
Kerem it ḳalmasun **Hüdāyī** ‘alīl
Meded it yā enīs-i küll-i ġarīb

17

(8’li Hece Ölçüsü)

İLĀHĪ-İ HÜDĀYĪ

Ḳuldan saña lāyık n’ola
‘Āşık seni ḳanda bula
Meger senden iḥsān ola
Yā rabbenā senden kerem senden ‘aṭā²⁹

Şuġrā senüñ kübrā senüñ
Ūlā senüñ uḫrā senüñ

²⁹ Her dörtlükte tekrarlanan bu mısra 12 hece olduğundan ölçüye uymamaktadır.

Dünyā senüñ ‘ uqbā senüñ
Yā rabbenā senden kerem senden ‘ aṭā

Nefse bizi ışmarlama
Çignetme derd ile ğama
İrgür saña yolda ğoma
Yā rabbenā senden kerem senden ‘ aṭā

Ey lā yezāl [ü] lem yezel
Çanı saña lāyık ‘ amel
‘ Abdüñ işi sehv ü zelel
Yā rabbenā senden kerem senden ‘ aṭā

Çoma **Hüdāyī**yi ‘ azīb
Vařlün aña eyle nařīb
Yessir merāmī yā Mucīb
Yā rabbenā senden kerem senden ‘ aṭā

18

(8’li Hece Ölçüsü)

Olmayıcak senden ‘ aṭā
Çul neylesün ya Rabbenā
[17-A] Dā’im işi sehv ü ğaṭā
Çul neylesün ya Rabbenā

İster seni cān bülbüli
Lākin irişmez ‘ aql eli
Ger açıvirmezseñ yolu
Çul neylesün ya Rabbenā

Kim ğamda kim rāḥatdadur
‘ Ālem buña ḥayretdedür

Hep kabza-i kudretdedür
Çul neylesün ya Rabbenā

Kim ki ezel didi belā
Andan ırağ olmaz belā
“Allāhu yef’ al mā yeşā”³⁰
Çul neylesün ya Rabbenā

Hıağ añlamak merd işidür
Şıgmaz ‘ aqıl nerd işidür
Çün şāni-‘ i ferd işidür
Çul neylesün ya Rabbenā

Ente’l-kerīmü’l-müste‘ān
Ente’r-ra‘ūfu küllü ān
İhsāniña qalduğ hemān
Çul neylesün ya Rabbenā

Uçsa kafesden ‘ andelīb
Çoma **Hüdāyī**yi ğarīb
İt Gülşen-i vaşluñ naşīb
Çul neylesün ya Rabbenā

19

Mefā’ilün mefā’ilün feülün
Musahhar emrüne hep cümle eşyā
Senüñdür çul senüñdür hüküm efendi
Elüñ altındadır dünya vü uqbā
Senüñdür çul senüñdür hüküm efendi

³⁰ Âli İmran 3/40 “Allah dilediğini yapar”

Ne isterseñ idersin ¼udretün var
Her işde niçe niçe hikmetün var
[17-B] Esirgersin ¼uşatı rahmetün var
Senüñdür ¼ul senüñdür hüküm efendi

Kiminün derdine timâr idersin
Kimine âteşi gülzâr idersin
Kimini Muşafâ muhtâr idersin
Senüñdür ¼ul senüñdür hüküm efendi

¼anı Eyyüb gibi bir şabra tâkat
Ya İsmâ ¼il-veş ¼urbâna cür ¼ et
Meger kim idesin fazluñla rahmet
Senüñdür ¼ul senüñdür hüküm efendi

¼uşata rahmeti ¼ufrân idersin
Gönüller derdine timâr idersin
Hüdâyîye ¼atâ ihşân idersin
Senüñdür ¼ul senüñdür hüküm efendi

20

(11'li Hece Ölçüsü)

Bunda gelen eger pîr u civândur
¼uryân gelüp yine ¼uryân giderler
Eger gedâ eger şâh-ı cihândur
¼uryân gelüp yine ¼uryân giderler

Begenmeyen kişi bunda ¼abâyı
Bir gün olur bu halkuñ hâk-i pâyı
Şoyarlar egninden atlas ¼abâyı
¼uryân gelüp yine ¼uryân giderler

Terk eyle irkenden nefsin hevāsın
Şādık ol gözle Mevlānuñ rızāsın
Çomazlar kişinüñ fāhir libāsın
‘Uryān gelüp yine ‘uryān giderler

Olmaz sevdālara gel olma t̄alib
Mağşūd ise eger hayra meṭālib
Bunda қalur begüm māl [u] menāşıb
‘Uryān gelüp yine ‘uryān giderler

Ço dünyā fikrini t̄ul-ı emeldür
Senüñle gidecek ḥüsn-i ‘ameldür
[18-A] Yollarda yük ağırlığı ḥaleldür
Bunda ‘uryān gelüp ‘uryān giderler

Aldanup қalma bu fānī sarāya
Nazar eyle Muḥammed Muştafāya
Eger dünyā ger ya mülk-i beқāya
‘Uryān gelüp yine ‘uryān giderler

Yā Rab **Hüdāyiye** eyle hidāyet
Ya қılmaya senden ḡayrıya t̄ā‘ at
Yetmez mi kişiyе pend ü naşıḥat
‘Uryān gelüp yine ‘uryān giderler

21

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

Ey bu gönüm şehrini biñ luṭf ile ābād iden
On sekiz biñ ‘ālemi bir emr ile icād iden

Zāt-ı bî-çünüñ mekânlardan münezzehdür senüñ
Pes seni ya kande bulsun ağlayup feryād iden

Kaşr-ı kurbā irgürüp ihsāna maẓhar olmağa
‘ Āşıkā varlık cibālin kesdürüp Ferhād iden

Kimseye ölmezden öñ göstermeyüp didārını
İrgürüp bākī hayāta lik soñra şād iden

Ƙıl hidāyet Ƙıl ‘ ināyet bu **Hüdāyī** Ƙuluña
Çünkü sensin her murāda irgürüp irşād iden

22

(8’li Hece Ölçüsü)

İLĀHĪ-İ HÜDĀYĪ MĀHÜR

Bir pādişāha Ƙul ol kim
Mülki zā’il olmaz ol[a]
Bir gülşene bülbül ol kim
Hiç şararıp şolmaz ol[a]

Sırruñı keşf itme yāda
Virme hāşılıñı bāda
Bir dost idin ki dünyāda
Hiç senden ayrılmaz ola

Kendüñ ‘ummāna şalagör
Ġavvāş oluban şalagör
Bir özge cevher alagör
Kimsede bulunmaz ola

Zāhidlere uçmağ gerek
Hağdan yaña kaçmağ gerek

Bir bādeden içmek gerek
İçenler ayılmaz ola

Çoyalum lāf [u] güzāfi
Gel eyleyelüm inşāfi
Gönül ol vaqt olur şāfi
Aña keder gelmez ola

[18-B]

Gercek seven cānānını
Virür tenini cānını
Derd odur ki dermānını
Hağdan ğayrı bilmez ola

Gercek ‘āşık olsa sālīk
Görinür küllü şey hālīk
Bir mülke ola gör mālīk
Kimse elden almaz ola

Bülbül olup ötmek gerek
Güller gibi bitmek gerek
Bir ‘āleme yetmek gerek
Fenā eli irmez ola

Bir kapuya mülāzım ol
Dün gün **Hüdāyī** kıyım ol
Bir özge ‘ilme ‘ālim ol
Melek anı bilmez ola

23

(11'li Hece Ölçüsü)

Olur tevḥīd ile her derde dermān
Ḥaḳḳa tevḥīd ile ermiş erenler
Olur tevḥīd ile her müşkil āsān
Ḥaḳḳa tevḥīd ile ermiş erenler

Göñülden pasuñı silmek dilerseñ
Eger bilmedigüñ bilmek dilerseñ
Ḥaḳḳı sen de eger bulmaḳ dilerseñ
Ḥaḳḳa tevḥīd ile irmiş erenler

‘Āleme ‘ibret göziyle baḳanlar
Çerāḡı nūr-ı Mevlādan yaḳanlar
Yir ü gökden geçüp ‘arşa çıkanlar
Ḥaḳḳa tevḥīd ile ermiş erenler

Aldanma key şaḳın bu kāināta
Geç aḡ u ḳaradan baḳ nūr-ı zāta
İrmek ister iseñ bāḳī ḥayāta
Ḥaḳḳa tevḥīd ile ermiş erenler

Bulmaḳ diler iseñ eger Ḥüdāyı
Ehl-i tevḥīde ḥizmet it **Hüdāyī**
Yola çeken vardır bay [u] gedāyı
Ḥaḳḳa tevḥīd ile ermiş erenler

[19-A]

24

(8'li Hece Ölçüsü)

Luṭf eyleyüp bir kez nazār
Eylerse ger sulṭānumuz
Kürsī degül ' arşdan daḥı
' Ālī ola ' unvānumuz

Benlik aradan ṭūr ola
Zulmet gidüp pūr-nūr ola
Maḥzūn gönül mesrūr ola
Ma' mūr ola vīrānumuz
Vaḥdet şarābın kim içe
Fānī ' alāyıkdan giçe
Ger ḥaşr ola niçe niçe
Ayılmaya mestānumuz

Şevk ile bülbül öte
Āvāzı āfākı ṭuta
Her laḥza taze gül bite
Hiç şolmaya bostānumuz

Olsa **Hüdāyī**ye ' aṭā
Cān şem' ine ire nidā
Derdin viren kādīr Ḥudā
Bir gün vire dermānumuz

Ey t̄alib-i d̄unyā olan
Taḥṣīl idüp n'itseñ gerek
Olsañ eger ṣāh-ı cihān
Bir gün koyup gitseñ gerek

Çekseñ niçe yıllar ta' ab
Dünya senüñ farz eyle hep
Ḳabri añar mısın ' aceb
Ṭopraq olup yatsañ gerek

Bī-çāre t̄alıp ğaflete
İhmāl idersin t̄ā' ate
' Ömrüñ irerse ğāyete
Emri kaçan ṭutsañ gerek

Bildüñ mi nefis aḥvālını
Ṭuyduñ mu mekr ü ālini
Görüp kıyāmet ḥālını
Her zevḳi unutsañ gerek

' Ādet idinme toḳluğı
Vaḥdetde ol ḳo çoḳluğı
Yoldaş iderseñ yoḳluğı
Dost iline yitseñ gerek

... tedüp Ḥaḳdan nidā
Ḳıl yolına cānuñ fedā
Hüdāyīye sen ey Ḥudā
' Aṭā iḥsān itseñ gerek

[19-B]

26

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Gel berü ey derde dermân isteyen
Cāna bakmaz vaşl-ı cānân isteyen

Māsivā eşnāmın[1] eyler şikest
Çağ^ç ider zünnârı îmân isteyen

Çulluğ eyler şıdğ ile Mevlāsına
Cān [u] dil tahtına sultān isteyen

Fānî varlıqdan geçüp bulur hayāt
Çağreyi çor baħr-i ^çummān isteyen

Milk-i bākî isteyen çor fānîyi
Küllüğe bakmaz gülistān isteyen

Bāl açar řāvüs-ı çudsiler gibi
Lā mekân mülkinde cevlān isteyen

Çizmete bel bağlayup eyler niyāz
Bāb-ı Hağdan luğf [u] iħsān isteyen

Māsivā nāsūtına kılmaz nağar
^ç Ālem-i lāhūtı seyrān isteyen

Virselers almaz Süleymān mülkini
Ey **Hüdāyî** vech-i Raħmān isteyen

27

(7'li Hece Ölçüsü)

İLĀHĪ-i DER MAḤĀM-I NEVĀ

Neyleyeyüm dünyāyı
Baña Allāhum gerek
Gerekmez māsivāyı
Baña Allāhum gerek

Fānī devlet gerekmez
Dürlü zīnet gerekmez
Ḥaqsız cennet gerekmez
Baña Allāhum gerek

Ehl-i dünyā dünyāda
Ehl-i 'uqbā 'uqbāda
Her biri bir sevdāda
Baña Allāhum gerek

Bülbül güle karşı zār
Pervāneyi yakmış nār
Her kuluñ bir derdi var
Baña Allāhum gerek

Mecnūn ister Leylāyı
Vāmıķ ister 'Azrāyı
N'idem ğayrı sevdāyı
Baña Allāhum gerek

Bī-hüde hevāyı ço

Ḥaḳ yola gir yā hū³¹

Hüdāyīnūñ sözi bu

Baña Allāhum gerek

[20-A]

28

Hazā Tercüme-i *Şürütü'ş-şalāt-ı Monlā Fenārī*³² 'Aleyhi'r- raḥmetü'l-bārī
Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Ḥamd lāyıḳdur saña ey pādişāh-ı ins [ü] cān

Kim vücūduñ pertevindendür bu kevn ile mekān

'Ālemi taşvīr kılduñ bī-edāt [u] bī-mişāl

Dürişüp bir nüktesine iremez vehm-i ḥayāl

Aḥsen itdūñ luṭf [u] iḥsān ile insan cevherin

Tā kim oldı maḥlab-ı genc-i ilāhīye emīn

Ḥāşşa faḥru'l-enbiyā'-i sālār-ı tāc-ı eşfiyā

Mazhar-ı nūr-ı risālet ma' den-i şıdḳ u şafā

Āline aşḥābına yüz biñ şalāt ile selām

Kim dil ü cān ile dīn yolına kıldılar kıyām

İbtidā kıлмаğa budur sebeb-i nazm-ı kitāb

Eylesün 'ālemlerūñ rūḥını ol Ḥaḳ mustatāb

Rabbenā fağfir lenā taḳşīranā fi-emrinā

Ḥālenā ḥavvil ilā-ḥālin cemīlin Rabbenā

Fezzil 'allāmü müfti'r-Rūmi ve'ş-Şāmi ecme' in

Adı Şemsü'd-dīn ü hem Monla Fenārīdür yaḳīn

³¹ Mısrada bir hece eksik olduğundan 7'li hece ölçüsüne uymamaktadır.

³² Molla fenārī (1350-1431) : Osmanlı'nın ilk şeyhülislamıdır.

Kendü maḥdümzādesi çün bir risāle eylemiş
Bil ki erkān-ı şalāti hoş maḳāle eylemiş

Birisi ʿālimlerüñ etmemiş anı tercüme
Dimemiş kim bu gerek ola benüm ferzendüme

Ben zaʿif şiveyle ilhām aldığım nazm eyleyem
Mübtedīye tā ki āsān ola Türkī söyleyem

Çılmayam ḫalt-ı ʿibāret yetdügünce ḳudretüm
Ben ne olam ya neye iriṣeceedür tāḳatüm

Lik buyruk tutmağ için nazm ile kıldum şürüʿ
Olsun eyyāmuñ muvāfiḳ şems itdükce tulüʿ

Ḫāṭıruñ şemʿini pür-nür eylesün ol lā yezāl
İrmesün cemʿiyetine cemʿinüñ naḳşı zevāl

29

BĀB-I ŞŪRŪTŪ'Ş-ŞALĀT

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Her kişi kim isteye itmek namāza ibtidā
Evvelā lāzım durur aña sekiz ...

[20-B]

ʿAvretin setr eyleye niyyet kıla abdest ala
Şu bulunmazsa teyemmüm ide pāk toprağ ile

Gövdesi ṭonı namāz kılduğı yiri pāk ola
Çıbleye karşı ṭura beş vaḳt vaḳtiyle kıla

Bu sekizden kim birin terk eylese bāṭıl olur
Kılduğı ger sehv ger ʿamd ile bī ḥāşıl olur

BĀB-I FERĀİZU’Ş-ŞALĀT

Altıdur farz[1] namāzuñ işidüp bul gel felāḥ
Öriṭurmak oğumak Qur’ān tekbīr iftitāḥ

Şoñ oturmak secde kılmak hem rükūʿ itmek tamām
Biri olmazsa namāzuñ bāṭıl olur ve’s-selām

BĀB-I VĀCİBĀTÜ’Ş-ŞALĀT

Yedidür vācibleri naşş ile kılmışdur şübūt
Eylemek taʿyīn Qur’ān öñ ikide hem ḳonup

Şoñ taḥiyyāt öñ oturmak ʿadl-i erkān eylemek
Cehr u iḥfā yerlerin yerlü yerince gözetmek

Sehv-i secde vācibi terk idicek vācib olur
Kıaşd eylese kılduğı eksük ü hem işm olur

BĀB-I SÜNENÜ’Ş-ŞALĀT

Besmele āmīn ü tesbīḥ ü tesmīʿ ü şenā
Süre-i zām ... olmaz iki şoñra şenā

İki elin ḳalduruban bağlamak ḥamd ü selām
Cümle tekbīr-i teʿavvüz öñ teşehhüd bi’t-tamām

Bu namāzuñ sünneti ondört olupdur der ḥāb
Biri terk olsa bulunmaz ol namāzuñda şevāb

BĀB-I MÜSTEḤABBĀTÜ’Ş-ŞALĀT

Bellü bil yigirmi beşdür müsteḥabbātü’ş-şalāt

ıı   amel bulmak dilerseñ ıamu  zinden nec t

Secde yirin g zleye itse nam zında kıy m
Ayağı  st n g re addini  unkim ıla l m

[21-A]

Secdede g zleye burnun hem teŖehh dde  ñ n
Zamm idicek   ya d rt adar eyit hem n

Ŗol bilegin ıutup amak parmağın ba  de'Ŗ-Ŗ r  
Arasın baŖın ber ber eylemek ba  de'r-r k  

BaŖını aldurmak andan amd ile ind rmek dizin
arın uyluqlarına ıokunmak omak y zin

oltuk amak burnun altın bile omaqlık yire
ıbleye ayaqları parmaqlarını d nd re

Secdeye varıcağız burnun yere evvel oya
Secdede   y hu beŖ ya yedi tesb h ouya

BaŖın alnın aldura oya yere tekb r ile
L k baŖın aldurmasında ellerin te' r r ide

Ellerin aldurduğından Ŗoñra dizin aldıra
Oturıcak Ŗol ayağın d Ŗey ben otura

ıbleye y nelde sağ ayağını parmağın d n p
Ellerin uyluğı  stine oya tefr h id p

Hem taıyy t ouyuban vire ardınca sel m
Y ze ellerin sile oldu nam zı  n tam m

BĀB-I MEKRŪHĀTŪ'Ş-ŞALĀT

On üç olup mekrūh iden bellü bilün tã' atı
Eli ile oynamak gerinmek esnemek katı
Şaf arasında tırıcak şık tura ayrılmaya
Özri yoğ iken namāz içinde bağdaş kırmaya

Gözlerin yummaya şafdan taşra tenhā tırmaya
Nesne dizmeye eliyle hem elin oynatmaya

Ellerin yire döşeyüp çevre yaña bakmaya
Ellerin bögrine kıoyup parmağın çıtlatmaya

BĀB-I MĀ-YŪFSĪDŪ'Ş-ŞALĀT

Fāsıd iden on dördür namāzı ki işit
Hıfz idüben şafhasına hātıruñ tahrır it
Nesne yimek nesne içmek ağlamak redd-i selām
Feth etmek aña kim olmaya kendüye imām

[21-B] Bî 'özür etmek tenahnuh söylemek fi' l-i keşir
Setrin açmak tahir olmamak sücüd etdügi yir

Zıkr etmek gülmek ü aqsurana virmek cevāb
Şakalın tertib idüp etmek kazāsın ihtisāb

30

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

BĀB-I FERĀYİZŪ'L-VUZŪ'

Āb-1 dest almağın farzı ki olmuşdur çehār
Olmasa ba' zı yeri olmaz vüzüya i' tibār

Başa mesh etmek yumak ayakların yüzün elin

Liki bile yuya ka' bın mirfağın ile olın

BĀB-I SÜNENÜ'L-VUZŪ'

Ābdest almağlığın aña onbirdür sünneti
İt ri' āyet olmak isterseñ rasŭlŭñ ŭmmeti

Mazmaza misvāk istinşāk ve dağı ğasl-i yed
Etmek istincā arıtmağ şart olunmaz hem ' aded

Mesh etmek başına boynu ile ulağların
Besmele taħlil etmek sağğal u parmağların

Üçe degin ' uzvınıñ ğaslını tekrār eylemek
Almağ istincā için taş ya aña beñzer kesek

BĀB-I MÜSTEĤABBĀTÜ'L-VUZŪ'

Müsteħabbı altıdur niyyetdür evvel ey ' aziz
Başlamak sağıın yumağ birbiri ardınca tiz

Sağ eliyle mazmaza istinşāk idüp sŭmkŭrmeye
Vağt-i ĥacet aya güne öñin ardın dönmeğe

Ābdest ala du' ādan ğayrı etmeye kelām
Ğıbleye ardın öñün dönmeğe idüp iħtirām

BĀB-I NEVĀFİLŪ'L-VUZŪ'

Fi'l-ħağığa dört durur ābdest içinde nāfile
Yuyıcağ her ' uzvını etmek du' ā iħfā ile

onuna fercine şu sağmağ taħāret soñuna
Ba' de'l-istincā' etmek dıvāra süre ...

***³³

[22-A]

BĀB-I MEKRŪHĀTŪL-VUZŪ'

Yididür mekrūhı abdestüñ bilüp kıla ihtirāz
Tā ki Hāq katında mergüb ola kıldıguñ namāz

Şuya sümkürmek tükürmek yüze şu urmaq katı
Şu dökerken söylemek göze gözükmek ' avreti

Şol eliyle mażmaza istinşāq idüp etmek nażar
Kendüden hāric olan nesneye işitgil haber

BĀB-I MENHİYYĀTŪL-VUZŪ'

Ābdest içinde bilgil beş olupdur ammā nehyi
Yalın ayak mesh idüp isrāf eylemek şuyı

Artıq eksik yumaq üçden ğasl-i farz olan yerin
Şağ elle istincā idüp setr eylememek ' avretin

BĀB-I NEVĀKİŞŪL-VUZŪ'

Yedidür ābdesti naqş iden bil ey sevgili kul
Evvelā ne hāric olur sebileynden bile ol

Şavt ile gülmek namāz içinde gitmek kendüden
Dayanup yaşdanuben hā'b etmek durur söykenüben

Ağzı tolu kuşmaq irişmek namāzında cünün

***³⁴

³³ **Derkenar** ... mesh eylemek başına tertib şaklamak

Hāq kelāmın ibtidā kılduğı ile başlamak

Derkenar Alt[1] oldı müsteħabbı gibi ādāb-ı vüzū'

Hācetinden soñra setr-i ' avret etmek ola hū

BĀB-I FERĀYİZÜ'L-ĠUSL

Ġusl içinde farz olan üç nesne oldu ġāsile
Mażmaza istinşāk idüp ' uzvın kamu t̄ahir kıla

BĀB-I SŪNENÜ'L-ĠUSL

İttifākan altıdur ġuslũñ işitgil sŷnneti
Gövdesinde olan menī pāk idüp yumağ kıtı

Ellerin fercin yumağ her ' uzvını üç kez yumağ
Ābdest almağ ġusŷlden ŷoñra yumağlık ayağ

BĀB-I İCĀBŪ'L-ĠUSL

***³⁵

[23-B] ***

Cemi' kıllarına dŷkeli evkıatda bu sŷre-i ŷerifenũñ oğumasına emr buyurmuşlardur ŷirk-i ħafīdŷr dīne ŷifā olduğıçŷn Rabbŷ'l-'ālemīn illa'llāhŷ te'ālā ki dŷkeli 'ālemlerũñ rabbisidŷr ya'ni cŷmle melekleri ve felekleri ve enbiyā vŷ evliyā ve sāir mağlŷkātı yoğdan yaradup tederice kemāllerine irişdirŷp taşarruf ancağ oldur andan ġayruñ taşarrufda 'alāğası yoğdur bu dağı işbāt-ı tevħīddŷr er-rağmāni'rağīm³⁶ illa'llāhŷ te'ālā ki dŷkeli ni' metleri cŷmle ħalka virici oldur dŷnyāda vŷ āğiretde andan ġayrı bir kimse kimseye bir ħabbe ni' met

³⁴ Kopan yaprak ya da yapraklar var.

³⁵ Kopan yaprak ya da yapraklar var.

³⁶ Fatıha 1/2 " O Rağmān, Rağīmdir"

virmege kâdir degüldür bir mertebe tevḥîd daḥı budur nitekim buyurur vemā
biküm min ni‘ metin femina’llāh³⁷ NAZM

Her ne ni‘ met kim olursa ki ‘ atā
Bil ki Ḥaḫdan bilmesēñ olur ḫaḫā

māliki yevmi’d-dīn³⁸ illa’llahü ki ceza gününüñ māliki ve mutaşarrıfı ancak oldur
ya‘ ni “femen ya‘ mel mişḫāle zerratin ḫayran yerah vemen ya‘ mel mişḫāle
zerratin şerran yerah”³⁹ muḫteżāsınca her kişiyeye zerre kadar ḫayrına şevāb zerre
kadar şerre ‘ azāb itmekle ceza gününüñ mālikidür bir tevḥîd daḥı budur “iyyāke
na‘ бүdü”⁴⁰ ey şıfatı kemāl zātına maḫşūş olan zü’l-celāl Allāh

[24-A] Biz mü’min ve muvaḫḫid ḫullaruñ cümlemiz ancak saña ‘ ibādet ve tezellül⁴¹
iderüz hiç senden ḡayrı bir mevcūda ve tevāzū‘ ve tezellül idüp ḫācet istemezüz
zīrā bizi ancak sen yaratduñ ve rızḫlandırduñ ḡayruñ ‘ alāḫası yoḫdur ḫulḫ u
rıḫda ve ‘ ibādet ü du‘ā olunmaḫda bu daḥı tevḥiddür ve “iyyāke neste‘ in”⁴²
daḥı ancak senden yardım ve meded isterem hiçbir işde senden ḡayrı mevcūddan
yardım ve meded istemem^{43*} zīrā senden ḡayrı mevcūdāt cümle ‘ ācizlerdür ve
bī-çāreler ve muḫtāclardur nitekim ḫalīlülñ İbrāhim ‘ aleyhi’s-selām nār-ı
Nemrūda atılır iken ḫazret-i Cebrāil ‘ aleyhi’s-selām gelüp ḫutmaḫ murād itdi
ḫalīlülñ rāzı olmadı Cebrāil ‘ aleyhi’s-selāmdan istimdād ḫılmađı biz daḥı aña
uyup senden ḡayrıdan istimdād u isti‘ ānet ḫılmazuz NAZM

Seni ḫoyup dil [ü] cān ḡayrıya mā’il mi olur

Gökde ḫurşide iren zerreye ḫā’il mi olur

Ehl-i ḫaḫḫa nice ḫarşu ḫuralar müdde‘ iyān

Zerreler hiç güneşüñ tābına ḫā’il mi olur

³⁷ Nahl 16/53 “Size ulaşan her nimet Allah'tandır.”

³⁸ Fatiha -3- “hesap ve ceza gününün (ahiret gününün) malikidir.”

³⁹ Zilzal 99/7-8 “Artık kim zerre ağırlığınca bir hayır işlerse onun mükafatını görecektir. Kim de zerre ağırlığınca bir kötülük işlerse onun cezasını görecektir.”

⁴⁰ Fatiha 1/4 “(Allahım!) Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz.”

⁴¹ Kendini hakir gösterme

⁴² Fatiha 1/4 “(Allahım!) Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz.”

⁴³ İstemem: istemez

‘ İzzet-i nuşret-i Hağ mü’mine ta‘ yin etmiş
Kendü zu‘ mıyla kişi ‘ izzete nā’ il mi olur

Ekme her bir yere bezr-i ‘ ameli zīrā kim

[24-B] Dāneler odlu yere düşse o hāşıl mı olur
Kaṭl idüp Circīs⁴⁴ gibi ğarğ-ı hūn-āb etseler
Çāha Yūsuf-veş şalup cismini türāb etseler

Errelerle çāk idüp hūnını seyl-āb itseler
Çün halīli āteş-i sūzāna pertāb itseler

Hazret-i Cebrā’ ilden hağ ehl[i] imdād istemez
NEŞR

Kaṭl Cenāb-ı Hağğa bu hiṭābı etdükde eger hāl u kālīne muḥālif olup ğayrıdan yardım isterse Cenāb-ı Hağdan “kezzebet”⁴⁵ hiṭābı gelür ḥadīs ḥadīs-i şerīfde “İhdine’ş-şırāṭa’l-müsteķīm şırāṭa’llezīne en‘ amte ‘ aleyhim ğayrı’-mağzūbi ‘ aleyhim vele’z-zāllīn”⁴⁶ ey Hādī bize hidāyet kılğıl toğrı cennete giden yola ki Kaṭr’ān yolıdır “Ve enne hāzā şırāṭī müsteķīmen fe’ttebi‘ ūhū velā tettebi‘ u’s-subule feteferrağa biküm ‘ an sebīlihi”⁴⁷ ol kimse yolına hidāyet eyle ki sen anlara iḥsān etdün Kaṭr’ān yolına gitmege ol kimseler yolına hidāyet etme bizi kim anlara ğazāb etdün ve Kaṭr’ān yolından azup ğayrı yola gitdiler “inne hāze’l-kaṭr’āne yehdī lilletī hiye aḫvem”⁴⁸ kullara fermān cānlara cānān derdlere dermān ya‘ ni Kaṭr’ān hem aña imān hem kaṭı iḳān olupdur cümleye fermān

25-A Kaṭr’ān anuñ saṭrı sebīl-i bāğ-ı cennet anuñ ḥarfi olupdur cümleye raḫmet eger zāhir eger bāṭın me‘ ānī anuñ içindedür cümle beyānı “Kaṭl yā ehle’l-kitābi te‘ ālev ilā kelimetin sevāin beynenā ve beyneküm ellā na‘ bude illa’llāhe velā nüşrike bihī şey’en velā yetteḫize ba‘ zūnā ba‘ zan erbāben min dūni’llāhi fe in

⁴⁴ Müslümanlar tarafından sālīh bir kimse veya nebī olarak kabul edilen kişi, hıristiyanlara göre ise St. George diye bilinen aziz.

⁴⁵ Hakka 69/4 “Yalanladılar”

⁴⁶ Fatiha 1/5-6-7 “Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet; gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değıl.”

⁴⁷ En’am 6/153 “İşte bu, benim dosdoğru yolum. Artık ona uyun. Başka yollara uymayın. Yoksa o yollar sizi parça parça edip O’nun yolundan ayırır. İşte size bunları Allah sakınasınız diye emretti.”

⁴⁸ İsra 17/9 “Gerçekten bu Kur’an en doğru olan yola götürür”

tevellev feḫuluṣhedū bi ennā müslimūn”⁴⁹ bu āyet tevḫīdūñ taḫḫīḫinde ḫāzret-i
‘Azīz Maḫmūd Efendi Üskūdārī selime’l-bārī buyururlar

32

Mefā’ilün Mefā’ilün Fe’ülün

‘Umūm eyler ifāde nekre her ān
Siyāḫ-ı nefye vāḫi’ olsa ey cān

Bu ma’ nāyı eger itdūñse idrāk
Olunmamaḫ gerek ḫiçbir ūşırāk

Eger ūşırk-i ḫāfi vü ger celīdür
Bulardan ḫurtulan lābüd velīdür

Cemī’-i zevḫe tevḫīd oldı mebdē’
‘Azāba nitekim ūşırk oldı menşe’

‘Uşāt-ı mü’minīni yaḫdıḫı nār
Anuñçündür begüm ūşırk-i ḫāfi var

Kişi ūşırkden idicek ictinābı
Muḫāḫḫaḫ bil ki ol görmez ‘azābı

Olur tevḫīd aşlı her kemālūñ
Nitekim ūşırkdür aşlı her zālālūñ

Bu ma’ nādan aña kim ire irşād
Bir işi zīd ü ‘ömre ḫılmaz isnād

Muvaḫḫid eylemez ḫiç ḫayrı işbāt

⁴⁹ Āli İmran 3/64 “De ki: "Ey kitap ehli! Bizimle sizin aranızda ortak bir söze gelin: Yalnız Allah'a ibadet edelim. Ona ḫiçbir ūşeyi ortak koşmayalım. Allah'ı bırakıp da kimimiz kimimizi ilah edinmesin." Eḫer onlar yine yüz çevirirlerse, deyin ki: "Şahit olun, biz müslümanlarız."”

Ki et-tevhîdû isķātü'l-izāfāt

25-B

‘Azāba bā‘ iş olan şirk ü şekdür
Te’ellüm aña ki muhkim muhkemdür

Gel imdi zîd ü ‘ömre tapma[yı] ķo
Begüm āşār-ı şirkden var elüñ yu

Kişinüñ şirki dükeldür ‘azābı
Er iseñ muhkem eyle ictinābı

Rivāyet olunur kim Pîr-i Bestām
Ki ya‘ nî Bāyezîd şāhib-i iķdām

Bu deñlü cidd ü sa‘ y[ü] diķķat ile
Bu deñlü ħalvet ile ‘uzlet ile

Baķup her ħāline o merd-i fāyîķ
Arayup bulmadı bir ħaķķa lāyîķ

Didi bir ħaķķa lāyîķ iş yoĝ el-ħaķ
Meger var ise tevhîdüm var ancaķ

Didiler bilme misin süd yidigüñ
Yüregimi süd aĝrıtdı didigüñ

Bu söz ile bulunur mı senden tevhîd
‘Aceb sen ķandesin ya ķande tevhîd

Uyan ĝafletden imdi ‘āķil iseñ
Ĥaķı añlayıĝör ehl-i dil iseñ

Ölüp gitmezden evvel bil Hüdâyı
Hevâyı ko sivâyı ko Hüdâyı

33

Mefâ'ilün Mefâ'ilün fe'ülün

Sev anı haq hevâ ile hevesdür
Haqqı aña bil Allâh pesdür⁵⁰

Kişi Haq bilmeye geldi cihâna
⁵¹yanılır arada dürlü bahâne

Eger olduñsa bu ma' nâya vâkıf
Çalış sa'y it olagör Haqqa 'arif

Alup mışr-ı te'allümden şekerler
'Aqıdeñ pāk idegör ey birāder

Şalâha gerçi her ma'rûf yoldur
Haqıkatde velîkin şâlih oldur

Ki evvel terk ide ol mâ-sivâyı
Geçe nefsinden ü bile Hüdâyı

[26-A]

İrişmiş ola ol tevḥîd-i zâta
Bağup kalmaya ef'âl ü şifâta

Bu tevḥîde eger irmek dilerseñ
Serây-ı vaḥdete girmek dilerseñ

⁵⁰ Mısrada iki hece eksikolduğundan vezne uymamaktadır.

⁵¹ Eger sözcüğü vezni bozduğu için şiirde belirtilmemiştir.

Dürîş şıdķ ile dāyim ķar‘ -ı bāb it
Sivāyı terk idüp ref‘ -i hicāb it

Oñat fehm eyle ma‘ nā-yı kelāmı
Gözet yerlü yerinde her maķāmı
Günāhı nefse isnād eyleyigör
Edeb yolun efendī söyleyigör

Ķula Mevlā edeb resmin tıyurđı
Göre nice “femin nefsik”⁵² buyurđı

Dilerseñ olasın maķbül-i ĥazret
Müeddeb ol bulasın tā ki Ķurbet

İşit kim bu sa‘ ĩde geldi bir er
Ziyāret etmegiĶün ey birāder

Meger fark etmeyüp ol şol u şağın
Ķapuya kodı evvel şol ayağın

Buyurđı aña ol şāhib-kerāmet
Ķarīb olmaz edebsüz bize heyhāt

Şol rāh-ı edebden taşr[a] gide
Ķaçan ola bizimle şöĥbet ide

Dilerseñ kim Ķabül ide seni Rab
Müeddeb ol müeddeb ol müeddeb

Ĥaķıķat eyleyüp sırruñda cevlān
Şerī‘ at zāhirüñ ĥıfz etsün ey cān

⁵² Nisa 4/79: “Kendindendir.”

Ḥabību'llāha eyle iktidāyı
Şırāt-ı müstakīme git **Hüdāyī**

34

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün fe'ülün

Dilā her ne ümīd eylerseñ ol dergāhdan iste

Dimezler saña var bir mürşid-i gümrāhdan iste

[26-B] Ne baht [u] ṭālī' -i bedden ne mihr ü māhdan iste

Ne şöhret-i şeyḥ-i āyīn ne ehl-i cāhdan iste

Ne dervīş [ü] ne zāhiddin ne kuṭb [u] şāhdan iste

Yüri yoḡdan seni var eyleyen Allāhdan iste

Niyāzı cānib-i Ḥaḡḡa it kim ḡādirdür⁵³

Degül a' māl eşḡāle ḡalup ḡayba nāzırdur

Bu ḡavli ḡüş-ı hüş ile işit bir hān⁵⁴-ı bāhirdür

Umūrında ser-ā-ser ḡalḡ-ı 'ālem cümle ḡāşırdur

Ne dervīş [ü] ne zāhiddin ne kuṭb [u] şāhdan iste

Yüri yoḡdan seni var eyleyen Allāhdan iste

Elüñ çek ḡalḡ-ı 'ālemden idin bir küşe-i me'vā

Dimişler kimseden yoḡ fā'ide kimseye aşlā⁵⁵

Kelāmum cevherin taḡ ḡüş-ı cāna eyleyüp işfā

Tazarru' lar idüp baş aç du' āya ḡaldır el ammā

Ne dervīş [ü] ne zāhiddin ne kuṭb [u] şāhdan iste

Yüri yoḡdan seni var eyleyen Allāhdan iste

⁵³ Mısrada üç hece eksikolduğundan vezne uymamaktadır.

⁵⁴ ḡān:hān

⁵⁵ Mısrada bir hece eksikolduğundan vezne uymamaktadır.

Ḥüdānuñdur cihān ḥalkına ḥod mebzül olan ni‘ met
[27-A] Naşibüñ irişüp gūşişle virme kendüñe zaḥmet
Gözün aç ‘ ayn-ı cānı ḳaplamasın perde-i ḡaflet
Sözün ḥarc eyleyüp yoḳ yere etme kimseye minnet

Ne derviş [ü] ne zāhidden ne ḳuṭb [u] şāhdan iste
Yüri yoḳdan seni var eyleyen Allāhdan iste

Ümīdüñ cāmesin ‘ azmi ḳatı teng eyleyüp ḳışma
Atup tır-i murādātı nişāne yayını yaşma
Ḳılıcuñ mihmānum diyü il dīvārına aşma⁵⁶
Münāşib isteyü kimse ḳapusına ayak başma

Ne derviş [ü] zāhidden ne ḳuṭb [u] şāhidden iste
Yüri yoḳdan seni var eyleyen Allāhdan iste

35

Mefā’ilün Mefā’ilün Mefā’ilün Mefā’ilün

Dimem ki murāduñı erbāb-ı ‘ azze ve celleye ‘ arz eyle⁵⁷
Ziyā-baḥş-ı çeraḡ-ı mihr ü şem‘ -i māha ‘ arz eyle
Belā-yı rāh-ı ‘ aşḳı zāhid-i gümrāha ‘ arz eyle
İnanmaz iseñ sözüm bir ‘ āli dergāha ‘ arz eyle

[27-B] Dilā ḥālün ne dehrün ḳuṭbına ne şāha‘ arz eyle
Cihān mülkini yoḳdan var iden Allāha ‘ arz eyle

Sipihrüñ devletinden el çeküp terk-i taḥammül ḳıl
‘ Adū-yı bed-nihāduñ ta‘ nına şabr u taḥammül ḳıl
E‘ āliye ne yalvar ne ednāya tenezzül ḳıl

⁵⁶ Mısrada iki hece eksikolduğundan vezne uymamaktadır.

⁵⁷ Mısrada 19 hece olduğundan vezne uymamaktadır.

Ḥudā-yı bî-niyāza istinād ile tenezzül kı1

Dilā ḥālūñ ne dehrūñ kuṭbuna ne şāha‘ arz eyle
Cihān mülkini yoḡdan var iden Allāha ‘ arz eyle

Gezüp her gün der-i mîr ü vezîre ‘ arz-ı ḥāl etme
Viren Ḥaḡdur saña bîhūde ‘ arzuñ pāy-māl etme
Odur mu‘ ṭî vü māni‘ ġayrı bir egri ḡayāl etme
Vesāilden eliñ çek yoḡ yere fikr ü muḡāl etme

Dilā ḥālūñ ne dehrūñ kuṭbuna ne şāha‘ arz eyle
Cihān mülkini yoḡdan var iden Allāha ‘ arz eyle

Cihān-ı bî-sebātuñ lā-beḡādur ‘ izz ü iḡbālî
Ne ġam yersin olursañ ḡayd-ı dünyādan eger ḡālî
Recā-yi Ḥaḡḡa ḡazar it ġayrıdan ḡaṭ‘ eyle māli
Yüzüñ sürdür ki Mevlāya her dem ḡılma ihmālî⁵⁸

[28-A]

Dilā ḥālūñ ne dehrūñ kuṭbuna ne şāha‘ arz eyle
Cihān mülkini yoḡdan var iden Allāha ‘ arz eyle

Virüp rüşvet cinānı ol ki ḡaşd-ı intisāb eyler
Zülāl-i çeşme-i ḡıız özleyüp meyl-i serāb eyler
Zamānı gelmeyince sanma kim devlet şitāb eyler
Ḥudā elbetde bir gün şabr iderseñ fetḡ-i bāb eyler

Dilā ḥālūñ ne dehrūñ kuṭbuna ne şāha‘ arz eyle
Cihān mülkini yoḡdan var iden Allāha ‘ arz eyle

***59

⁵⁸ Mısrada bir hece eksik olduğundan vezne uymamaktadır.

⁵⁹ Der-kenar

İmam Ğazālî hazretleri rahmetü'llâhi 'aleyh rahmeten vâsi'aten “Kimyâ-yı Sa'âdet” adlı kitabında buyurmuşlardır ki bir kimesne hazret-i Rasûl şalla'llâhü 'aleyhi ve sellem cenâb-ı 'izzetlerine gelüp fakirlikden şikâyet idüp dermânde kaldum nice olur hâlüm baña bir dermân didükde hazret-i Rasûl şalla'llâhü 'aleyhi ve sellem buyururlar ki sen meger melâ'ike tesbîhinden bî-habersin gibi buyur yâ rasûla'llah dedi buyurdılar ki tañ yeri ağardıktan soñra şabâh namâzından öñürdi kim bu tesbîhe meşgûl ola dünyâ aña sürüni sürüni gele gerek istesen gerek istemesen ol mübarek tesbîh budur
Sübhâna'llâhi ve bi-ğamdihî sübhâna'llâhi'l-'azîm ve bi-ğamdihî estagfiru'llâh

[28-B]

36

(11'li Hece Ölçüsü)

Gelüñ derdümüze dermân bulavuz
Hakka kul Aḥmede ümmet olavuz
Bunı dilümüzde tesbîh kılavuz
Allâhümme şalli 'alâ Muḥammed

Derdümüze dermân kılan Aḥmede
Yüz uruban dâim ol Muḥammede
Rûhı için diyelüm bu dünyâda
Allâhümme şalli 'alâ Muḥammed

Üzgün olduk ufâğumuz irimüz
Hakka tâ'at kılmaz olduk birimüz
Vir şalavât cennet ola yerümüz
Allâhümme şalli 'alâ Muḥammed

Bu ... ile her kim olur ise ger 'âmil

.... yeñi başdan oldı ... oña mil

Bâb-ı Hakka ger tevekkül kılarlsa Seyyid Hasan

Luṭf-ı Hakka mazhar olduñ şöyle bil kendüni sen

Nefsî nefsî dinildügi gün bize
Nefsin evlâdın vire yolumuza
Gel diyelüm biz de ol ulumuza
Allâhümme şalli ‘alâ Muḥammed

Seyyid Ḥasan bize emr idüp ol hū
Dir “Yā eyyühe’llezîne âmenū”⁶⁰
Deyüñ imdi Ḥaḳdan emr oldı çün “şallū”⁶¹
Allâhümme şalli ‘alâ Muḥammed

37

(8’li Hece Ölçüsü)

Birsin sen ey ulu Allâh
Muḥammed rasûlü’llâh
Ki îmânum budur vallâh
Senüñdür bu cümle ‘âlem

Ḳaçan bu kevni yaratduñ
Neyleyüm nidem dimedüñ
Kimseden mîrâş yimedüñ
Senüñdür bu cümle ‘âlem

Pâdişâhsın vezîrûñ yok
Bî-bedelsin nazîrûñ yok
Bir işüñde ḳuşûruñ yok
Senüñdür bu cümle ‘âlem

Mülküñden ma‘zül olmazsıñ
Ebed bâḳîsin ölmezsıñ
Hem ağmaz u hem ağarsıñ

⁶⁰ Ey iman edenler!

⁶¹ Ahzab 33/56: “Salât edin”

Senüñdür bu cümle ‘ âlem

Senüñ ‘ âşıkıların pek çok
‘ Aşk yayından atmışlar ok
Bulamazlar nişānuñ yok
Senüñdür bu cümle ‘ âlem
Kim dilerse seni bunda
Arasın bula kalbinde
Tecelliyle şağduñ anda
Senüñdür bu cümle ‘ âlem

[29-A]

Hüsñüñ oldığı için ahsen
‘ Āşık oldı **Seyyid Hasan**
Vaşluñ aña naşib it sen
Senüñdür bu cümle ‘ âlem

38

(8’li Hece Ölçüsü)

Gel luṭf eyle yā Rab baña
‘ Āşık eyle beni saña
‘ Aşk cür‘ asın kına kına
İçüp olam mestānesi

‘ Aşk şarābı kınde olur
Anı ‘ âşıkıların bilür
Yirden göge ‘ urüc kıılır
‘ Arşdan yüce meyḥānesi

Bezm-i elest cāmın anlar
İçmiş ezel ol erenler
Döküp yaş yirine kıanlar

Eyninde yoğ bir cāmesi

Māsivāyı terk etmişler
Benlik hicābın geçmişler
Arayup seni bulmuşlar
Yoğ anlarıñ emmāresi

Saña ağrab olanlarıñ
Nefsi mevtdurur anlarıñ
Baş şoğacağ hiç bunlarıñ
Yoğ otura bir ħānesi

Seyyid Ħasan nedür fikrũñ
Ħađ olursa dilde zikrũñ
Arturırsañ dā'im şükürũñ
‘ Aşkın olduñ pervānesi

39

(8’li Hece Ölçüsü)

‘ Aşkuñ ey Ħađ benden uzađ
Kılma luğf it gel ey Rezzāđ
‘ Azāzil yoluma tuzağ
Ħurmaya ey Vehhāb Allāh

‘ Aşkuñ ile yananlardan
‘ Aşđ şarābın kınanlardan
Kim varsa ol erenlerden
Ħimmet irgür Kerim Allāh

Gerçek ‘ aşıklarıñ kimdür
Varup bulam baña bildür
Rāhımı azmayam gönder

Beni ٲogru Raḥim Allāh

Dünyāda ol  aşıklarla
Konusdur ol şādıklarla
Beni yarın hem anlarla
Bile ḥaşr it dostum Allāh
Saña  aşıq olanlaruñ
Kurbet menzil bulanlaruñ
Ki ol gercek erenleruñ
Hürmetiçün sen ey Allāh

Hidāyet eyle rāhumı
İster isen çü āhumı
Bulam sen pādişāhumı
Erem maḫşūda yā Allāh

Seyyid Ḥasana ver ey Ḥaḫ
 Aşkuñ kitābından sebaḫ
Tuymaya insler devşāḫ
Şu ā-veş ey ulu Allāh

[29-B]

40

(8’li Hece Ölçüsü)

Ben  aşḫ sevdāsına düşdüm
Ḥaddüm degül bir iş etdüm
Tā at ile kaçan pişdüm
Kıluram ben bu da vāyı

 İbādet t at yok bende
 Aqlum fikrüm hep yabanda
 Aşḫ ḫandedür yā ben ḫande
Başdan şavmadum hevāyı

Ṭā' at bezrin odlu yire
Ekdüm çünki ne bitire
Meger işüm Ḥaḵ bitire
Yoḥsa ḵodum ben fetvāyı

Hem ḥırmen-ı 'ömrümi yıl
Şavurur ṭırma bunca yıl
Beni böyle bir 'āşī bil
Nidem şüretde taḵvāyı

Cām-ı Hūdan da içmedüm
Nefs hevāsından geçmedüm
Hiçbir günāhdan ḵaçmadum
Terk idüben māsivāyı

Gör neler bu benüm şeklüm
Şanurlar ādem var 'aḵlum
Günāhumdan idüp naḵlüm
İderem āh ile vāyı

'Aşḵ da' vāsı sözlerin sen
Terk it gel ey **Seyyid Ḥasan**
Günāh işlemekden uşan
Şeyṭān virmesün iḡvāyı

41

(7'li Hece Ölçüsü)

Māsivāyı nidelüm
Gelüñ tevḥīd idelüm
Ḥaḵḵa ṭoḡrı gidelüm
Allāh Allāh yā Allāh

Tevhîd cānlara cānān
Hāḡ birliğine bürhān
Feth-i ebvāb-ı cinān
Allāh Allāh yā Allāh

Tevhîd cānlaruñ cānı
‘ Āşıklar sever anı
Sedd-i bāb-ı nîrānı
Allāh Allāh yā Allāh

Tevhîdle yer gök kâ’im
‘ Āşıklar da hem şā’im
Gelüñ diyelüm dā’im
Allāh Allāh yā Allāh

Kimüñ dili tevhîde
Öğrendi ise bunda
Diye maḡşer yerinde
Allāh Allāh yā Allāh

Tevhîd dirseñ ölünce
Dirsiñ hem ḡaşr olunca
Di cennete girince
Allāh Allāh yā Allāh

Tevhîd etmeyen n’olur
Yarın dilsüz ḡaşr olur
Tevhîd idenler bulur
Allāh Allāh yā Allāh

Seyyid Ḥasan ne iḡmāl
Gel tevḡid it bul kemāl

Saňa göstere cemāl
Allāh Allāh yā Allāh

[30-A]

42

(8’li Hece Ölçüsü)

Bu sözlerüm yā İlāhī
Baṭṭāl oluben ḳalmasun
Vir aña dā’im ilāhī
Oḳuya zāyi’ olmasun

Tazarru’ ḳılup yalvarı
Şefi’ idinüp serveri
Bu ilāhīmüñ her biri
Eskiyüp nāra yanmasun

Şol ‘ aşıḳa vergil şevḳi
İlham ile bula zevḳi
Anı şoñ dem saña oḳı
Şeyṭān aña yol bulmasun

Yalvaruram niyāz ile
Kim oḳursa āvāz ile
Yüzbiñ şevāb çün yazıyla
Dīvānına ol bilmesün

Birbirinden kim yazına
Cürmi defterden ḳazına
Urulmaya tā yüzine
Güler cemāli şolmasun

Tekyelerde kim oquya
İrgür hayāt-ı bākiye
Bülbül gibi ol şakiya
Anda kalup hiç ölmesün

Seyyid Hasan görüñ nider
Haqqa ol tazarru' ider
Bunı kim oqıyup Hū der
Ol cān acısı tuymasun

43

(11'li Hece Ölçüsü)

Nefse çāre mürşid elin alagör
Haq yolında çalış sen er olagör
Haqq ile haq olup 'aşkla tolagör
Kıl seyāhat kandedür şor bulagör

... olan añar karanlık sini
İsteyen 'āşık bulur mevlāsını
İster iseñ isteye mevlāsını
Kıl seyāhat kandedür şor bulagör

Qalbün iqlimine varanda olur
Gizlüdür mürşidsiz nice bulunur
Kulaguzsuz giden yavu kılunur
Kıl seyāhat kandedür şor bulagör

Qur'an hadiş mürşid yeter dir iseñ
Yeter ma' nāsına muṭṭali' iseñ
Mürşid lāzımdur [e]ger ümmī iseñ
Kıl seyāhat kandedür şor bulagör

Seyyid Ḥasan āletsiz çıkma yola
İhtimāldür nefis ḥarāmisi ola
Ālet didüğüm mürşiddür remz ile
Kıl seyāhat kandedür şor bulagör

[30-B]

Telkîn olunmağın tarîki hemân meyyit gömülüp ḥalk tağılup gitdükde bir ‘ālim ve şālîḥ kişi meyyitüñ yüzi qarşusına geçüp ayak üzre tırup üç kerre yā fülân ibnü fülân çağıra ve eyde ki

“Üzküru’l-‘ahde’llezî ḥaracte ‘aleyhi mine’d-dünyâ şehâdeten en lâ-ilâhe il-la’llâhü vaḥdehü lâ şerikelehü ve enne Muḥammeden rasûlu’llâhi ve enne’l-cennete ḥaḳḳun ve’n-nâra ḥaḳḳun ve’l-ba‘se ḥaḳḳun ve enne’s-sâ’ate âtiyetün lâ-raybe fihâ ve enne’llâhe yeb‘aşü men-fi’l-ḳubûri ve enneke rażite bi’llâhi rabben ve bi’l-İslâmi dînen ve bi-muḥammedin ‘aleyhi’s-şalâtü ve’s-selâme nebiyyen ve bi’l-ḳur’âni imâmen ve bi’s-şalâti ferîzaten ve bi’l-ḳa’beti ḳibleten ve bi’l-mü’minîne ihvânen rabbiya’llâhü’llezî lâ ilâhe illâ hüve rabbü’l-‘arşü’l-‘azîm”

Diye andan soñra üç kerre daḫı “yā fülân ibnü fülân” diyüp adıyla çağıra ve diye

“Ḳul rabbiya’llâhü ve dîni’l-İslâmü ve nebiyyi Muḥammedün ‘aleyhi’s-şalâtü ve’s-selâmü”

Bu telkînleri yapıca yapıca teennî ile ma‘nâsın fikr iderek etmek gerek ve andan soñra eyde “Rabbi lâ tezernî ferden ve ente ḥayru’l-vârişîn”⁶²

[31-A]

Bismillâh ile ibdâ idüp bu ilâhiyyâtı te’lif idüp yazan el-faḳîr el-ḥaḳḳı es-seyyid Ḥasan el-mücellid ve Ḥaḳ te‘ālâdan isti‘ānet taleb idüp günâhum añup söylememişdür ‘aḳl-ı ḳâşırumla bu ḳadar elimden geldi ancak ‘özr iderem ‘arabiyyâtum yoğ idi eger bir eksigi ğalat yeri var ise ‘ilmi olup oḳuyan qarındaş bize ‘itâb etmesün ‘aybını setr itsün Ḥaḳ te‘ālâ anuñ ‘aybını setr ide Ḥaḳ te‘ālâ cümle ümmet-i Muḥammed ile âḫirümüzi ‘aḳıbetümüzi imânla Ḳur’ânla ḥatm eylesün her a‘zâmuzuñ hareketini şeri’ata muvâfiḳ ḳılıvirsün ve cümlemizi rahmetiyle cennetiyle dîzâriyla âḫirinde müşerref eylesün

⁶² Enbiya 21/89: “Rabbim beni tek başıma bırakma. Sen varislerin en hayırlısısın.”

āmīn yā Rabbe'l-‘ālemīn ve bi-ḥaḳḳı Seyyidi'l-mürselīn

44

(8'li Hece Ölçüsü)

Gör ne virdi bize Celīl

Lā ilāhe illa'llāh hū

Kendü birliğine delīl

Lā ilāhe illa'llāh hū

Dīnimize neyse lāzım

Olalum aña mülāzım

Mü'min olana bu lāzım

Lā ilāhe illa'llāh hū

Tañrıya ne lāzım ıuldan

Zıkrüni ıomasun dilden

Diyelüm cān [u] gönülden

Lā ilāhe illa'llāh hū

ıurma Ḥaıııun zıkrin ey yār

İdegör sen dılde tekrār

Dime ben olur günahkār

Lā ilāhe illa'llāh hū

Kim dimedi ‘āşı oldu

Kim didi imānı buldı

Caḫīme buldı

Lā ilāhe illa'llāh hū

[31-B]

Gelüñ olmayalum küstāḫ

Diyelüm şıdık ile Fettāḫ

Cennete daħ[1] hem miftāħ
Lā ilāhe illa'llāh hū

Seyyid Ḥasan nider baķuñ
Bir gūn gelūr emri Ḥaķķuñ
Hemān tūrmañ bunı oķuñ
Lā ilāhe illa'llāh hū

45

(11'li Hece Ölçüsü)

Tevḥīd ider Ḥaķķa 'āşık olanlar
Tevḥīd ile buldı Ḥaķķı bulanlar
Bāķi ķalmaz bu fāniye gelenler
Tevḥīd ile buldı Ḥaķķı bulanlar

Tevḥīd ile olur bu ķalb mücellā
Tevḥīd ile olur hem ķadrüñ a' lā
Tōğsun dirseñ saña ol nūr-ı Mevlā
Tevḥīd ile buldı Ḥaķķı bulanlar

Tevbe şābūniyle ķalbüñ kiriñ yu
Ġayreti ķo dilüñden di hemān hū
Tevḥīd ile gördü dīzār cümle şu
Tevḥīd ile buldı Ḥaķķı bulanlar

Māsivā naķşını ķalbüñden çıkar
Olam dirseñ dü 'ālemde berḥordār
Gel tevḥīdi idin sen kendüñe yār
Tevḥīd ile buldı Ḥaķķı bulanlar

Yedi ķat gök üzre cümle melekler

Tevhîd ile Hakkâ ider dilekler
Tevhîd ile döner çarh-ı felekler
Tevhîd ile buldı Hakkı bulanlar

Seyyid Hasan terk it ğayr[1] sevdâyı
Cân u dilden zıkr eyle gel Hüdâyı
Tevhîd ile vir câna sen ğıdâyı
Tevhîd ile buldı Hakkı bulanlar

[32-A]

46

(8’li Hece Ölçüsü)

Ey gönül ço mâsivâyı
Gel Mevlâyı sev Mevlâyı
Yeter olduñ sen hevâyı
Gel Mevlâyı sev Mevlâyı

Bülbülüñ mañlûbı güldür
Şem‘e pervâne de kıldur
Ğayrı sevmek yañlış yoldur
Gel Mevlâyı sev Mevlâyı

Sevipdür Şirini Ferhâd
O yola gitmedi zühhâd
Ğayrısını sevmez ol hâd
Gel Mevlâyı sev Mevlâyı

Hakkikat ‘aşk ne güzeldür
Anı sev ki lem yezeldür
Cümle mañluğdan ezeldür
Gel Mevlâyı sev Mevlâyı

Sevdigiçün Muḥammed baḳ
Efzal etdi cümleden Ḥaḳ
Lā nazīr ü mişl[i] hem yoḳ
Gel Mevlāyı sev Mevlāyı

Seyyid Ḥasan eyle zārı
Tā bulasın o gülzārı
Görmek isterseñ dizārı
Gel Mevlāyı sev Mevlāyı

47

(8’li Hece Ölçüsü)

Bir mürşide ol ki bende
Nazīri bulunmaz ola
Kudūret ḳomaya sende
Hiç Şeytān yol bulmaz ola

Şun‘ -ı Ḥaḳdan sebaḳ al ki
‘İbret deryāsına ḫal ki
Bir dürlü çerāḡ bul ki
Nūrına göz doymaz ola

[32-B]

‘Aşḳ eri ol olma şaḳī
Cān u gönüldeñ sev Ḥaḳḳı
Şol ‘ilmi öğrenüp oḳı
Cehli anuñ olmaz ola

Gelüñ urmayalum lāfi
Virelüm cevābı şāfi
Ḳalp ne ile olur şāfi
Ḥaḳdan ḡayrı sevmez ola

Bülbül olup ötmek gerek
Bākī güle yetmek gerek
Çurı hārı n'itmek gerek
Andan ki būy gelmez ola
Seyyid Ḥasan dir özüñi
Gel ğayrıdan yum gözüñi
Bir dergāha tut yüzüñi
Kim saña lā dimez ola

48

(11'li Hece Ölçüsü)

Terk it gönül tül-i emel
İhlāş ile eyle 'amel
Gel esmeden bād-ı ecel
İhlāş ile eyle 'amel

Nefse uyup olma eżal
Bir mürşide varıp al el
Her müşkilüñ ol ide ħal
İhlāş ile eyle 'amel

Bunda kimse bākī qalmaz
Anda varan bunda gelmez
Ḥağdan qorğan ğāfil olmaz
İhlāş ile eyle 'amel

Gel şıdğ ile Ḥağğa kul ol
Her ħālūñe vāqıfdur ol
Bulmaq dilersen eger yol
İhlāş ile eyle 'amel

İster isen Ḥağğı bulmaq

İşüñ olsun tã' at kılmak
[33-A] olmak
İhlâş ile eyle 'amel

Nefs elinden ey Hüdâ sen
Kurtar bizi sağ u esen
Tevbe idüp **Seyyid Hasan**
İhlâş ile eyle 'amel

49

(8'li Hece Ölçüsü)

Gelüñüz biz günahkârlar
Diyelüm estağfiru'llâh
'İbâdet içre bî-kârlar
Diyelüm estağfiru'llâh

Turmayalum ey cemâ' at
İdelüm Hağğa biz tã' at
Hağâ itdügümüz sâ' at
Diyelüm estağfiru'llâh

Dimeyelüm ecel ırak
Gelmeden görelüm yırak
Tevbe günâhlara tiryāk
Diyelüm estağfiru'llâh

Ecel irer bir gün bize
Toprak içre bizi dize
Naşihatdür hepümüze
Diyelüm estağfiru'llâh

Sinde çürümeden cesed

Gitsün terk idelüm Һased
Şeytān yolına tevbe sed
Diyelüm estağfiru'llāh

Seyyid Һasan günahkārı
Esirger yoқ meger Bārı
Ağlayuban zāri zāri
Diyelüm estağfiru'llāh

[34-B]

50

(8'li Hece Ölçüsü)

Farzdur bize beş vaқt namāz
Mü'min olan қилur қomaz
Қılmayan Һаққа yaramaz
Güzel   ibādetdür namāz

Namāz қилan nūrlu olur
Ol nūr ile Һаққı bulur
Қılmayanlar маһrūm қalur
Güzel   ibādetdür namāz

Dime Şeytān beni дūrter
Olmaz olmaz yire ilter
Bil ki namāz   aybı örter
Güzel   ibādetdür namāz

Bunda қилanlar sūneti
Oldur Muһammed ümmeti
Toғrı bulurlar cenneti
Güzel   ibādetdür namāz

Hağdan korkan ılur namāz
azāya bir vaqtin omaz
Tenin yılan ıyan yimez
Güzel  ibādetdür namāz

ılalum beş vaqt namāzı
İdelüm Hağa niyāzı
Tañrı maħrüm komaz bizi
Güzel  ibādetdür namāz

Seyyid Hasan ıl sen namāz
Hağa arşu eyle niyāz
Rabbüñ seni maħrüm omaz
Güzel  ibādetdür namāz

[35-A]

51

(8'li Hece Ölçüsü)

Hiç bu dünyā kime aldı
Hep benim diyenler oldı
Zikreyleyen Hağı buldı
Sen de zikreyle bul Hağı

Gel gönül dünyādan el çek
Gelmeden gel ölüm tizcek
Tırma tevħid ile hū çek
Tevħid iden bulur Hağı

Gönül dünyāya aldanma
Saña bāķi alur şanma
Hağı zikreyle uşanma
Uşanmayan bulur Hağı

Göñül gel şeytāna uyma
Sözün hiç ‘amele şayma
Ġaflet nevminde uyuma
Uyan zikreyle sen Hakkı
Göñül bu Ġafletden uyan
Tevhīd-i Hakkda turma yan
İşbu yolda cāna kıyan
Şoñ dem bulan odur Hakkı

Yüri göñlün **Seyyid Hasan**
Yönelt Tañrı zikrine sen
Zikr-i Hakkda olma uşan
Uşan olan bulmaz Hakkı

52

(8’li Hece Ölçüsü)

Bu cihāna gelen n’olur
Münkaṭı‘ bil hayātını
Hemān Allāh bāķi қalur
Kimse bulmaz şebātını

İnşāfa gel ey nefis [ü] ten
Günāh etme Hakkdan utan
Görme misin yerde yatan
Ölenlerden şu hālını

Bu dünyāya özenürsün
Helāl harām қazanursın
Cān gider sen uzanursın
Alur hep ıssı mālını

Tañrı ne farz itdi gūş it

Cān u gönülden gel nūş it
Dervişler hātırın hoş it
Vir sālīkūñ zekātını

[35-B] Zekātın virmese kişi
Kātı düşvār olur işi
Cehennemdür bil varışı
Görür Hāqkuñ ‘ azābını

Kitāb hūkmin meger güde
Çalab dāhı rahmet ide
Cennetine vara gide
Süre zevk [u] şafāsını

Seyyid Hāsanuñ çok derdi
Gice gündüz Allāh verdi
Tañrı rahmet ide kendi
Bula derde devāsını

53

(8’li Hece Ölçüsü)

İlāhī ben bī-çāreyem
Meded eyle kıyāmetde
Derdüñ ile āvāreyem
Meded eyle kıyāmetde

Añduğumca her günāhum
‘ Arşa çıkar her gün āhum
Fazluñ ile pādişāhum
Meded eyle kıyāmetde

Ecel irerse nideyim
Eli boş kande gideyim

Yana yana yakılayım
Meded eyle kıyāmetde

Yoldaş it imānum ey Hāḳ
Esirge hālūme sen baḳ
Baḫr-ı ‘iṣyāna oldum ğarḳ
Meded eyle kıyāmetde

Yā Rab bize eyle vefā
Cürmümüz çün kıılma cefā
Şefā‘ at etsün Muṣṭafā
Meded eyle kıyāmetde

[36-A]

Şol ḫabībūñ minnetine
Biz günahkār ümmetine
Biñ bir aduñ ḫürmetine
Meded eyle kıyāmetde

Seyyid Ḥasanuñ bu sözi
Dergāhuña süre yüzi
Cemālūñi göre gözi
Meded eyle kıyāmetde

54

(15’li Hece Ölçüsü)

Yā ilāhī cürmümi ben dā’im iḳrār iderem
Ḥazretüñe ma‘lüm iken nice inkār iderem
Sen hidāyet kıılmaz iseñ yā ben ḳande giderem
Tevbe iḫsān idüp imān ile gönder ey Kerīm

Luṭfuñ ile sen bağışla cürmüm ey kân-ı kerem
Çaķıyuben hışm idersiñ hüküm elüñde niderem
Sû-i hâtim ile ey Haķ gitmeden pek kırķaram
Tevbe ihsân idüp imân ile gönder ey Kerîm
Bed ‘ amellerle gidersem ne ola hâlüm benüm
‘ Azâbuñ gâyet kıatıdur dayanamaz cân u tenüm
Biñ bir aduñ hürmetiçün yoldaş eyle imânum
Tevbe ihsân idüp imân ile gönder ey Kerîm

Çıl hidâyet toğrı yola budur yâ Rab minnetüm
Şefâ‘ at kıla rasûlüñ diye bize ümmetüm
Cümle mü’minlere rahmet ola budur himmetüm
Tevbe ihsân idüp imân ile gönder ey Kerîm

Seyyid Hasan kıll tedârik gelmeden saña ölüm
Tevbe idüp Haķķa yalvar di ki âsân it yolum
Gice gündüz ey Hudâyâ bunu söyler bu dilüm
Tevbe ihsân idüp imân ile gönder ey Kerîm

Gelüñüz güş-i cân tutup diñleyüñüz bu sözi
Ađlayuben zıkridelüm dâimâ tañrumuzı

63

[37-B]

55

(8’li Hece Ölçüsü)

Dünüñ nişfi içre tıran
Burâkıyla göge varan
Haķķuñ cemâlini gören

⁶³ Aradan kopan sayfa ya da sayfalar nedeniyle bu şiirin devamı bulunamamıştır.

Ki sensin yā Rasūla'llāh

Burākından inüp yayan
Bizi maḥşerde arayan
Ḥaḳdan şuçumuz dileyen
Ki sensin yā Rasūla'llāh

Bizi şırāḫdan geçüren
Firdevs bağına göçüren
Kevşer şarābın içüren
Ki sensin yā Rasūla'llāh

Saḅa gerçek ümmet olan
Oldur şefā' atüñ bulan
Düşmüşlere meded kılan
Ki sensin yā Rasūla'llāh

Bi'z-zāt medḫüñ ider Hādi
Ma' zūr tüt bu derdmendi
Bu **Seyyid Ḥasanuñ** cediti
Ki sensin yā Rasūla'llāh

***⁶⁴

56

(8'li Hece Ölçüsü)

Yā Rab bize eyle ' aḫā
Niyāzum bu dergāhuña

⁶⁴Sayfanın kenarında şu mısralar yer almaktadır:

Senüñ medḫüñle kâşırız

Pes miḫdārumız

Medḫe lāyık

Ki sensin yā Rasūla'llāh

‘ Afv it bizden cürm [ü] haṭā
Niyāzum bu dergāhuña

Bizi bu nefis-i emmāre
Ṭā‘ atden itdi āvāre
İlāhī sen eyle çāre
Niyāzum bu dergāhuña

Fermān idüp ‘ Azrāile
Gelüp cānumuzı ala
İmān ile gönder yola
Niyāzum bu dergāhuña

[38-A]

Çaçan bu ten kabre gire
Emr it Münker ü Nekire
Sualüñi āsān göre
Niyāzum bu dergāhuña

İsrāfil Şūr emri ile
Urup ölenler dirile
Bitimüz sağdan verile
Niyāzum bu dergāhuña

Cennetüñe eyle idḥāl
Ḥażīre-i kudsüñe şal
Müyesser kıl anda vişāl
Niyāzum bu dergāhuña

Zī-sa‘ ādet çün ol sırra
Cemālin aña göstere
Luṭf it **Seyyid Ḥasan** göre
Niyāzum bu dergāhuña

(11'li Hece Ölçüsü)

Saňa bir gün irerse emr-i ilāh
 Melül olma gönül el-ḥükmü li'llāh
 Añ günāhuñ tevbe idüp eyle āh
 Melül olma gönül el-ḥükmü li'llāh

Bilürsin ki sen fānī cihān fānī
 Bu meydana gelenler verdi cānı
 Ḥaḫḫa şükr it saňa virdi imānı
 Melül olma gönül el-ḥükmü li'llāh

Ḳanı ol Ḥaḫḫuñ ḥabībi Muştafa
 Bunda geldi gülmedi çekdi cefā
 Bu çarḫ aña daḫı kılmadı vefā
 Melül olma gönül el-ḥükmü li'llāh

Ya ḫanı Şiddīḫ ile ʿÖmer hem Oşmān
 ʿAli ile Ḥasan Ḥüseyn ey cān
 Bunlara daḫı irdi emr-i Sübhān
 Melül olma gönül el-ḥükmü li'llāh

***⁶⁵

[38-B]

⁶⁵ Sayfanın kenarında şu mısralar yer almaktadır:

Hem İmām Şāfi' i Mālik Ḥanbeli çār mezheb üzre işbu dört veli ... (üst)

Gör esāsın daḫ enzeldiler (yan)

Din yolunda dürlü zaḫmet çekdiler

Raḫmet nevāsüb cānlarına gitdiler

Dīn çerāğı İmām A‘zam o sultān
Bu fenāya geldi tutmadı evṭān
Nūḥ ‘ömrünce ‘ömrüñ olursa bir ān
Melül olma gönül el-ḥükmü li’llāh

Seyyid Ḥasan ṭurma zikreyle Ḥaḫḫı
Ḳur’ān ile ‘amel it ol mütteḫī
Küllü nefsin zāiḫah⁶⁶ didi oḫı
Melül olma gönül el-ḥükmü li’llāh

58

(11’li Hece Ölçüsü)

Ḥaḫ te‘ālā gel didükde bu cāna
Gelmemişe döner insān cihāna

Bu fenāya gelen gider ‘āḫıbet
Ecel irüp dükendükde çü dāne

Ölenleri görüp ‘ibret almazuz
‘Ömür sermāyesin virdüñ ziyāna

Āḫiret yarağın bunda görmeyen
Bir gün pişmān olup Ḥaḫdan utana

Yarın şaḫīler defterinde çıkan
Cehenneme girüp odlara yana

İnşāfa gel günāhuña tevbe ḫıl
Gel bu ḡaflet uyḫusından uyana

⁶⁶ Ankebût 29/57 “Her can ölümü tadıcıdır.”

Seyyid Ḥasan sen dahı gel tevbeye
Yüzi aq varasın yarın dīvāna

59

(15'li Hece Ölçüsü)

‘Āşık oldum görmedüm ey Ḳa‘ betu’llāh ben seni
Fürkatüñ oda yandurdı neyleyim cān u teni
Kūyuña yüz süreyidüm ger şalaydı Ḥaḳ beni
Ḥaḳ şalar mı ki görem ey Ḳa‘ betu’llāh ben seni

Seni ‘ acz [ü] kuşūrumla hoş ideydüm ben tavāf
Ḥācılarla tolanaydum çevirüp şāf
İnşā’llāh ḥürmetüñe suçum olurdu mu‘ āf
Ḥaḳ şalar mı ki görem ey Ḳa‘ betu’llāh ben seni

[39-A]

Her köşeñde ağlayuban ideydüm nālān
Ḥaceru’l-esvede yüz sürüp ideridüm efgān
Yoluña olsun fedā pes şad hezār başıyla cān
Ḥaḳ şalar mı ki görem ey Ḳa‘ betu’llāh ben seni

Ḳara kemḥāmı ş libāsuñ sım zermiş kuşağın
Aq gümüşden yapılmışdur didiler hem kapuñ
Mizācı rahmet işitdüm altun oluq cānibüñ
Ḥaḳ şalar mı ki görem ey Ḳa‘ betu’llāh ben seni

Bī-şumār ḳandil yanarmış etrāfuñda nūr-veş
Her şebüñde gündüz imiş şanki toğarmış güneş
Sinde ol Ḥaḳ nice ‘āşī yarlıgarmış baña eş
Ḥaḳ şalar mı ki görem ey Ḳa‘ betu’llāh ben seni

Hem civāruñmış İbrāhım Maḳāmı cennet mişāl
Şübhe yoḳdur yüz sürenler bulurlar hep vişāl

ZİRÄ⁶⁷ Kıur'ānda buyurmuş böyle Allāh te'āl
Haķ şalar mı ki görem ey Kıa' betu'llāh ben seni

Bir yanuñda dağı zemzem kim içermiş ĥāş u 'ām
Ol mübārek şudan yunup alurlarmış cümle kām
Rüz [u] şeb ĥālī degülmiş rāvī didi ve's-selām
Haķ şalar mı ki görem ey Kıa' betu'llāh ben seni

' Abd-i Raĥmān imiş gūyā çevre yanuñda ĥarem
Umaram Haķdan ki varup ben de saña yüz sürem
Varamazsam beni yarın dile Haķdan kııl kerem
Haķ şalar mı ki görem ey Kıa' betu'llāh ben seni

Haķ te'ālā kııldı seni ehl-i İslām kıblesi
Sende oldu Muştafānuñ hem vücūda gelmesi
Ceddidür **Seyyid Ĥasanuñ** tayyibededür ravzası
Haķ şalar mı ki görem ey Kıa' betu'llāh ben seni

60

(8'li Hece Ölçüsü)

İki cihānuñ sulţānı
Tıoğduğı aydur bu gelen
Ol yüzi sırr-ı sübhānı
Tıoğduğı aydur bu gelen

[40-B]

Enbiyālaruñ serveri
Evliyālaruñ rehberi
Āĥir zamān peygamberi
Tıoğduğı aydur bu gelen

' Āleme geldi vücūdı

⁶⁷ ZİRÄ: zİre

Rabbine kıldı sücûdı
Cümle maḥlûḳuñ maḳşûdı
Ṭođdıđı aydır bu gelen

...şmedi niçe cānlar
Devlete irdi erenler
Ey Muḥammedi sevenler
Ṭođduđı aydur bu gelen

Mevlûdını kim ki diñler
Şefâ' atin bula anlar
Ĝāfil olmañ Müslümānlar
Ṭođduđı aydur bu gelen

Ümmet iseñ aña kişi
Ver yolına imdi başı
İki cihānuñ güneşi
Ṭođduđı aydur bu gelen

Seyyid Ḥasanuñ ögdüği
Yolına cānın verdüği
Allāhuñ ğāyet sevdüği
Ṭođduđı aydur bu gelen

61

(8'li Hece Ölçüsü)

Biñ bir aduñ ḥaḳḳ-ı Ḥudā
Gönder bizi imān ile
Düşdükde cān tenden cüdā
Gönder bizi imān ile

Eyledüñ bizi hâkden insân
Dîn [ü] imân etdüñ ihsân
... ol luţfuña yeksân
Gönder bizi imân ile

[41-A] Saña yüz biñ şükr [ü] minnet
Hâbîbüñe kılduñ ümmet
Edeb fazluñ ile raḥmet
Gönder bizi imân ile

Qalmazuz biz bunda bâķî
Ecel meyın şuna sâķî
Hâbîbüñ hürmeti ḥaķķı
Gönder bizi imân ile

‘ Aceb var mı yâ Rab bir dem
Günâh etmeyevüz her dem
Bi ḥaķķ-ı Havvâ vü Âdem
Gönder bizi imân ile

Cürmümüz ‘afvet ey ma‘bûd
Raḥmetüñ ‘ämme eyle cûd
Gözi yaşı ḥaķķ-ı Dâvûd
Gönder bizi imân ile

Benüm Seyyid Ḥasan adum
Bir günahkâ[r u] derdmendüm
Luţf u ihsân it efendim
Gönder bizi imân ile

Nefse uyup emrüne çok eyledim yâ Rab hîlâf
Yalvarup direm İlähî “neccinâ mimmâ neḥâf”
Tevbe kılam yâ İlähî şuçlarum eyle mu‘ âf
Yalvarup direm İlähî “neccinâ mimmâ neḥâf”

68

Qıl hidâyet nefse yâ Rab uymayayım ben ‘ aql ile
Her ne mâ lâ ya‘ nî şadır oldı ise cehl ile
Tevbe olsun ey Kerîmâ sen bağışla fazl ile
Yalvarup direm İlähî “neccinâ mimmâ neḥâf”

El-amân bu nefis elinden yâ ğıyâş ü müsteĝîş
Qurtar andan saña kul it Haqq-ı Qur‘ân [u] ḥadîş
Soñ dem imâna zafer bulmaya Şeytân-ı ḥabîş
Yalvarup direm İlähî “neccinâ mimmâ neḥâf”

[41-B]

Ma‘ şıyetden tevbe kı lup etmişem ben münâcât
Hürmet-i ḥubb-i Muḥammed kabûl ola bu ḥacât
Şefâ‘ at ḥ‘âhem it yarın tâ bulam andan necât
Yalvarup direm İlähî “neccinâ mimmâ neḥâf”

“Tübü ila’llâh”⁶⁹ âyetiñi okıyup Seyyid Ḥasan
Saña dönüp tevbe eden raḥmet eyle aña sen
Şefî‘ olsun yarın aña ceddi ol ḥulq-ı ḥasen
Yalvarup direm İlähî “neccinâ mimmâ neḥâf”

63

(8’li Hece Ölçüsü)

Cümle ḥaṭâma yâ Kerîm
Estaĝfiru’llâhe’l-‘ azîm
‘ Afvet Ğafûrsın hem Raḥîm

⁶⁸ Satırın altında “Ağlayup direm İlähî neccinâ mimmâ neḥâf” (Bizi korktuklarımızdan kurtar, emin eyle) mısrası yer almaktadır.

⁶⁹ Tahrir 66/8 “Allâh'a tevbe ediniz.”

Estağfiru'llāhe'l-[ ] aẓīm

Ben bir [ ] aṣī gūnahkārūm
Gice gūndūz gūnāh kārūm
Ey benim perverdigārūm
Estağfiru'llāhe'l-[ ] aẓīm

Biñ bir [ ] aybumuzı g r p
Hışm etmezsın y ze urup
Direm dergāha y z s r p
Estağfiru'llāhe'l-[ ] aẓīm

Tevvābdur bir ism ñ ezel
Settār ism ñ de ne g zel
Ey  kadir   ey lem-yezel
Estağfiru'llāhe'l-[ ] aẓīm

Tevbe naşib et biz  ula
 mānla g nder yola
Hem  ab b ñ şefi[ ] ola
Estağfiru'llāhe'l-[ ] aẓīm

Luţf eyle ey  an  sultān
Dil m zden tevbe bir ān
Gitmes n t  virince c n
Estağfiru'llāhe'l-[ ] aẓīm

Bizi yokdan var edensin
[ ] Aŝiye gufr n edensin
Dir bu [ ] aŝi **Seyyid Hasan**
Estağfiru'llāhe'l-[ ] aẓīm

64

(11'li Hece Ölçüsü)

Dü ' âlem vücûdına sebep olan
Ol Muḥammed Muştafâdur pür-şafâ
' Āşî kullar derdine dermân kılan
Ol Muḥammed Muştafâdur pür-şafâ

Hakka ' âşîk oluban viren cānı
Yarın maḥşerde bekleyen mîzānı
Maḳāmen Maḥmūd köşkinüñ sultānı
Ol Muḥammed Muştafâdur pür-şafâ

[42-A]

Cümleden evvel dirilüben duran
' Ālemi nūra ğarḳ edüp oturan
Livāü'l-ḥamd[i] aluban götüren
Ol Muḥammed Muştafâdur pür-şafâ

Emr oluban anda yüriye ṭamu
Cümle maḥşer ehli ḳorḳalar ḳamu
Ṭamudan bizi ḳurtaran ey ' amū
Ol Muḥammed Muştafâdur pür-şafâ

Çün ḥātem-i enbiyâdur ol seḫî
Zünüb ehline şefi' dür hem daḫı
Seyyid Ḥasanuñ ümîdi ey eḫî
Ol Muḥammed Muştafâdur pür-şafâ

65

(8'li Hece Ölçüsü)

Bir gün ' ömrüñ defterini
Düreler Ḥaḳ emri ilāh
Eynüñdeki atlas ṭonı

Şoyalar Hâk emri ilâh

‘ Amelüñ ne ise bunda
Bile yoldaş olur sende
Kıyâmet gün defterüñde
Oğursın Hâk emri ilâh

İsrâfil şürını ura
Mevti kûbûrından dura
Melâikler bir bir sora
Hısâba Hâk emri ilâh

Terâzü mîzân kûrıla
‘ Ameller vezne urıla
موق lar vardır dirile
بكرىل Hâk emri ilâh

Getüreler her kâfiri
Ondan uralar zencîri
Hışm edeler imdi yûri
Caħîme Hâk emri ilâh

Mü’mine biñ yıl ey hoca
Gelmeye sâ‘ at kadarca
Bırağ ħâţif gibi uça
Cennete Hâk emri ilâh

Seyyid Hâsan it toğrı râh
Murâduñ vire ol Allâh
Şefi‘ üñ de Rasûlu’llâh
Olaydı Hâk emri ilâh

(11'li Hece Ölçüsü)

Ey bizi yokdan var eyleyen Mevlā
 Göster cemālūñi bize yā Allāh
 Çü sensin cümle a' lālardan a' lā
 Göster cemālūñi bize yā Allāh

Çudretūñle yaratduñ bunca 'ālem
 [42-B] Cümlenūñ aḥvāline sensin a' lem
 Anuñ ḥaḫḫı ki ey Ḥaḫ ḫıldıñ ekrem
 Göster cemālūñi bize yā Allāh

Gerçi bizde saña lāyık 'amel yok
 Fazluñ ile yarlıga raḫmetūñ çok
 Emir tutup diler hep cümle maḫlūk
 Göster cemālūñi bize yā Allāh

Sen mürüvvet kânısın ey sulṭānum
 Şübhe yokdur aña budur imānum
 Biñ yaratduñ ḥürmetine sübḫānum
 Göster cemālūñi bize yā Allāh

Çoy cennete İlāhī bu ḫulları
 Luṭfuñ ile mesrūr ola dilleri
 Ḥazīre-i ḫudse irüp yolları
 Göster cemālūñi bize yā Allāh

Çanı başı devletli ḫul İlāhī
 Cennet içre göresin pādişāhı
 Bu **Seyyid Ḥasanuñ** sensin penāhı
 Göster cemālūñi bize yā Allāh

(11'li Hece Ölçüsü)

Oñ sekiz biñ 'ālem içre ne ki var
 Hep yed-i kudretindedür Allāhuñ
 Ay [u] güneş yıldızlar leyl [ü] nehār
 Hep yed-i kudretindedür Allāhuñ

Deryālar qaralar tağlar taşlar
 İçinde ins ü cin kırdlar u kuşlar
 Hıyır u şer kıru yaş yazlar u kışlar
 Hep yed-i kudretindedür Allāhuñ

Yedi kat yerler ü yedi kat gökler
 'Arş u kürsî levh-i kalem felekler
 Sidretü'l-müntehā cümle melekler
 Hep yed-i kudretindedür Allāhuñ

[43-A]

Evvel[ü] āhır[ü] bātın[u] zāhır
 Mü'min [ü] kāfir [u] fāsik [u] fācir
 Yoğsul [u] bay aşlu hem 'aql-ı kâşır
 Hep yed-i kudretindedür Allāhuñ

Yedi tamu ile hem sekiz uçmak
 İçlerinde ne yaradıldıysa Hāq
 İmānumuz budur aña şübhe yok
 Hep yed-i kudretindedür Allāhuñ

Seyyid Hāsan bu kudrete 'aql irmez
 Dillü dilsiz Hāqkun zikrinden kıalmaz
 Hāqkun 'ilminden hiç hālî yir olmaz
 Hep yed-i kudretindedür Allāhuñ

(11'li Hece Ölçüsü)

Bu yalancı dünyānuñ şebātı yok
 Aldanma dünyāya ardeş aldanma
 Şafāsından dāhı hem cefāsı çok
 Aldanma dünyāya ardeş aldanma

Külli haţānuñ başı dünyā sevmek
 Oldı   ibādātuñ başı terk etmek
 Hābību'llāh buyurdı tutmağ gerek
 Aldanma dünyāya ardeş aldanma

Dünyāyı zem ider ur'ānda Allāh
 Gör ab l etmedi mi evliyāu'llāh
 irerse hidāyet Allāh
 Aldanma dünyāya ardaş aldanma

  Aql-ı kāmil olan dünyā cem  etmez
 Bilürsin bunda alur bile gitmez
 ünkü bild ñ anā  at neñe yetmez
 Aldanma dünyāya ardeş aldanma

anā  at bir mertebe-i   ālīdür
   Ārif iseñ bir kenz-i İlāhīdür
 Enbiyā v  evliyānuñ hālīdür
 Aldanma dünyāya ardaş aldanma

 Ey  olsa terk etmez idi ras l
 Altun tağ verdi Hağ etmedi ab l
Seyyid Hasan terk it aña  mmet ol
 Aldanma dünyāya ardaş aldanma”⁷⁰

⁷⁰ Bu d rtl k yanlışlıkla 45-B'de yer almaktadır. Bu Őirin devamı olduğundan ve Şairin mahlasını ierdiğinden buraya alınmıştır.

[43-B]

69

(8’li Hece Ölçüsü)

***⁷¹

Allāh diyen maḥrūm ḳalmaz
Bir ferd yokdur zikrin ḳılmaz
Zikr etmeyen Müslim olmaz
Ḥaḳḳı zikr eyle var yüri

Seyyid Ḥasan ‘āṣī gedā
Seni sevsin dirseñ Ḥudā
Ḳıl yoluna cānuñ fedā
Ḥaḳḳı zikr eyle var yüri

70

(8’li Hece Ölçüsü)

Ṭarīḳa giren ‘āṣıḳlar
Yā Rab seni zikr iderler
Cān fedā iden ṣādıḳlar
Yā Rab seni zikr iderler

Ol ki seni seven cānlar
Māsivādan geçdi anlar
Dīzāruñı isteyenler
Yā Rab seni zikr iderler

Beş vaḳt namāzı ḳılanlar
Emr [ü] nehyüñi ṭutanlar

⁷¹ Bu şiirin başı bulunamamıştır.

Hem ḥabībūñi sevenler
Yā Rab seni zıkr iderler

‘ Aşkuñ odında pişenler
‘ Aşkı başından aşanlar
‘ Aşq deryāsına düşenler
Yā Rab seni zıkr iderler

Gicelerde olup kâ'im
Gündüzlerde olup şā'im
Gözden yaş ağıdup dā'im
Yā Rab seni zıkr iderler

Seyyid Ḥasan döküben yaş
‘ Aşkuñ odına ke'l-ferāş
Cümle eşyā tağ ile taş
Yā Rab seni zıkr iderler

71

(11'li Hece Ölçüsü)

Allāh Allāh diseñ bir kez ey insān
Yetmiş biñ ide ol saña ihsān
Cümle müşkillerüñ eyler āsān
Kulluğuñda imdi gel etme noqşān

Çevirdiçüñ seni ketm-i ‘ ademden
Saña ihsān etdi ni‘ metlerinden
... umarsañ rahmetlerinden
Kulluğuñda imdi gel etme noqşān

[44-A]

Vücūdun iqlimin etdi ‘ imāret

Qoyup imān cevherini emānet
Saña Haqdan degül mi bu hidāyet
Qulluġuñda imdi gel etme noqşān

Zikr-i Haqdan hālī olma ey dede
Nitekim cān tendedür bu dünyāda
Dilerseñ imānuñ senüñle gide
Qulluġuñda imdi gel etme noqşān

Haqqa yarar bir ‘amel de kılmaduq
Güç olursa yola azıq da almaduq
Haq ġafürdur tevbe it ey oñmaduq
Qulluġuñda imdi gel etme noqşān

Haq te‘ālā işbu **Seyyid Hasana**
Raḡmet idüp yaza aña ḡasene
Raḡmet itmez saqın ümiz kesene
Qulluġuñda imdi gel etme noqşān

72

(8’li Hece Ölçüsü)

Yā Rab emrūñ ile ölüm
Bir gün gelür alur yolum
Zikrūñ kılmaz olur dilüm
‘ Aceb nice olur ḡālüm

Günāhıma hiç yok ‘aded
Qabre varduqda bu cesed
Senden olmaz ise meded
‘ Aceb nice olur ḡālüm

Münker Nekir gelür ise

Baňa su'al kıılır ise
Dil dönmeyüp urur ise
‘ Aceb nice olur hălüm

‘ Amelüm yođ saňa lâyıđ
Hıřır olup cümle hălâ'ık
El ayağ olursa tanığ
‘ Aceb nice olur hălüm

[44-B]

Ol gün baňa kııl vefâyı
Şefi' um it Muştafâyı
Korkum bu çekem cefâyı
‘ Aceb nice olur hălüm

Seyyid Hasan bu cihānı
Terk it vire Hık cinānı
Ey sultānlaruñ sultānı
‘ Aceb nice olur hălüm

73

(11'li Hece Ölçüsü)

İlāhı ırama řoñ demde benden
Din-i İslāmı imānı Kur'ānı
Yüz urup dilerem dā'imā senden
Din-i İslāmı imānı Kur'ānı

Ben bilürem kıatı çokdur günāhum
Añdukça ' arşa çıkır her gün āhum
İhsān eyle baňa ey pādiřāhum
Din-i İslāmı imānı Kur'ānı

Baňa luřfuñ nazarıyla nazar it

Günāhumdan kerem eyle güzer it
Yā İlāhī bizüm ile gider it
Dīn-i İslāmı ĩmānı Qur'ānı

Şefi' olsun bize yarın ol ħabīb
Dertlü cānumıza an'eyle tabīb
Biñ bir aduñ ħürmetiçün it naşīb
Dīn-i İslāmı ĩmānı Qur'ānı

Seyyid Ħasan gel ħaflete pek talma
Nefse uyup zulmet içre taķılma
Ħabībüñ pāk rūħiçün benden alma
Dīn-i İslāmı ĩmānı Qur'ānı

[45-A]

74

(11'li Hece Ölçüsü)

Dilerem senden ey sultānum Allāh
ĩmānı Qur'ānı şālih ' ameli
Irama benden ey sübhānum Allāh
ĩmānı Qur'ānı şālih ' ameli

Dertliyem bu derdüme eyle dermān
Tevfiküñ refik it baña ey Raħmān
Ķabrümde yoldaş olsun eyle fermān
ĩmānı Qur'ānı şālih ' ameli

İsrāfil Şürı ura emrüñ ile
Ölenler ħabrinde cümle dirile
Bile gönder maħşere bizüm ile
ĩmānı Qur'ānı şālih ' ameli

..... raħmet it kerem işle

Günāhımız ḥabībūñe bağışla
Size virdüm diyü bize sağışla
İmānı Qur'ānı şālih ' ameli

Seyyid Ḥasan kesmez ümīzin Ḥaḫdan
Ḥaḫ ğafūrdur bilür zīrā ol çoḫdan
Vir aña ey bizi var iden yoḫdan
İmānı Qur'ānı şālih ' ameli

[45-B]

75

Medḫ iderem yā Rab ben bir sultānı
Şeyḫ ' Ali-i Semerḫand ad u şanı
Fazl ile ' ālemlere vermiş şānı
İlāhī sen göster seyrümde anı

Cān u gönülden ' aşıkum ben aña
Ṭarīḫine girem luṭf eyle baña
Bile ḫaşr eyle minnetüm bu saña
İlāhī sen göster seyrümde anı

Eñ soñ bu cān ḫuşı ḫafesden uça
İḫsān eyle ey yücelerden yüce
Bu ' ömrüm anuñ ṭarīḫinde geçe
İlāhī sen göster seyrümde anı

Ṭarīḫine girmege cān çekinür
Bu derd ile cānum yanar yakınur
Meclisinde tefsīr ḫadīş oḫınur
İlāhī sen göster seyrümde anı

Ṭarīḫine girem uşūlin sürem
Müşkilüm olduḫça varuban şoram

Hû diyü yoluñda cānumı virem
İlāhî sen göster seyrümde anı

Biñbir aduñ hürmetiçün İlāhî
Göster **Seyyid Ḥasana** toğrı rāhı
Cümle düşmüşlerüñ sensin penāhı
İlāhî sen göster seyrümde anı

76

(11’li Hece Ölçüsü)

Evliyā-i kümmelîn içre meşhūr
Şeyḥ ‘Ali-i Semerḳand[ī] sultāndur
[46-A] ‘İlm [ü] irfān ile hem ḳalb pür nūr
Şeyḥ ‘Ali-i Semerḳandī sultāndur

Mürşidi cedd-i Muḫammed Muştafā
Ṭarīḳ-i Ḥaḳda çekmişdür çok cefā
Şoḫbet-i Muḫammedle süren şafā
Şeyḥ ‘Ali-i Semerḳandī sultāndur

Dünyā āḫir olup ḳopa ḳıyāmet
Maḫşer yerine cem‘ ola bu ümmet
Dervişlerin Ḥaḳdan eyleyen minnet
Şeyḥ ‘Ali-i Semerḳandī sultāndur

‘Āşiler düreler ol gün aside
Bilmeyeler herkes aside aşın
‘Arş gölgesinde oturan kürsīde
Şeyḥ ‘Ali-i Semerḳandī sultāndur

Ḥabību’llāh ile cennete giren

Hüllesin giyüben güllerin diren
Hâzret-i Allâhuñ cemâlin gören
Şeyh ʿ Ali-i Semerķandî sultāndur

Qıl hidāyet bu qullara ey Sübhān
Cemālũñ göster vir cennetde evtān
Seyyid Hāsanuñ medḡ etdügi sultān
Şeyh ʿ Ali-i Semerķandî sultāndur

77

(8’li Hece Ölçüsü)

Gel ey gözlerümüñ nūrı
Hāķķı zikreyle var yüri
Yok yere şarf etme ʿ ömri
Hāķķı zikreyle var yüri

Harc it ʿ ömrüñ Hāķ yolına
Buñ demde saña bulına
Girip şūfiler қolına
Hāķķı zikreyle var yüri

Murāduma irem dirseñ
Cennet içre girem dirseñ
Hāķ cemâlin görem dirseñ
Hāķķı zikreyle var yüri

Dünyā zamānidur sâʿ at
Ġaflet etme eyle tãʿ at
Muḡammed ide şefâʿ at
Hāķķı zikreyle var yüri

Qur’ān ḡadīs ḡükm üzre ol

Ḳurb-ı Ḥaḳḳa bulasın yol
Ümmet disün dirseñ rasül
Ḥaḳḳı zikreyle var yüri
***⁷²

[46-B]

78

(11'li Hece Ölçüsü)

Gel yā Rab biz günahkār ḳullaruña
Şefi' ḳıl Muḥammedü'l-Muştafâyı
Yüzümüz aḳ varavuz dergāhuña
Şefi' ḳıl Muḥammedü'l-Muştafâyı

Gerçi cürmümüz çoḳdur ey pādişāh
Saña şerīḳ ḳoşmaduḳ ḥamdü li'llāh
Birlügün ḥaḳḳıçün bize yā Allāh
Şefi' ḳıl Muḥammedü'l-Muştafâyı

Anuñ şer' -i şerīfinden ayırma
Günāhumuz yarın hem ḳatı şorma
Ḥışm idüp bizi sen ḫamuya sürme
Şefi' ḳıl Muḥammedü'l-Muştafâyı

Şer' ine ḳurbān olsun bu cānumuz
Zirā oldur dīnümüz imānumuz
Luḫ [u] iḫsān eyle ey sübhānumuz
Şefi' ḳıl Muḥammedü'l-Muştafâyı

Seyyid Ḥasan beg sever o sultānı
Sünnetin terk itmez başup şeyḫānı
Sehvi ger var ise ey kerem kānı
Şefi' ḳıl Muḥammedü'l-Muştafâyı

⁷² Arada kopan yaprak ya da yapraklar var.

[47-A]

79

(8'li Hece Ölçüsü)

Mevlām kim ki sever seni
Derd ile şınarsın anı
Cādil idersin kimini
Hikmet senüñ kudret senüñ

Kimin tenin yidi kurdlar
Kimin kut idindi hūtlar
Kimin ereyle biçdiler
Hikmet senüñ kudret senüñ

Kimin nāra atdılar nār
Kudretüñle oldı gülzār
Kimi bunda gördi dīzār
Hikmet senüñ kudret senüñ

Kimisi öldi dirildi
Kimi ğarqdan necāt buldı
Kimin meges helāk etdi
Hikmet senüñ kudret senüñ

Kimin tēc-ı tahtın alduñ
Ġarq idüp ğayrıya verdüñ
Kimini kırq yıl ağlatduñ
Hikmet senüñ kudret senüñ

Giyer kimisi zerrīn tēc
Gezer kimisi yalın ac
Kimisi bir pula muhtāc

Ḥikmet senüñ kudret senüñ

Kimi nebî kimi velî
Kimi uşlu kimi deli
Dest-i kudretüñde külli
Ḥikmet senüñ kudret senüñ

Yetmiş iki millet şamu
Kim uçmaqlık kimi şamu
Kimse bilmez ne sırdur bu
Ḥikmet senüñ kudret senüñ

Seyyid Ḥasan bu kudretde
Qıldı ‘ālemi hayretde
Her kuluñ şöyle bir derdde
Ḥikmet senüñ kudret senüñ

80

(8’li Hece Ölçüsü)

Terk it şardaş bu dünyāyı
Dön Allāha şimden giri
Fenādan geç ol beşāyı
Dön Allāha şimden giri

Ḥaqqā kulluq sa‘ ādetdür
Qula lāzım itā‘ atdür
Hevā heves şamāqatdür
Dön Allāha şimden giri

Nefsüñ hevāsına uyma
Kendüñi gel nāra qoyma

İnşâf it sen saña kıyma
Dön Allâha şimden giri

Ölüm saña yakın senden
Alurlar cānuñı tenden
“Naşîḥatdür saña benden
Dön Allâha şimden giri

Çaçan kırtulmaz andan bil
Çuş olup uçsañ da biñ yıl
Çorç Allâhdan eyâ ğāfil
Dön Allâha şimden giri

“İbret alğıl olanlardan
Yarağuşı gör irkenden
... gelmeden eñseñden
Dön Allâha şimden giri

Seyyid Ḥasan senüñ pendüñ
Te’şîr itmez tüt elüñ kendüñ
Rāzî eyleyüp efendüñ
Dön Allâha şimden giri”⁷³
***⁷⁴

81

(11’li Hece Ölçüsü)

“Her işümde naşîb it sen ey Kerîm
Diyem Bismi’llâhi’r-raḥmāni’r-raḥîm
Baña çarışmaya şeytāni’r-racîm

⁷³ 45-A numaralı varaktan alınmış, 47-B numaralı varaktaki şiirin tırnak işareti içindeki son bölümü olduğundan birleştirilmiştir.

⁷⁴ Kopan yaprak ya da yapraklar var.

Diyem Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

Bismi'llāhsız zīrā ne işler kişi
Döner ' aksine ebter olur işi
Virüp yoluña ben cān ile başı
Diyem Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

Yüz on dört sürenüñ budur evveli
Göster yā Rab baña sen toğrı yolu
Rızāñ olan yire söylet bu dili
Diyem Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm"⁷⁵

[47-B]

Şıdķ ile Bismi'llāh kim dir İlāhī
Dökilür zerrece qalmaz günāhı
Ben quluñ dağı sen olđıl penāhı
Diyem Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

Seyyid Ḥasan geldigince elinden
Seni zıkr eyler ol cān u göñülden
Irama āḥir nefesde dilümden
Diyem Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

82

(11'li Hece Ölçüsü)

İlāhī budur senden ḥacātumuz
Şoñ nefes imānla al cānumuzı
Gice gündüz budur münacātumuz (Allāh)
Şoñ nefes imān ile al cānumuzı

⁷⁵ Bu şiirin buraya kadarki üç dörtlüğü yanlışlıkla 45-A numaralı varakta yer almaktadır. Bu şiirin baş kısmı olduğundan buraya alınmıştır.

Kem hāl lāzımız ...ye kı l tebdīl
Günāhumuz çoğdur şerh idemez dil
Dest-i fazluñla defterümüzden sil (Allāh)
Şoñ nefes imānla al cānumuzı

Oda yakma bizi günāhumuz çün
Raḥmetüñ umaruz ey ferd-i Bīçün
Esirge ol ḥabībüñ dostlığıçün (Allāh)
Şoñ nefes imānla al cānumuzı

Ḳulluğūñda geçür bu ‘ömrümüzü
Ḳıdmetüñden ayırma cümlemüzi
Dostuñ Muḥammedle kı l ḥaşrumuzı (Allāh)
Şoñ nefes imānla al cānumuzı

Luṭf eyle ḥabībüñ elümüz alsun
Raḥmetüñle bizi cennete ḳoysun
Seyyid Ḥasan ‘āşık dīzāruñ bulsun (Allāh)
Şoñ nefes imānla al cānumuzı
Allāh imān ile al rūḥumuzı

[48-A]

83

(11’li Hece Ölçüsü)

Ey on sekiz biñ ‘ālemüñ ma‘būdı
Ḳulluğūñda geçür bu ‘ömrümüzü
Ṭālib ḳullaruñ hep budur maḳşūdı
Ḳulluğūñda geçür bu ‘ömrümüzü

Ḳalbümüz hidāyet nūruñla ṭoldur
Senüñ raḥmetüñ ḳullaruña boldur
Cümlemüzüñ senden dilegi şoldur
Ḳulluğūñda geçür bu ‘ömrümüzü

Saňa ullu etmege ıl hidāyet
Ha dāni bildürdüñ ılıp  ināyet
Kerem it bağışla cürm [ü] cināyet
ulluđuñda geür bu  ömrümüzi

Bir atre menīden bizi var etdüñ
El ayak göz ula ağız dil verdüñ
Hem bize beş vaqt namaz ki buyurduñ
ulluđuñda geür bu  ömrümüzi

Senüñ bu iħsānlaruñ kim řerħ ider
Vař olunmaz dūnyā dūkenür gider
Seyyid Ĥasan ġayrı sevdāyı nider
ulluđuñda geür bu  ömrümüzi

84

(11'li Hece Ölüsü)

Yüz urup İlähī dilerem dā'im
Yoluñda eyleyesin beni ā'im
Ģayrı zıkr etmeden dilümi řā'im
ılasın Allāhum budur murādum

Luř eyle ayırma göñlümi senden
Dilim ur'āndan imānumı tenden
şularımı yarın hem şorma benden
Kerem ıl Allāhum budur murādum

arī-i müstaīmi göster baña
Gizlüm āřikārum ma' lūmdur saña
Gel ulum diyü beni senden yaña
ağırgıl Allāhum budur murādum

[48-B]

albümden ıkar sen ayrı sevdāyı
Tā ki hi sevmeyem ben māsivāyı
Ey ulum ben saña bāı sarāyı
Virem di Allāhum budur murādum

Günden güne artdı benüm bu zārüm
‘Aşuñ sevdāsıyladur hep bāzārüm
Seyyid Hāsan cennet ire dīzārüm
Gel gör di Allāhum budur murādum

85

(11’li Hece Ölüsü)

Seni ol Hā kıldı kendüye habīb
İnse cinne peygamber etdi naşīb
Ta yazuklu ümmetlü ve ki tabīb
Olasın sen yarın yā Rasūla’llāh

Allāhuñ farz hem senüñ sünnetüñ
Kim tutarsa anlardur pes ümmetüñ
Bizi Hādan dile geçer minnetüñ
Şefa‘ at kııl yarın yā Rasūla’llāh

Eñ şoñ bu cān uşı tırmaz kafesde
Uar bir gün bāı degül bu tende
Elümüz aluban yevm-i maşşerde
oy cennete yarın yā Rasūla’llāh

Cennetde senüñle bile olavuz
Öñümüze düşüben ol ulauz
Dīzār-ı Hā ile şoşbet kılavuz
Cümlemüz hep yarın yā Rasūla’llāh

Seyyid Hasan ‘āşī ümmetüñ saña
Yalvarır kerem kııl şefi‘ ol aña
Cennet içre umar dīzārın baña
Göstere Haq yarın yā Rasūla’llāh

86

(11’li Hece Ölçüsü)

Seversüñ fuqarā kullaruñ yā Rab
Anlardur hazretüñe ğāyet aqrab
[49-A] Ben kuluñ da anlardan kııl ey Çalap
Vir hidāyet el çekem dünyādan hep

Dilüm kızbden hem baṭınım harāmdan
Şaqla yā Rab kıurtar beni o tāmndan
Fuqarāyla haşır it kıılma ‘avāmdan
Vir hidāyet el çekem dünyādan hep

Faqr ile koyup gideydüm buyurdı
Ḥabībüñ “el-faqrü faḥrī”⁷⁶ buyurdı
Çün bize taqvānuñ yolın tıyurdı
Vir hidāyet el çekem dünyādan hep

Didi “el-kanā‘ atü kenzün lā-yefnā”⁷⁷
Luṭf it kanā‘ atle kııl ‘ömrüm fenā
Bir loqma nān hırqa yeter bir süknā
Vir hidāyet el çekem dünyādan hep

Seyyid Hasan olma dünyāya māil
Bu iki ḥadışle olagör ‘āmil

⁷⁶ “Yoksulluk övüncümdür.” Hadis (YILMAZ, 2013, s. 153)

⁷⁷ “Kanaat, tükenmez bir hazinedir.” Hadis (YILMAZ, 2013, s.354)

İlāhî olaydum ol kenze vāşıl
Vir hidāyet el çekem dünyādan hep

87

(11’li Hece Ölçüsü)

Qıluram saña yüzbiñ hamd [ü] sipās
Halk idüp kılduñ sen bizi hayru’n-nās
Düşmānumuzdur ‘azāzil cinn ecnās
Hıfz eyle şerrinden ey raḥīm Allāh

Dilerem senden ey kāsımü’l-erzāk
Qırmaya mel‘ün bize meger duzak
Olmayuz tā raḥmetüñden uzak
Raḥmet it esirge ey raḥīm Allāh

Mekir kemendini diler ki taqa
İmānumuzdur ḥaddin dibden yaqa
Tamuda kılavuz bulmayup liqā
Budur qaşdı bize ey raḥīm Allāh

[49-B]

Hidāyet seyfin vir ele alalum
Nefs ‘askerin fırsat bulup kıralum⁷⁸
“Fażluñ tonı ile fetḥin kılalum
Cennet ebvābınuñ ey Raḥīm Allāh

Seyyid Ḥasan çeksin dünyāda cefā
Şefi‘i olsun ḥabībüñ Muştafā
Girüp cennete dīzāruñla şafā
Sürsün bu günahkār ey Raḥīm Allāh”

⁷⁸ Bu şiirin devamı 46-B numaralı varakta bulunmaktadır. Oradan alınarak şiirin devamına eklenmiştir.

(8'li Hece Ölçüsü)

Allāh senden rāzī ola
Şā'im kâ'im ol sen dā'im
Lāzım olan odur kula
Şā'im kâ'im ol sen dā'im

Ṭahāretle sen hāzır ol
Her hālūñe çün hāzır ol
Ḳalbūñe de hem nāzır ol
Şā'im kâ'im ol sen dā'im

Hiç emrinden taşra çıkma
Zīnet-i dünyāya bakma
Ne görseñ şu gibi aqma
Şā'im kâ'im ol sen dā'im

Emr [ü] nehyin ger tutasın
Dünyāyı arda atasın
Sen de huzurla yatasın
Şā'im kâ'im ol sen dā'im

Cümle murāduñ veriser
Cennetine de koyisar
[50-A] Cemāline irgüriser
Şā'im kâ'im ol sen dā'im

Bunda hükümince cefā
Bil sürülmez anda şafā
Şefi' üñ ola Muştafā

Şā'im kā'im ol sen dā'im

Tevfikin Haḫ kıla yoldaş
‘Aybumız etmeye yarın fāş
Seyyid Ḥasan dir ey ḫardaş
Şā'im kā'im ol sen dā'im

89

(11'li Hece Ölçüsü)

Dillerde çün mezkūr olan kim şimdi
Fenāyī Ḥüseyin Efendidür bil
Eyle bir vā‘az var ise ger imdi
Fenāyī Ḥüseyin Efendidür bil

Edirne Şehrinde aḫrānı yoḫdur
Va‘zın diñler ğāyet muḫibbi çoḫdur
Ol kim her bir sözi añladur ḫaḫdur
Fenāyī Ḥüseyin Efendidür bil

Ṭarīḫı Şeyḫ ‘Ali-yi Semerḫandī
Ne ‘ilm vermiş aña Allāh efendī
Pīrinūñ tefsīrin oḫıyan kendi
Fenāyī Ḥüseyin Efendidür bil

Meclisinde her kim ki olsa ḫāzır
Ayrılmaz her sözi cāna müeşşir
Kimdür diyem ayağına yüzüñ sür
Fenāyī Ḥüseyin Efendidür bil

Seyyid Ḥasan anuñ medḫini ider
Naşihatın diñler buyruğın güder

Cāmi‘ leri şöyle kim ihyā ider
Fenāyī Hüseyn Efendidür bil

90

(11’li Hece Ölçüsü)

Meşāyih içinde ‘ālim mütteķi
Fenāyī Şeyh Hüseyn Efendidür
[50-B] Görür gibi tevḥid eyleyen Hakkı
Fenāyī Şeyh Hüseyn Efendidür

Ol ‘aziz bu şehre gelelden beri
Çekdügi çileyi çekmiş yok biri
Ol ki Şeyh ‘Ali-yi Semerķand piri
Fenāyī Şeyh Hüseyn Efendidür

Va‘ z itdügi cāmi‘ de ol erba‘ in
Çıkarmışdur Hakk aña oldı mu‘ in
Böyle aşḥāb etdi yāhud tābi‘ in
Fenāyī Şeyh Hüseyn Efendidür

Hakk ile olmasa anuñ bāzārı
Va‘ zında ağlayup etmezdüñ zārı
Meclis-i cennet bāğınuñ gülzārı
Fenāyī Şeyh Hüseyn Efendidür

Cümlenüñ i‘ tiķadı şimdi aña
Va‘ zından ayrılmam sa‘ ādet baña
Seyyid Hasan anı bilür şorsaña
Fenāyī Şeyh Hüseyn Efendidür

91

(11’li Hece Ölçüsü)

Bir ferd nuṭka ķadir degüldür kendi

Ḳur'ān içre inṭıknā Allāh geldi
برداق یاضحā Süleymān ki didi
Anı kim söyletdi Allāh efendi

Bunuñ emşāli neler diyim neler
Aç gözünü ne ḳudretdür gör bular
Muḥammedi gerçekledi bir keler
Anı kim söyletdi Allāh efendi

Pes bil insan şüretinde Dāvūda
Geldi selām verdi ṭurdu ṭapuda
Sen nesin didi yilem didi o da
Anı kim söyletdi Allāh efendi

Gör Ḥacer Mūsā hırḳasın neyledi
Aldı ḳaçdı ' aybını fāş eyledi
[51-A] ' Aşā ile uram didi söyledi
Anı kim söyletdi Allāh efendi

Ḳādirdür cümle eşyāyı söyledür
El ayak da ḳıyāmet gün böyledür
Seyyid Ḥasan ḥaḳḳı añlar iledür
Anı kim söyletdi Allāh efendi

92

(10'lu Hece Ölçüsü)

Dilümde zıkrüñ ḳalbümde fikrüñ
Dā'imā şükrüñ ḳıluram yā Rab

Gözlerüm giryān cigerüm büryān
Bende sağ bir yan ḳalmadı yā Rab

Sensin çü ‘ālim ma‘lūmuñ hālüm
Gel gör cemālüm di baña yā Rab

Terk idüp ‘ārı kıluram zārı
Tā o gülzārı görem ben yā Rab

Bu derdle hasta kaldum dem-beste
Beni sen dosta vāşıl it yā Rab

Derdüme dermān eyle ey Raḥmān
‘Özrümi her ān qabül it yā Rab

... yoğ çārem ya kime yaqaram
Saña yalvaram kerem it yā Rab

Seyyid Ḥasanı ‘afv it yā Ğanī
Ne var cürmini bağışla yā Rab

93

(15’li Hece Ölçüsü)

... bir mürşid dilersenñ Ḥaqqā vāşıl olmağa
Saña diyem kimdür anı geçme zaḥmet bulmağa
Himmet it sen tā ölünce aña ḥizmet kılmağa
Fenāyīdür maḥlaş aña ḥayle sin ya nun adı

..... Şeyḥ ‘Ali sultān aña
Belki sırrıyla ders virür eyle gelür tā baña
Böyle bir mürşid bulursañ didüğüm odur saña
Fenāyīdür maḥlaş aña ḥayle sin ya nun adı

[51-B]

‘İlmi keşf-i İlähīdür dilemiş virmiş Ḥudā
Şıdķ ile yolında kılur ol daḥı cānın fedā

Kimdür ol ‘ārifi bi’llāh gūşuña irsün nidā
Fenāyīdür maḥlaş aña ḥayle sin ya nun adı

Cān iridüp nice kıılır va‘z ol ḥalka beyān
Tıfle ebced oқıdur şan ḥaqqı añladur ‘ayān
Āb-ı ma‘rifet ile pes ḳalbümüz kimdür yuyan
Fenāyīdür maḥlaş aña ḥayle sin ya nun adı

Yā İlāhī biñbir aduñ ḥaqqı içün dilerem
‘Ömrümi ol ṭarīḳ içre geçür baña kııl kerem
Seyyid Ḥasan bilür anı dir ki tevfiḳ umaram
Fenāyīdür maḥlaş aña ḥayle sin ya nun adı
***⁷⁹

94

(15’li Hece Ölçüsü)

Beni bir mürşide bende kııl İlāhī varayum
Dest-i tevbe kıılup andan terk-i dünyā olayum
Sebeb olsun himmet ile saña vuşlat bulayum
Böyle bir mürşidi baña rehber eyle yā Ğanī

Saña vāşıl olmağa bir mürşid lāzım her kııla
Pā-bürehne başı kıaba gerçi düşdüm ben yola
Ḳulağuzsuz kışi saña nice mümkün yol bula
Böyle bir mürşidi baña rehber eyle yā Ğanī

Terbiyyetle gıll ü gışdan içim taşım eride
Pute-i ḥalvetde beni mişl-i kıurşun eride
Ḥünermiş altun ide kıālüm kimüñle derde
Böyle bir mürşidi baña rehber eyle yā Ğanī

⁷⁹ Bu sayfanın yanında aşağıdaki üç mısra bulunmaktadır.

Ṭarīḳine giren anuñ görmeye ṭamu odı

Ṭarīḳine girüp ben de arayup bulam seni

Ṭarīḳine girüp ben de arayup bulam seni

Bu āna dek varup bir şeyh elin yā Rab almadum
Saña vāşıl olmağ yolın ceħd idüben bulmadum
Gecdi ‘ ömrüm “men ‘ arefe”⁸⁰ sırrından āgāh olmadum
Böyle bir mürşidi baña rehber eyle yā Ğanī

Seyyid Ḥasan dir murādum kıl müyesser ‘ an qarīb
Beni bu kāmile irgür şöyle qalmayam ğarīb
Bu huşülü murād için şefi‘ ola ol ğabīb
Böyle bir mürşidi baña rehber eyle yā Ğanī

[52-A]

95

(15’li Hece Ölçüsü)

Bir mürşidi buldum ammā yā İlāhī nideyüm
Luţfuñ delil olmayınca ben ne çäre ideyüm
Rāhumı fetħ eyle tā ki yol buluban gideyüm
Ki kaçkun kul gibi nice bir hevānda gezeyüm
Koy tarīka ‘ aşkuñ odına yanayum şızayum

Sen hidāyet yüzinden pes baña eyle fetħ-i bāb
Beni ol mürşid uyarsın gözlerim kapladı ħ‘āb
Ķālīm tebdil ola ħālüme eyle gel ħüsn-meāb
Ki kaçkun kul gibi nice bir hevānda gezeyüm
Koy tarīka ‘ aşkuñ odına yanayum şızayum

Ķudret-i ħabzañda senüñ çü on sekiz biñ ‘ ālem
Ehl-i ħāl etseñ beni de saña olmazdı elem
Yaz anlardan beni luţf it elüñde levħ [ü] kalem
Ki kaçkun kul gibi nice bir hevānda gezeyüm
Koy tarīka ‘ aşkuñ odına yanayum şızayum

⁸⁰ “Men ‘ arefe nefsehü fekad arefe rabbehu”(Kendini bilen, kuşkusuz Rabbini de bilir.) Hadis (YILMAZ, 2013, s. 492)

Senüñ kapuñda biter hep cümle kullaruñ işi
Dilerem senden ki olam o mürşidüñ dervişi
Bu derd ile gice gündüz dökerem ben gözyaşı
Ki kaçkun kul gibi nice bir hevānda gezeyüm
Koy ʿarīka ʿ aşkuñ odına yanayum şızayum

O mürşide sen erişdür yā Rab **Seyyid Ḥasanı**
Yaʿ ni maḥlāşı Fenāyī ad[1] Şeyḥ Ḥüseyini
Murādum bu māsivāyı sevmeyem sevem seni
Ki kaçkun kul gibi nice bir hevānda gezeyüm
Koy ʿarīka ʿ aşkuñ odına yanayum şızayum

96

(8’li Hece Ölçüsü)

Ey dil deryā gibi gel coş
Ḥaḳka kulluḳ eyle bir hoş
Dünyā niʿ metlerinden boş
Ola ʿarnuñ şimden giri

Kim uyar nefis hevāsına
ʿ Azāb görür girüp sine
Pāre pāre idüp sīne
Şā’im ol sen şimden giri

[52-B]

Çok çok yiyüp içüp yatma
Nefsüñ semirdüp ʿabartma
Nevm ile ʿalbüñ mevt itme
Kalk ʿā’im ol şimden giri

ʿ Ālem aḡyārdan ḥālī’ken
Kalkup pāk ābdest al irken

Murād iste halk uyurken
Hağdan imdi Şimden giri

Cümle enbiyā evliyā
Böyle etdiler bī-riyā
Kađre irem dirseñ ihyā
İt her giceñ Şimden giri

Mürşidlik tutmağ güzel
Naşib ide o lem yezel
Kağismet oldu ise ezel
O da olur Şimden giri

Bu a‘ mālī **Seyyid Hasan**
Ger iderseñ gāyet ahsen
Şübhesiz vāşıl olduñ sen
Hağka tağkik Şimden giri

97

(8’li Hece Ölçüsü)

Günāhum çokdur ne kılam
Olnca yanam yağılam
Ne dīvāne ne ‘ aķilem
Şaşdum kaldum neyleyeyüm

Günāh baħrine pek taldum
Çıkamam dibinde kaldum
Nefs hīlesine aldandum
Şaşdum kaldum neyleyeyüm

Şalāħa yapışdum olmaz
Şā’imde ol dem hiç almaz

Eldür bildürdüginden kıalmaz
Şaşdum kıaldum neyleyeyüm

Gördüm hılesi çok anca
Lā havle oldu ilince
Hoş yanar çün ol irince
Şaşdum kıaldum neyleyeyüm

Her derde Hağ kıomış dermān
Buña da istiğfār Kur'ān
Dilden gitmez gerçi her ān
Şaşdum kıaldum neyleyeyüm

Seyyid Hasan dime şudur
Cihād-ı ekber iş budur
Güzel dest-girüm hüdur
Şaşdum kıaldum neyleyeyüm

98

(11'li Hece Ölçüsü)

Gör nefis nerelerden dem urmağ ister
Bu vesveseleri ta.. kıurmağ ister
Tā' atden tā alıkdurmağ ister
O zālīm seni oda kıoymağ ister

[53-A]

Qo ne dirse disün tā' atden kıalma
Hağ sözün diñle aña itā' at kıılma
Şā'im kıā'im ol sen 'amele olma
O zālīm seni oda kıoymağ ister

Tā' at ipin tağa kıo boğazına
Çağırsun kıulağ tutma āvāzına

Vesvesesi anuñ kökden kazına
O zālīm seni oda qoymaq ister

Ṭā' ati elden qoyasın sen eger
Ağzuña kim urur ol seni eger
Çün ġāfil olmayasın andan meger
O zālīm seni oda qoymaq ister

Seyyid Ḥasan nefsüñüñ hīlesini
Añladum şanup aldamasun seni
‘Ārifken azdurdı ol niçesini
O zālīm seni oda qoymaq ister

99

(11’li Hece Ölçüsü)

Nefs hīlesinden hıfz it yā Rab beni
Penāh idindüm şerrinden ben seni
Zabṭ etmege kudretüm yokdur anı
Kudretüñle zabṭ it Allāhum Allāh

Gah şalāt yüzinden görünür baña
‘Ābidsin dir ṭā' at kılurken saña
Bu yüzden fırsat bulamadım aña
Kudretüñle zabṭ it Allāhum Allāh

Tā ezelden bizim ḥasmumuzdur ol
Ṭımarlarumuza bile bulmuş yol
Azdurmağa gelür ne sağ dir ne şol
Kudretüñle zabṭ it Allāhum Allāh

[53-B]

Ādem atamuza ol sebep oldı
Cennetden çıqdı üç yüz yıl ağladı

Ol vaqtden mel' ūn bize kīn baġladı
Ḳudretŭnle zabt it Allāhum Allāh

Seyyid Ḥasan yalvarur saña ey Ḥaḳ
Luṭfuñ nazarıyla dāim aña baḳ
Şerrinden hıfz idüp yüzün eyle aḳ
Ḳudretŭnle zabt it Allāhum Allāh

100

(8'li Hece Ölçüsü)

Bir seher cum' a gün ḳalkdum
Varuban sinlere baḳdum
Yaşumı yaşuma ḳatdum
Ben anlardan ' ibret aldum

Diyārların terk itmişler
Ġayrı diyāra gitmişler
Sin içre vaṭan ṭutmuşlar
Ben anlardan ' ibret aldum

Gül yüzli güzel oġullar
Yürirken yanınca ḳullar
Ṭopraḳ olmuş yatar bunlar
Ben anlardan ' ibret aldum

Kimisi gügeyi gelin
Çürütmiş ol nāzük tenün
Gelŭñ ' ibret aluñ gelŭñ
Ben anlardan ' ibret aldum

Kiminŭñ ṭaşı devrilmiş
Mezarı da hem evrilmiş

Teni hāk ile yek olmuş
Ben anlardan ʿ ibret aldum

Ölümi çok zıkr idesüz
Gönderdüñüz çün oğul kız
Yağında biz de varuruz
Ben anlardan ʿ ibret aldum

Seyyid Hasan mevt isen öñ

Her aʿ zāñ ayrıla eñ eñ
Ölenlere baquban tañ
Ben anlardan ʿ ibret aldum

101

(11’li Hece Ölçüsü)

Bir söz diyem işitmege ... bil
Ölüm didükleri bir köprüdür bil
Uğraruz yaşasağ da niçe biñ yıl
Bunda hiç dosta armağanuñ var mı

[54-A]

Seferlerden gelen dosta armağan
Getür qalil keşir olsun şoğan
Tehi-dest varılmaz ol dosta çoğan
Her ne ise az çok bir şey’üñ var mı

Saña ol dost virdi ʿ ömri sermāye
Ṭāʿ at kumāşına yüz olsun māye
Vaʿ de kesdi bunca yıl günle aya
Geldi vaʿ de üste bir ʿ aşşı var mı

Tedāriksiz çıkasın ger sen yola
Nefs harāmisi sermāyeñi ala

Müflis olup elüñ şöyle boş kıala
Mal şāhibine bir cevābuñ var mı

Seyyid Ḥasan sensin işte o müflis
Sermāyeñ aldı ol ħarāmi İblis
Zarar itdüm dersen oluban telbīs
Zindān delüginden bağıdıguñ var mı

102

(11’li Hece Ölçüsü)

Müflis kimdür ciĥān içre bilsünler
‘İbret alup mütenebbih olsunlar
‘Ömr sermāyesin yitürmesünler
Bencileyin benden hep işitsünler

Kendü kendüme gör ne iş etmişem
‘Ömr sermāyem kıande yitürmişem
Ben böyle müflis nice olmışam
Ĥikāyet ideyüm hep işitsünler

Me‘ āşī baĥrinde sefinemi ġarķ
İtdüm sermāyemle bile muĥaķķaķ
Şāhibi yarın benden isterse ĥaķ
Virecek kıalmadı hep işitsünler

[54-B]

Ṭā‘ at gemisi ġünāĥ yaġmurundan
Çürimiş yükletdüm bilmedüğümden
Ġarķ oldu sermāyem gitdi elümden
Nefsden şikāyetüm hep işitsünler

Seyyid Ḥasan kendü kendüñe bir iş
İtmişsin kimse kimseye itmemiş

Nefse uyup sermāyesin yitürmiş
Sencileyin yokdur hep işitsünler

103

(8’li Hece Ölçüsü)

Mevtādan ‘ibret alacak
Kara kanı ağlayacak
Girmişler karanlık bıçak
Yatan mevtāyı seyr itdüm

Sükūtda her biri şöyle
Hiṭāb idüp disūñ söyle
Cevāb gelmez cümle böyle
Yatan mevtāyı seyr itdüm

Kimi oğluñ kimi kızuñ
Memeden ayrılmış kuzuñ
Bağarsuñ göge nūr özüñ
Yatan mevtāyı seyr itdüm

Kimi ata ana kardaş
Şavurmış yıl ecel ferrāş
Bilürsüz var hemān bir taş
Yatan mevtāyı seyr itdüm

‘İbretle baq yatanlara
Kimi Cem⁸¹dür kimi Dārā⁸²
Kalanın fikr eyle ara
Yatan mevtāyı seyr itdüm

Bunlar bunda atup tutmuş

⁸¹ Klasik Fars ve Türk edebiyatlarında çokça anılan efsanevî İran hükümdarlarından biridir.

⁸² Klasik edebiyatımızda adı en çok geçen İran hükümdârlarından birisidir.

Ṭut İskender Süleymānmıṣ
Ḳara ʈopraġa yüz urmıṣ
Yatan mevtāyı seyr itdüm
Seyyid Ḥasan sen ṣanduñ
Elüñle kaçını gömdüñ
Yine inṣāfa gelmedüñ
Yatan mevtāyı seyr itdüm

104

(11’li Hece Ölçüsü)

Bu dilüm ʈudretlerüñde lāl oldı
‘İbretlerüñ nāṭıḲ olmadan ʈaldı
Her ‘āṣıḲ deryādan bir ʈatre aldı
‘AḲlı erdügince vaṣfuñı ʈıldı

[55-A]

Almıṣam ben daḡı ʈatreden zerre
Ḳılmıṣam vaṣfuñı ben niçe kerre
NāṭıḲ it vaṣf idem her rüzmerre
Nite ...da muṣannefler ʈıldı

Her ne söylersem emrüñle söylerem
Saña lāyıḲ olan vaṣfuñ eylerem
Ḳudretlerüñ añup göñlüm eylerem
Ceddüm ol Muḡammed ṣefā‘ at ʈıldı

Bunca kitāb-ı ilāhiyyāt düzdiler
Mu‘cizāt-ı Muḡammedür hep bular
Ḥabībüñ ‘ilmine vāriṣ oldılar
Her birinüñ derdine ṣifā ʈıldı

Ṣükür yā Rab **Seyyid Ḥasan** murāda
Erdi anlarla añılır du‘āda

Fazluñ ile yarlığa ne arada
Ceddüne bağışla ne günāh kıldı

105

(11’li Hece Ölçüsü)

Söylet yā Rab söyleyem ‘ ibretlerüñ
Allāhum Allāhum birsiñ Allāhum
Bilmeyene bildürem kudretlerüñ
Allāhum Allāhum birsüñ Allāhum

Birliğüñe senüñ yirle gök şahid
‘ İbret göziyle olsunlar müşāhid
Şıdķ ile bilsünler vāhidsin vāhid
Allāhum Allāhum birsiñ Allāhum

Şübhe etdiler [i]çün kavm-i selef
Hark [u] ğark zelzeyleyle kılduñ telef

[55-B] Bunı añup olmasunlar tā halef
Allāhum Allāhum birsiñ Allāhum

Hüccet ile resül gönderdüñ bize
Birliğüñ bildürdi hep cümlemüze
‘ Azāb haķdur inkār idenümüze
Allāhum Allāhum birsiñ Allāhum

Seyyid Hasan gibi kevine gelmedi
‘ Āşilikde her günāhdan ğalmadı
Birliğüñde ma‘ lüm şübhe kılmadı
Allāhum Allāhum birsiñ Allāhum

106

(11’li Hece Ölçüsü)

Yā Rab senüñ vaşfuñdan bir vaqt hālī
İtme tā ki ben kılmayam iħmālī
Günden güne ma‘ rifetle kemālī
Artduram luţf eyle göster cemālī

Deryā olup saçam taşra dürlerüm
Bulan ‘ aşık taşına gevherlerüm
Du‘ ā ile beni çün o pīrlerüm
Aña luţuf eyle göster cemālī

Eyü gün senüñ halk etdigüñdür çün
Gözümüz kamaşur baķsaķ ey Bīçün
Anlar ile olınca kıyās için
Bir görsüñ luţf eyle göster cemālī

Ol vaqt kaçan olur kılsañ tecellī
‘ Aşkuñla yananlar bulsa tesellī
Müyesser kı lup bize ol maħallī
Cümleye luţf eyle göster cemālī

Seyyid Ḥasanuñ dünyāda murādı
Sensin saña irgür anı yā Hādī
[56-A] Bu kadar damağındı⁸³ ‘ aşķ dadı
Ḳoduñ gel luţf eyle göster cemālī

107

(11’li Hece Ölçüsü)

Yā Rab irgür baña senden hidāyet
Hem ceddümden daħı ire şefā‘ at
Sözlerümde ħalt idüben sefāhat
Ḳalmayam her sözüml olsun velāyet

⁸³ Damağında: damağındı

Taklîd eyle irgür beni taḥkîka
Dehānum açduḡca gevherler çıka
Ḳıymet yetişdürmeye her kim baḡa
şöyle kim her sözüm⁸⁴ olsun velāyet

Ḥabîbüñ evlādından eydigümi
Bilsünler keşf eyle bilmedigümi
Söyleyem ḡudretüñden bildigümi
Luṡf eyle her sözüm⁸⁵ olsun velāyet

Sen semi‘ sin eřidirsiñ sözlerüm
Baḡdur ‘ ibretle maḡlūka gözlerüm
Saña vāřıl olam anı gözlerüm
Kerem ḡıl her sözüm olsun velāyet

Seyyid Ḥasan yalvarursın Ḥüdāya
Dir mürşid it ceddümi ben gedāya
Oḡumadum gerçi ekmel hüdāya
Ḳādirsün her sözüm olsun velāyet

108⁸⁶

(11’li Hece Ölçüsü)

‘ Ařḡ mecāzı ile niçe ḡullaruñ
Ögrendiler vāřıl olmaḡ yollaruñ
Züleyḡā ile Ferḡād mecnūnlaruñ
Taklîd ile vāřıl oldılar saña

⁸⁴ Sözlerüm: Sözüm

⁸⁵ Sözlerüm: Sözüm

⁸⁶ şiirin devamı bulunamamıştır. Arada kopan yaprak ya da yapraklar vardır.

[56-B]

109

(11'li Hece Ölçüsü)

Kolaylıgla Hakkā vāşıl olunmaz
Bir yitik şey aramasañ bulunmaz
Ay gibi bil toğuban ol to lunmaz
Lā-mekāndur kande olur bilinmez

Mekānı yoğ varup anda bulasın
Zamānı yoğ ki ol vağti bilesin
Ya' ni dūnyā sevüp řalib olasın
Lā-mekāndur kande olur bilinmez

Pes bulanlar nice buldı dir iseñ
Māsivāyı terk idegör er iseñ
Māsivāyla eger şalbi kör iseñ
Lā-mekāndur kande olur bilinmez

Hakkā çatmış bir mürşidi ara bul
Gey tecerrüd hırkasın ol aña çul
Řalb gözüñi açā senüñ yoğsa ol
Lā-mekāndur kande olur bilinmez

İmdi fikr it **Seyyid Hasan** bunları
Ġulağuzsız bulunmaz dost illeri
Her şulağuz şağın bilmez yolları
Lā-mekāndur kande olur bilinmez

110

(11'li Hece Ölçüsü)

Yā İlāhī bize қоş bir қулағуз
Tā anuñla saña çün yol bulavuz
Қorkarız ҳāsir [ü] zayā⁸⁷ olavuz
A' mālaruz şāyed yolda қалavuz

Günāh batağından bizi çıkara
Sivā isinden yüzümüz çü қара
Bezr-i 'ömri yer ise ger қара cerm
A' mālaruz şāyed yolda қалavuz

[57-A]

Қılma İblīsi [İblīsi]⁸⁸ musallaḡ hem bize
Azdurup 'āşī olmayalum size
Yalvaralum ulu mürşidümüze
A' mālaruz şāyed yolda қалavuz

Ey mürşidlerüñ mürşidi Muḡammed
Қулағуza қулағуз olan Aḡmed
Ḥaққа irgür bizi ne var eyle caḡd
A' mālaruz şāyed yolda қалavuz

Seyyid Ḥasanuñ irşādın İlāhī
Ceddi yüzinden қıl sen ol penāhı
Gözüm yaşın gör iderem ben āhı
A' mālaruz şāyed yolda қалavuz

111

(11'li Hece Ölçüsü)

Daқıқ sözler söylemege başladuñ
Ma' rifet bāğında güller aşladuñ
Mel' ün Şeyṡānı da eyü taşladuñ

⁸⁷ ҳāsir[ü] zayā' : ҳāsir-i zayā'

⁸⁸ Bu sözcük hece ölçüsüne uymuyor.

Ꞑođ mel' ũnı yanuña hiç gelmesün

Ꞑaꞑꞑa şığın ' ibādet taşını al
Ur ħabīşi saña etmeye bir el
Şol gözün ur o da kör olsun fi'l-ħāl
Ꞑođ mel' ũnı yanuña hiç gelmesün

Her ādeme bir İblīs musallaꞑdur
Şāim ol igne yemiş kelbe döndür
Seng-i mücāħede ile ur öldür
Ꞑođ mel' ũnı yanuña hiç gelmesün

Açıĥ tüt "lā ħavle"[y]i giderme dilden
Ꞑaꞑꞑa şığın artık ne gelür elden
Ĥilesi çok saña gelür her yoldan
Ꞑođ mel' ũnı yanuña hiç gelmesün

[57-B]

Yā Rab sen bildür nefşümüñ ħilesin
Seyyid Ĥasan bilüp anı ħaylesün
Sen çalış ceddüñ şefā' at eylesün
Ꞑođ mel' ũnı yanuña hiç gelmesün

112

(11'li Hece Ölçüsü)

Ol Allāhdur söyleye bu sözleri
Yiri gögi seyr itdüren gözleri
Birdi giderüp getüren gözleri
Oldur bil andan ħayruñ ħudreti yok

Öldüren dirgüren hem cümlemüzi
Ayağ üzre kıyām bükdüren dizi
Üç altmış eñ ile yüriden bizi

Oldur bil andan ğayruñ ğudreti yoğ

Bu luţuf Őüretlere viren levni
GūŐuñ iŐitmesi de Ğağğuñ ‘avni
Ağladup derdle zaĥk viren seveni
Oldur bil andan ğayruñ ğudreti yoğ

Bī-sütūn ay [u] ğünle heft ğökleri
DūŐin āb üzere hem-ğü yerleri
Bitüren ğül nergisle sünbülleri
Oldur bil andan ğayruñ ğudreti yoğ

Ne maĥlūğ varsa deryāda ğarada
Anuñ Şun‘ıdur kimse yoğ arada
Seyyid Ğasanı irğüren mezāda
Oldur bil andan ğayruñ ğudreti yoğ

113

(11’li Hece Ölğüsü)

Ey Őerī‘at Őarīğinüñ rehberi
Ey on sekiz biñ ‘ālemüñ meĥhari
[58-A] Ey cümle enbiyālaruñ serveri
Sen ğapuñdan itme red bu aĥğarı

Melce’idür ğapuñ mużţarr olanuñ
Mence’idür Őapuñ tevfiğ umanuñ
Maĥlūğ arasında ‘ālī ğü nāmuñ
Sen ğapuñdan itme red bu aĥğarı

Himmetüñle buldı Ğağğı bulanlar
Sevmeyenlerdür caĥimde ğalanlar
Ayaklarda ğalmaz vaŐfuñ ğılanlar

Sen kapuñdan itme red bu aḥḳarı

Yeltenürem senüñ vaşfuñ kıılmağa
Himmetüñle maḳbül-i Ḥaḳ olmağa
Rehberüm ol aña ben yol bulmağa
Sen kapuñdan itme red bu aḥḳarı

Seyyid Ḥasan dir ki ‘ āṣī ümmetüñ
Şefi‘ um ol geçer Ḥaḳḳa minnetüñ
Ben bilürem senüñ ḳadr [ü] ḳıymetüñ
Sen kapuñdan itme red bu aḥḳarı

114

(11’li Hece Ölçüsü)

Nice medḥ etmeyem yā Rab ḥabībüñ
Cümle dertlilere odur ḫabībüñ
Nāra yansun kim sevmez ol lebībüñ
‘ Afv it yüzi şuyına ben ḳuluñı

Zebān ile şuçlarum vaşf olunmaz
Nāra biñ yıl yaksañ ucın alunmaz
Bağışlasun çün ü çerā denülmez
‘ Afv it yüzi şuyına ben ḳuluñı

Mu‘ terifem şuçlarımı şaḳlamam
Her günāhı itdüm ardın yoḳlamam
[58-B] Ḥarām ḫelāl bilüp ḫaḳḳı ḫaḳlamam
‘ Afv it yüzi şuyına ben ḳuluñı

Namāzumda gözlerüm hep yabanda
Niyāzumda ‘ aḳlum fikrüm bir yanda
Kūh-ı Ḳāfi ḫolaşuram bir anda

‘ Afv it yüzi şuyına ben uluñı

Seyyid asanuñ gerçi cürm[i] çodur

Rametüñe nisbet bir zerre yodur

Cennetüñ cehennemüñ daı adur

‘ Afv it yüzi şuyına ben uluñı

115

(10’lu Hece Ölçüsü)

Günāhum ço dimek olmaz ’Allāh

Peşimān ol tevbe eyle ’Allāh

İşte gördüñ şeytān seni Ā’llāh

Aldar gezer evlād-ı enşāb m’Allāh

Bizümle ol omaz eski da‘ vāyı

Yalan andla Ādem ile avvāyı

Cennetden sürdürdi ılup iğvāyı

Aldar gezer evlād-ı enşāb ma’llāh

Māl [u] evlād bilme misin fitnedür

“İnnemā emvālüküm⁸⁹” āyet nedür

Unutdurur farz nedür sünnet nedür

Aldar gezer evlād-ı enşāb ma’llāh

Anlar sevdāsıyla bir oş tā‘ ati

İdemezseñ geçer zuhruñ sā‘ ati

Müşterī gibi gelür şalāt vatı

Aldar gezer evlād-ı enşāb ma’llāh

Seyyid asan vat-i şalātı saın

Geçürme ābdest al vatine yaın

⁸⁹ Teğābun 64/15: “İnnemā emvālüküm ve evlādüküm fitnetün...” Mallarımız ve evlatlarımız, bir sınımadır...

[59-A] Hevāñ atına binüp itme aķın
Aldar gezer evlād-ı enşāb ma'llāh

116

(11'li Hece Ölçüsü)

İLĀHĪ

Āh bu şeytān elinden biz nicesi
Ėurtulavuz yā Rab vardur niçesi
Ėurtulmadı ne gündüz ne gicesi
Sen mu'īn ol bizden ol vazgiçesi

Besmelesüz sehv ile yiseñ ni' met
Bizden öñ şunmağa ider ol himmet
Bizi ĥabībūñe kılduñ çün ümmet
Sen mu'īn ol bizden ol vazgiçesi

Dā'im ismūñ dilümüzden giderme
Bizi azdurmağa aña yol virme
Ėoymaya bizi tā ol dürlü cürme
Sen mu'īn ol bizden ol vazgiçesi

Kendü gibi bizi kılmaya merdūd
Ėürmetiçün bi-ĥaķķ-ı sūre-i Hūd
Ki her vech ile şerrinden yā Vedūd
Sen mu'īn ol bizden ol vazgiçesi

Seyyid Ėasan yalvarup dir yā Semi'ç
Nefse uyup itmeyem dürlü şeni'ç
Her umūrumda olam sana ki mu'ī'ç
Sen mu'īn ol bizden ol vazgiçesi

117

(11'li Hece Ölçüsü)

Ḥamdini ʿad sen ḥallāk-ı Yezdāna
İlāhum İlāhī oldı yüz dāne

Vaşşāflar arasında beni maḥrūm
İtmedüñ tā gelince çün bu āna

[59-B]

Gerçi ʿilm ile degülem çü şarrāf
Luṭfuñ ile erişdüdüñ bu kāne

Muʿcizāt-ı Muḥammeddür şübhesiz
Disem evlādıyam ya kim inana

Ne derlerse disünler ço ḥaḳḳuma
Hiç sözüm yoḳ fülān ibn-i fülāna

Sen bilürsin ḳullaruñ aḥvālını
Fikrüm budur nice varam dīvāna

Günāhumı yazup dīvān eyledüm
Armağān itsem gerek ben dīvāna

Gözüm yaşın revān idüp günāhum
Alup geldüm ḳabūl it armağana

Gözüm yaşın görüp eyle teraḥḥum
Günāhum defterin ḳoyma mīzāna

Ḳoyarsañ günāhum keffesin şaḳīl
İdüp buyurma luṭf eyle nīrāna

Ceddüm ḥürmetine **Seyyid Ḥasanuñ**
Cürmin ʿafv idüp ḳoy anı cināna

(11'li Hece Ölçüsü)

İlāhī mücrimem ħor u ħaķīrem
 Şöyle bir müsmine dertlü faķīrem
 Ne altun sīm ü āhen ne baķīrem
 Ne insān belki ħayvāndan kötüyem

Senüñ ħullaruñ içinde kimem ben
 Bilürem kendümi kemden kemem ben
 Ne adum var ne şanum var gümem⁹⁰ ben
 Ne insān belki ħayvāndan kötüyem

Ħayır işlerde süst 'aķl-ı ħāşıram
 Şer işler[de] cüst [ü] çāpük ħāzıram
 [60-A] Nefs elinde ħalmış ben bir esīrem⁹¹
 Ne insān belki ħayvāndan kötüyem

Şüretde ben zerrāķ-ı pür-riyāyem
 Tenhāda zemmām hem ehl-i ribāyem
 Ehl-i sūķam hem belki ehl-i nādem
 Ne insān belki ħayvāndan kötüyem

Seyyid Ħasan 'ahd ile emāneti
 Gözetmez hem dīn ile diyāneti
 Keremden ħılmazsañ sen hidāyeti
 Ne insān belki ħayvāndan kötüyem

⁹⁰ gümem: gümem

⁹¹ esīrem: yāserem

(11'li Hece Ölçüsü)

Bu fenā bağında şu cān bülbüli
Uşanup üzüldi ol beķā güli

Bu fenā güli anuñ çeşmine ħāk
Görindi anuñçün ister ol ili

Bu gülüñde cān bülbülinüñ zevķi
Olmadıģiçün ğamnākdür çün dili

Vaţanından āvāre düşmişdür ol
Ol ārzū⁹² ile aķar çeşm-i seyli

Destür olsa uçar idi ķafesden
Yumaz giderdi olsa başda kili

Bu derd ile fiĝān ider dem-ā-dem
Gül-i ma' şūķ dāimā ķāl ü ķīli

'Arūs-i lāhūtdur çün anuñ adı
Pes buyurıldı yerci' u ilā aşli

Aşlı yā Rab sendendür seni ister
Ķaçan esse İlāhī cezbe yili

Bundan uçup ķona lāhūt güline
Çünkü ķoķa giçe mesti biñ yılı

[60-B]**Seyyid Ħasan** 'āşıķsañ bāķi güle

⁹² Ārzū: Ārzū

Tahkik vâsıl olup olduñ bülbüli

120

(11'li Hece Ölçüsü)

Nefs-i Nemrüd işbu rûh-ı halilem
Mancınıka koyup atdı zelilem
Düşmân odı dost[ı] yakmaz celilem
Senden ire meded ben bir 'alilem

Nefs-i nemrüdümü yâ Rab kıl helâk
Tâ elinden itmeyem ben yağa çâk
'Aşk odında beni eyle soñra hâk
Senden ire meded ben bir 'alilem

'Aşk odına yana yana kül olam
Vaşluñ bāğında bitmiş bir gül olam
Hadîka-i 'aşkda dâim açılam
Senden ire meded ben bir 'alilem

Cân bülbüli şafâ ide bu yandan
Neylesün ol vazgeçmez huyından
'Āşık ayrılır mı ma' şük kuyından
Senden ire meded ben bir 'alilem

Verd-i vaşluña erişdür bülbüli
Ya' ni **Seyyid Hasan** şad pâre dili
Gice gündüz tutdı feryadı ili
Senden ire meded ben bir 'alilem

121

(11'li Hece Ölçüsü)

Çoğdur günâhum ey Hâk senden meded
Bir 'âşî kuluñam dertli müstemend

Luṭf eyle dostuñ ḥabībüñ Muḥammed
Şefî' olsun yarın kıyāmet günü

[61-A]

Qıyāmet qorqusun itdükce zikir
Ḥālüm nice olur kıluram fikir
Ol ḥabībüñ ilk yāri Ebübekir
Şefî' olsun baña kıyāmet günü

Luṭfuñla sen baña kılmazsañ naẓar
Ölüm bile taşra qalur kim gömer
Peygamberüñ ikinci yāri ' Ömer
Şefî' olsun baña kıyāmet günü

' Āşilikden ḥālī degülem bir ān
Fazluña qalmışdur bu ḥālüm hemān
Cāmi' u'l-Qur'ān Zi'n-nüreyn-i Oşmān
Şefî' olsun baña kıyāmet günü

Seyyid Ḥasan gerçi ' āşidür velī
Raḥmetüñe yā Rab bağlamış beli
Ḥasan Ḥüseyn ile Ḥazret-i ' Alī
Şefî' olsun baña kıyāmet günü

122

(7'li Hece Ölçüsü)

Qālüm ḥālüme uymaz
Güşüm ḥaḫ sözi tuymaz
Qalbe naşihat qoymaz
Allāhum senden meded

' İşyān qalbüm qarartdı
Ġaflet gözlerüm örtüdi

Gün gün suçlarum artdı
Allāhum senden meded
Āyine-i qalbüm aç
Raḥmetüñ üstüme saç
Olmayam ğayra muḥtāc
Allāhum senden meded

Uyar gözüm ğafletden
Qurtar beni zaḥmetden
Kesmem ümiz raḥmetden
Allāhum senden meded

Luṭf it baña yā Şamed
Şefi' olsun Muḥammed
Zirā bende çoqdur derd
Allāhum senden meded

Her ne derd var bendedür
Derde merhem sendedür
Tut ik'elüm qandedür
Allāhum senden meded

[61-B]

Seyyid Ḥasan [-ı] derd-mend
Yalvarır saña ey ferd
Olmasun qapuñda red
Allāhum senden meded

123

(8'li Hece Ölçüsü)

Aşluñ senüñ topraqdur çün
Ḥandān olup gülmeñ neden
Aşla rücu' idersin çün

Handān olup gülmeñ neden

Bir iki gün yersüñ dāne
Gezersüñ merd [ü] rindāne
Girme misün o zindāna
Handān olup gülmeñ neden

Eñ soñ işüñ gücüñ naḥse
Senüñle girelüm baḥse
Mevte inanmaduñ yoḥsa
Handān olup gülmeñ neden

Ḳanı bu nice peygamber
Dü cihāna olan server
Bunları añ sen de server
Handān olup gülmeñ neden

Ebübekir ‘Ömer Oşmān
‘Ali Ḥasan Ḥüseyin fān
Oluben verdiler hep cān
Handān olup gülmeñ neden

Ḳanı ata ana ḳardaş
Mevt anlara aḳıtdı yaş
Añup bunları ḳayna taş
Handān olup gülmeñ neden

Seyyid Ḥasan anğıl mevti
Ceddüñ çekdi o zaḥmeti
Añ anuñçün ağla ḳatı
Handān olup gülmeñ neden

[62-A]

124

(11'li Hece Ölçüsü)

Bizimçün ol habīb ne cān eritdi
Ümmet adı dāim dilinde virdi
Her şeb Hakkā şubha dek kıyām tırdı
Ümmetī ümmetī diyüp ağıardı

Günde yüz istiğfār iderdi Hakkā
Kendiçün degül bizimçüdi hakkā
Şoñ nefes ümmet diyüp tutdı bekā
Ümmetī ümmetī diyüp ağıardı

Bize lāzım olan sünnetin tutmaq
Şeb rüz rühi için şalavāt kılmak
Şefā' at kıla tā bulavuz uçmaq
Ümmetī ümmetī diyüp ağıardı

Ger nefsumüz hevāsında olavuz
Nice ola yarın bize kılağuz
Ya Hakkūñ rızāsın nice bulavuz
Ümmetī ümmetī diyüp ağıardı

Seyyid Hasan taşşıl kııl Hakk rızāsın
Yarın şava başuñdan ol kazāsın
Şalavātı çok vir 'ömrüñ uzasın
Ümmetī ümmetī diyüp ağıardı

125

(8'li Hece Ölçüsü)

Mevlam senüñ dergāhuña
Varam inleyü inleyü

Bu cānum senüñ yoluña
Virem iñleyü iñleyü
‘Özr iledür el’ān rūḥum
Ḥayfā geçdi ‘ömr ü günüm
Eynüme yaqasız tonum
Giyem iñleyü iñleyü

Çünkü geldüm ben bu sine
‘Amel yok fāidesi ne
Öliceq qaranlıq sine
Girem iñleyü iñleyü

Bir qaranlıq yerdür ḥāli
Qılmadum şālih a‘ māli
Münker Nekire suāli
Virem iñleyü iñleyü

[62-B]

Ṭoğrı gitmedüm yoluma
Mühr urursuñ dilüme
Günāh defterin elüme
Alam iñleyü iñleyü

Qıyāmet üssinde yana
Yana dönem ben bir yana
Andan emrüñle mizāna
Varam iñleyü iñleyü

Seyyid Ḥasan düşvār işüñ
Nice olur garīb başuñ
Cehennemse çün varışuñ
Nideñ iñleyü iñleyü

126

(11'li Hece Ölçüsü)

Cennetüñ cehennemüñ yâ Rab haqdur
Dilerseñ ağlat sen dilerseñ güldür
Gazabuñdan rađmetüñ çü esbağdur
Dilerseñ ağlat sen dilerseñ güldür

Celälüñ var ise cemälüñ de var
Bir aduñ ahhârsa bir aduñ Ğaffâr
Hükmüñe mâni^ç yoğ senüñ ey Settâr
Dilerseñ ağlat sen dilerseñ güldür

Mâlikü'l-mülksün [sen] taşarruf senüñ
^ç Alâkası yoğ arada kimsenüñ
Dert senüñ dertlü senüñ dermân senüñ
Dilerseñ ağlat sen dilerseñ güldür

asta idüp sensin bizi iñleden
Sensin yine şıhhat virüp diñleden
Şefiğsin bilürem yine cümleden
Dilerseñ ağlat sen dilerseñ güldür

Seyyid Hasan şek kılmaz kudretüñde
Dir haqdur cehennemüñ cennetüñ de
âbiz u Bâsiť sensin hükm elinde
Dilerseñ ağlat sen dilerseñ güldür

[63-A]

127

(8'li Hece Ölçüsü)

Añ kıyāmet kōrkuların
Tevbeye gel tevbeye gel
Aqıdup çeşmüñ şuların
Tevbeye gel tevbeye gel

Bir yaña Haqqıñ heybeti
Bir yaña şemsüñ şiddeti
Añ bunları ağla katı
Tevbeye gel tevbeye gel

El çek dünyānuñ zevkinden
Altını añ geç fevkinden
Qurtulmuş yok mevt okından
Tevbeye gel tevbeye gel

Hayāl [ü] zılla beñzer bu
Tā' at kııl dünyādan el yu
Raḥmet itsün tā saña Hū
Tevbeye gel tevbeye gel

Seher vaqtinde gel uyan
Tevhīd rengi ile boyan
Şuçlaruñ Haq ide gufrān
Tevbeye gel tevbeye gel

Seyyid Hasan olma gāfil
‘Aşq odıyla yanup yaqıl
Cürmüñ añ Haqqa du‘ ā kııl
Tevbeye gel tevbeye gel

Allāhuñ günde beş kez emrin şıyar
Şol namāzı aşd ile terk idenler
Ol kendüyi nice müslümān şayar
Şol namāzı aşd ile terk idenler

‘Azāb feriştesi çün sinde gelür
Heybetle çağıra ne cevāb ılır
orup⁹³ dimez mi baña ‘azāb olur
Şol namāzı aşd ile terk idenler

Görsün Hadan aña ne hıtab iner
Zebāniler çevresin almış döner
Ne şüret ile Hadan ol rahmet umar
Şol namāzı aşd ile terk idenler

Dünyāsin[1] görüñüz nice yapar
Deriřüp gice gündüz aña apar
Yarın ol hınzır şüretinde opar
Şol namāzı aşd ile terk idenler

[63-B]

Çalap anı cehenneme çün oya
Acı zaüm yidirüp arnı toya
Eynine hem atrāndan libās giye
Şol namāzı aşd ile terk idenler

Seyyid Hasan Haın farzın kim tutmaz
Cennetde huri ğilmān aña bamaz
Ni‘ metinden yiyüp gülinden omaz
Şol namāzı aşd ile terk idenler

⁹³ orup: orup

129

(11’li Hece Ölçüsü)

‘ Āşīyem diyü sen rahmetden ümīz
Kesme saķın Hāķdan oluban nevmiz
Rızāsı yoķ Hāķķuñ çün İslāmdayız
Qılmaduñsa namāz қаzāsı cāiz

Zinhār edā it sen Tañrı farzını
Hem daķı peyğamberüñ sünnetini
Üstüñe saça tā Hāķ rahmetini
Qılmaduñsa namāz қаzāsı cāiz

Şıdķ ile қulluķ қıl ulu Mevlāya
Bir vaķt namāzuñı қoma қаzāya
Çalış rüz [u] şeb taķşil-i rızāya
Qılmaduñsa namāz қаzāsı cāiz

Hābībini daķı eylegil rāzī
Peyğamber nāib Hāķ kendüsi қāzī
Öldüķde bulunmasun sende māzī
Qılmaduñsa namāz қаzāsı cāiz

Seyyid Hāsan қаşd ile sen namāzuñ
Қазāya қoyup tā meşķ olmayasın
Fırşat elde iken fevt itmeyesüñ
Qılmaduñsa namāz қаzāsı cāiz

[64-A]

130

(15’li Hece Ölçüsü)

Peygamber ‘aleyhi’s-selām eyitdi her kim şabāh
Namāzın kaçd ile terk eylese bulmaz ol felāh

Īmān andan bīzār olur vay anuñ şu hālīne
Belki ĩmānsuz gide ol tevbe kılmazsa melāh

Ger şalāt-ı zuhr[1] terk iderse didi ol habīb
Mürsillerde bīzer andan bulmaz ol etdi necāh

Hem şalāt-ı ‘aşr[1] eger kaçd ile terk ide dir
Ferşehler de bīzerler taşdıķ it añlaya şıhāh

Pes şalāt-ı mağrib[i] ol kaçd ile terk eyleye
Cümle mü’minler bīzerler eşitmege aç necāh

Kim ki yatsu namāzın terk ide Raħmān aña dir
Ben de bezdim git kaçatımda olmadıñ ehl-i şalāh

Tedārik ne gerek buña taşra sen ābdest ile
İçin tevbeyle arıdup ide ol hālīn ıslāh

Mescide varup namāza turuban ol Ka‘beyi
İki kaçı arasında bilüp ide ol niyāh

‘Azametle tekbīr idüp havf ile el bağlaya
Heybet ile şoñra Qur’āna ide ol iftitāh

Tazarru‘ la ruku‘ ide zālīgla taħıyyāt
Okıyup vire selāmı bula göñli tā ferāh

Tamām oldı **Seyyid Hasan** Haķķa eyle münācāt
Namāzı böyle kılursañ girdüñ uçmağa şabāh

(11'li Hece Ölçüsü)

Didi kim peygamber şabāḥ namāzın
Kim cemā' atle kıla bil şevābın

Biñ kez Ādem peygamber ile ol ḥac
İtmüş kadar şevāb bula gözün aç

Öyle namāzın cemā' at ile pes
Kılmış olsa Ḥaḳ oluban dest-res

[64-B]

İki biñ kez İbrāhīm peygamberle
Ḥac eylemişce şevāb bulur añla

İkindi namāzın cemā' atle ol
Kıldı ise şevābına rāğıb ol

Yūnus peygamberle üç biñ kez ḥaccı
Eylemiş kadar şevābdur mi' rācı

Aḥşam namāzın cemā' at ile ger
Şevābın diñle kıldı ise eger

Dört biñ kez Mūsā peygamber ile çün
Ḥac itmiş şevāb virür aña Biçün

Yatsu namāzın dahı **Seyyid Ḥasan**
Cemā' at ile kılduñsa diñle sen

Pes biñ kez 'İsā peygamber ile bil
Ḥac şevābına olmuşsuñ nā'il

(11'li Hece Ölçüsü)

İşde geldi Receb Şa'bân Ramazân
 Ğanîmet bil eyü' ameller kazan
 Erken âbdest al oğunmadan ezân
 Gir câmi'e muntazır ol şalâta

Yüzüñ kıyâmet günü bedr olmuş ay
 Gibi ola dimezsiñ hiç soñra vay
 Bunda fakîr iseñ olduñ anda bay
 Cennete girüp bindüñ nûrdan ata

Namâz kılup bu aylarda oruc tut
 Sögerlerse de saña sen ağız tut
 Namâz oruc senden olalar hoşnûd
 Şâ'imlerle yazıl şavm-ı berâta⁹⁴

Namâz oruc yolına' ömri varı
 Vir gıyesüñ başa tâc-ı vaķârı

[65-A] Hoşnûduz diyeler bundan ey Bârî
 İrgüre Haķ seni zât u şifâta

Receb Şa'bân Ramazân **Seyyid Hasan**
 Geldükde şâ'im ol üçini de sen
 Cümle a' zâñ me' aşîden kııl esen
 İresüñ tâ Cemâlu'llâh-ı zâta

⁹⁴ Berât-ı şavm daha doğru olmakla birlikte kafiyeden dolayı şavm-ı berât yazıldığı düşünülmektedir.

133

(11'li Hece Ölçüsü)

Şâ'im olmak 'amellerüñ başıdur
Hâliş mü'minlerüñ dâ'im işidür
Namâz dağı bil orucuñ eşidür
Namâz oruc birbirinden ayrılmaz

Hakka akrab namâzcı erkalğandur
Şâ'im olanlara oruc kalğandur
Nâra karşı şöyle küh-ı Balğandur
Namâz oruc birbirinden ayrılmaz

Oruc tutup namazuñı kılmasañ
Namâz kılup orucuñı tutmasañ
Kabül olmaz çün müsâvî itmeseñ
Namâz oruc birbirinden ayrılmaz

Neye beñzer mişâli ol âdemüñ
Aç hayvânı koduñ içine tımuñ
Mişli bu namâzsız oruc tutanuñ
Namâz oruc birbirinden ayrılmaz

Neden didüñ bunı ey **Seyyid Hasan**
Tut yalanum tanış bir 'âlîme sen
Namâz oruc gibi 'amel yok ahsen
Namâz oruc birbirinden ayrılmaz

[65-B]

134

(11'li Hece Ölçüsü)

Receb Şa'bân Ramazânı tutanı
Diñledüñ ne devlete irdi anı
Yılan çiyân yoluyla tutmayanı

Yiye kabrinde gör ne çeker cânı

Yolıyla bunları tutmayanlara
Receb Şa'bân Ramazân gör anlara
Eylenüben diyiserdür bunlara
Bizi horladuñ Hâk horlasuñ seni

Bunlar Hâk emriyle yarın şürete
Girüben varalar ulu hazrete
Hoşnüd degülüz İlâhî cennete
Koyma diyüben kolay[ı] lar bunı

Hâk [-1] Biçün anı zebânilere
Tutup sürüyeler cahîme anlar
Yana cehennemde niçe biñ yıllar
Luftından diyiser çıkaruñ şunu

Hoşnüd olduklarına şefî' lerdür
Şefâ' atleri hâkda maqbüllerdür
Seyyid Hasandan hoşnüd degüllerdür
Fazluñla cennete koy yâ Rab beni

135

(8'li Hece Ölçüsü)

Peygamber 'aleyhi's-selâm
Ne buyurdı diñle kelâm
Kim ki cemâ' atle kılsa
Şabağ namâzın ve's-selâm

Şırâtı yıldırım gibi
Giçe didi bil o nebî
Zuhri cemâ' atle kılsa

Diñle dağı ne cevābı

[66-A]

Qabrinden tırıcak öri

Berq ura yüzüñ nūrı

‘Aşr[1] cemā‘ atle kılsa

Tut sözini toğrı yüri

Ölmeden cennet ta‘ āmın

Yiyüp göre hem maqāmın

Aşşam cemā‘ atle kılsa

Gör bunuñ dağı şevābın

Qabrinden kalkıcaq Allāh

Qatına çağıra vallāh

‘İşāyı de eyle kılsa

Diyem anı inşā‘allāh

Peyğamberler şehidlerle

Ol ‘arşda ola anlarla

Seyyid Hasan dağı kılsa

Haşr it yā Rabbi bunlarla

136

(11’li Hece Ölçüsü)

Ey Haq ‘aşkuñ da‘ vāsına düşmüşem

‘Aşıklar içinde oldum yalancı

Ne söylerem bilmem şöyle şaşmışam

Halk içinde oldum eller gülinci

Sevsem seni bu kevnı terk iderdüm

Derdüñle gözden kanlı yaş dökerdüm

Qabāyı çıkarup abā giyerdüm

Bāb-ı Hāḫda pes olurđum dilenci

Maḫlūḫa itmezdüm ‘ arz-ı iḫtiyāc
Bī nevā gezmezdüm böyle yalın aç
Senden umsam ğayra olmazdum muḫtāc
Ḳapuñdan ḫovup itmezdüñ eylenci

[66-B]

Sañā şıdḫ ile şol ‘ āşıḫ olanlar
Bir şey’e muḫtāc degül ol erenler
Vaşluñ bābından içeriye anlar
Girüben bulmışlar lā fenā genci

Seyyid Ḥasan olam dirseñ anlardan
Dünyādan el çekdüñ olduñ bunlardan
Muḫabbetu’llāh dünyā sevenlerden
Uzaḫ dur lāf urup gel çekme renci

137

(8’li Hece Ölçüsü)

Ölüp yerde türāb olmaḫ
‘ Aceb müşkil degül midür
Ḳıyāmete degin yatmaḫ
‘ Aceb müşkil degül midür

Söyledüñ ise yalanlar
Şoḫa dilüñi yılanlar
Böyle nice biñ yıl anlar
‘ Aceb müşkil degül midür

Yüzüñ ğünāh tozından kir
Oldıysa ḫatlan sine gir
Şorı şormaḫ Münker Nekir

‘ Aceb müşkil degül midür

Cevāba kıadir olmamak

Pes yiyenin otlu omak

Şöyle ‘ azāba uğramak

‘ Aceb müşkil degül midür

Kendüñ ne ĥaldasın yokla

Ma‘ lümdur aña biñ sağla

Sin ‘ azābı emr-i Ĥakla

‘ Aceb müşkil degül midür

[67-A]

Mezārdan kıalkıcak yarın

Kem ‘ amelse eger yāruñ

Caĥım olursa diyāruñ

‘ Aceb müşkil degül midür

Seyyid Ĥasan senüñ ĥālüñ

Neye varır bed ef ālüñ

Āsān olmazsa süālüñ

‘ Aceb müşkil degül midür

138

(8’li Hece Ölüsü)

İŐbu cām-ı Hūdan imek

İsteyenler gelsün beri

İüp vücūdundan gemek

İsteyenler gelsün beri

Gel beri i Hū Őarābın

Niderler dünyā Őarābın

Ma‘ mūr etmek kıalb ĥarābın

İsteyenler gelsün beri

Kim içdi bir cur' asını
Giderdi qalb[in] pasını
Cân u dilden Mevlâsını
İsteyenler gelsün beri

Herkese bu naşib olmaz
İçenüñ hiç qalb[i] olmaz
Bencileyin kendin bilmez
İsteyenler gelsün beri

Kimüñ maqşudı Hû oldı
Hû da câmın aña şundı
Ki دل ت بود bulundı
İsteyenler gelsün beri

Seyyid Hasan câm-ı Hûyı
İçem dirseñ qov kem huyı
Görmegezin siyah rûyı
İsteyenler gelsün beri

[67-B]

139

(15'li Hece Ölçüsü)

Recebüñ her gicesinde Hâk te' âlâ ne durur
Receb benüm şehirümdür qullarım qulumdurur
Rağmet benüm uçmaq dahı hem benüm fazlumdurur
Fazl benüm elümdedür zîrâ inan gerçekdurur

Âhir gicesinde ider tevbe ider de varumdur
Qabül idüp revâ kılam du' â ider de varumdur
Yarlıqayayın dir istiğfâr ider varumdur

Ka' bü'l-ahbârdan rivâyetdür inan gerçekturur

‘Alî eyitdi Şa' bānuñ yarusında giceler
Deh tırup [da] tã' at kılalardur yigitler çoçlar
Gündüz oruc tutup aḥşamısı yiyüp içeler
‘Alinüñ rivâyeti de ḥaḫdurur gerçekturur

Ḥaḫ te' ālā yine ider varım istiğfār ider
Yarlıgayayın dir anı gör ne luḫf iḥsān ider
Benden rızḫ isterse daḫı pes vireyüm aña der
Şabāḥ olunca inan **Seyyid Ḥasan** gerçekturur

140

(15'li Hece Ölçüsü)

Receb Şa' bān Ramazān gör ne ulu aylar olur
Bu aylarda nice biñ ' āṣī ḫullar i' tãḫ olur
Baḫr-i ' iṣyāndan çıkuban raḫmete iğrãḫ olur
Bāb-ı cennet açılup bāb-ı caḫīm iğlãḫ olur

Bu üç aylar ḫürmetine Ḥaḫ te' ālā Cenneti
Tezyīn idüp ḫullarına saça bol bol raḫmeti
Ġāfil olmañ bu aylarda ey Muḫammed ümmeti
Bā[b]-ı cennet açılup bāb-ı caḫīm iğlãḫ olur

[68-A]

Bu aylar ḫürmetine hep şeyāḫīnler baḫlıdur
Vesvese idemez anlar yürekleri taḫlıdur
Bu aylarda kim şer işler ol iblisüñ oḫlıdur
Bāb-ı cennet açılup bā[b]-ı caḫīm iğlãḫ olur

Ramazān ḫod aylaruñ sultānidur ey peder⁹⁵
Her gice Ḥaḫ yüz kez yüzbiñ ' āṣī ḫul āzād ider

⁹⁵ Bir hece eksik olduğundan 15'li hece ölçüsünü bozmaktadır.

Āhir gicesi olduḡda cümlesince ʿafv ider
Bāb-1 Cennet açılıp bāb-1 Caḡīm iḡlāḡ olur

Seyyid Ḥasanuñ sözlerin diñle bir hoş ey püser⁹⁶
Kim bu aylar içre tāib olmaz aña Ḥaḡ küser
Cehenneme ḡoyup aña ne ʿazāblar idiser
Bāb-1 Cennet açılıp bāb-1 Caḡīm iḡlāḡ olur

141

(15’li Hece Ölçüsü)

Ramaḡānuñ Ḥaḡ ḡatında ḡürmeti tā şöyledür
Bir şadaḡa itse cümle ḡalka itdi eyledür
Naḡil idüpdür ins peyḡamberden inan eyledür
Ümmetini şevābına ḡandıruben añladur

Ramaḡānda bir rekʿ at namāz ḡılsa bir ḡişi⁹⁷
Ayruḡ ide yüz rekʿ at ḡılmışca müzddür baḡşışi
Ḥürmet idüp iş bu aya iki cihān ḡüneşi
Ümmetini şevābına ḡandıruben añladur

Ramaḡānda yalnızcaḡa kim bir ḡaftān giydüre
Ḥaḡ teʿālā yedi yüz biñ ḡilʿ at aña giydüre
Şu ḡünde kim ḡalk-ı yalnızcaḡ ḡüneşde turgura
Ümmetini şevābına ḡandıruben añladur

Ramaḡānda didi her kim bir ḡul āzād eyleye
Yediyüz ḡul āzād itmişce Ḥaḡ iḡsān eyleye
Bu ʿameli her kim işler devleti şad eyleye
Ümmetini şevābına ḡandıruben añladur

⁹⁶ püser: püser

⁹⁷ Bir hece eksik olduḡundan 15’li hece ölçüsünü bozmaktadır.

[68-B]

Ramazānuñ evvelini didi raḥmet o sulṭān
Mağfiretdür didi daḥı ortasını hemçünān
Seyyid Ḥasan soñu nārdan āzād olmaḫdur inan
Ümmetini şevābına ḫandıruben añladur

142

(15’li Hece Ölçüsü)

Peygamber buyurdi ki Cebrāil’ aleyhi’s-selām
Baña geldi yā Muḫammed Ḥaḫ saña itdi selām

Didi her kim cemā’ ati ḫaşd ile terk eylese
Uçmağıñ tuymaz ḫoḫusın didi añla ḫoş kelām

Tārik-i cemā’ at olan mel’ ūn bunda anda da
Ya’ nī dūnyā vü āḫiretde demekdür ve’s-selām

Hem buyurdi kim cemā’ at terk idenüñ yüzine
Kovle baḫsa diñle gel ḫaḫḫında ne der ol Hümām

Yedi kez beyt-i ma’ mūrı ide yüfmişce günāh
Biñ ferişte biñ peygamber ḫaddin itmişce çü lām

Ya’ nī bunları ḫatlı itmişce vebāle girer ol
Cemā’ atle ḫıl namāzı olmağıl şeyṭāna rām

Kim namāzı cemā’ atle ḫılmağı sever didi
Ḥaḫḫ-ı melekü’l-mevt aña virecegüz ey imām

Peygamberlere virdügi gibi ḫüsn-i ḫulḫ ile
Vire mevt acısını ol tuymaya çün iče cām

abrin uma bāĝesinden Öyle bir bāĝce kıla
İki apu aa abirine umadan  Allām

Her kim beş vait namāzı cemā atle kıla ger
Biņ Őehīd mūzdin viriserdūr aña ayyu lā-yenām

Bir rek at namāz cemā atle kıлма efzal durur
Yigirmiyedi kez başına kılmadan her Őub Őām

Seyyid asan a yolında size oldu ulaĝuz
Siz  amel kılduĝda ben de fātiāyla añılam

[69-A]

Zire bu sōzler adīŐden tercūme sōzlerdurur
Kim  amel kıla bunuñla oldu ol aa ĝulām

Tañrı ramet ide aña Őefi ola Muammed
Gire auñ cennetine bula ol  āli maām

143

(15'li Hece Őlsū)

Ki bir mū'min namāzda Allāhu ekber dise un
Cūmle ĝunāhından geup  afv idiser Biun

aan eūzū bi'llāhi mine'Ő-Őeyāni'r-racīm
Dise Bismi'llāhi'r-ramāni'r-raīm aña Kerīm

Gōvdesindeki ıllar saĝıŐınca Őevāb vire
Fātia oısa a beye varmıŐca mūzd vire

Rūkū a varsa nice biņ zer Őadaa eylemiŐ
adar Őevābıyla Tañrı ol ulın oylarmıŐ

Kaçan rüku^ç da dise Sübhāne rabbiye'l-^ç azīm
Gökden inen kitaplarca aña müzd vire Raḥīm

Semi^ç a'llāhu limen ḥamideh dise kaçan
Ol kula raḥmet nazarıyla nazar ide ey cān

Secdeye varsa sübhāne rabbiye'l-a^ç lā dise
Cinn [ü] ins sağışınca müzd vire çün eyle dise

Kaçan taḥiyyāta varsa şābirler şevābını
Vire kaçan selām virse diñle gel daḥı bunı

Uçmağ kapularını Ḥağ açıvire pes aña
Kañkı kapudan dilerse gire kala ol taña

Seyyid Ḥasan ne şevāba ğulağuzlar gör sizi
Cennetiyle cemāliyle sevindire Ḥağ bizi

Ben yanumdan söylemezem bunı ey merd-i Ḥudā
Bil ki envār sözleridür buña cānuñ kıl fedā

[69-B]

144

(11'li Hece Ölçüsü)

Her kim ki ezānı eyleye isma^ç
Cemā^ç atden kendin eylese menna^ç
Cemā^ç atle çünki olmadı cemma^ç
Ḥağkında ne buyurdu gör Muḥammed

Selām virüñ didi Yahūdilere
Selām virüñ didi Naşrānilere
Ümmetüm yahūdisi ki anlara

Selām virmeyüñüz didi Muḥammed

Şordılar yā Muḥammed kimdür anlar
Buyurdi ezānı isma‘ idenler
Cemā‘ ate şu ḥāzır olmayanlar
Ümmet yahūdīsi didi Muḥammed

Bir ḥadīşde daḡı buyurdi Aḡmed
Ezānı kim işide dir Muḥammed
Cemā‘ ate ḥāzır olmaḡı ol caḡd
İtnese diñle ne didi Muḥammed

Cenneti Allāh aña ide ḡarām
Cehennemi ḡelāl eyleye ‘ Allām
Bī namāz olanlara oldur maḡām
Çünkü farz[1] terk itdi dir Muḥammed

Mü‘minle kāfiri ayırur namāz
Çılmayanlar bil müslüman olamaz
Ḥūri cennet ile dīzār bulamaz
Nice şefi‘ ola aña Muḥammed

Seyyid Ḥasanda pek ḡatı çok günāḡ
Bu ḡorḡu ile ider ol çok gün āḡ
Namāzını biñ sehv ile yā İlāḡ
Çılur ḡabül it bi-ḡaḡḡ-ı Muḥammed

[70-A]

145

(11’li Hece Ölçüsü)

Ḥaḡḡuñ cennetleri bil şöyle çokdur
Kendü bilür ancaḡ ‘ adedi yoḡdur
Añlatmaḡ için pes sekiz de ḡaḡdur

Getürmişem imān şübhe kılmazam

Diñle yedi kat yerleri gökleri
Ayı günü cümleten yıldızları
Şıdķ ile kulaķ tıt işit bunları
Getürmişem imān şübhe kılmazam

Maḥzan dönüp bunları kaṭ^ç itseler
Ḥardal dānesince ufaķlasalar
Ne söylerem sözüm kulaķlasalar
Getürmişem imān şübhe kılmazam

Her bir dānesince Ḥaķķuñ cenneti
Vardur içinde hem dürlü ni^ç meti
Her birinüñ yerce gökce vüs^ç ati
Getürmişem imān şübhe kılmazam

Bu çok cennetlerüñ de bir aracık
Virgil ni^ç metlerinden de azacık
İhsān it yā Rab gerçi günāhum çok
Getürmişem imān şübhe kılmazam

Birine cümle maḥlūk şıǵmasına
İnan **Seyyid Ḥasan** hep almasına
Añ adını on dünyā yer bulmasına
Getürmişem imān şübhe kılmazam

146

(11’li Hece Ölçüsü)

Gör ne luṭf eylermiş Allah gör bize
Niçün ṭā^ç at kılmazuz Tañmuza
^ç Azāb ḥaķ namāz kılmayanumuza

Gel ğafletle geurme gel ' omrũni

[70-B]

Mũslũmũnum dimek dil ile olay

Vay œksũz hiredde hlũne vay

Hay ne cevb virũrsũn sen Hkka hay

Gel ğafletle geurme gel ' omrũni

Hkdan raħmet peyğamberden Őef' at

Umarsĩn katiyen emre it' at

Yeter namza baŐla ıl nedmet

Gel ğafletle geurme gel ' omrũni

Namzı gel kendũne sen iş eyle

NaŐihatũm dostnedũr gũŐ eyle

LuŐf-ı Hkka alıŐ kendũn tũŐ eyle

Gel ğafletle geurme gel ' omrũni

Namz ile Hkka niyz idesin

D'im hem Hk buyruğını gũdesin

Raħmetiyle cennetine gidesin

Gel ğafletle geurme gel ' omrũni

Seyyid Hsan kendũye ne Őanarsa

Ele dağı odur her kim Őinarsa

ılsun namz Hkdan raħmet umarsa

Gel ğafletle geurme gel ' omrũni

(11’li Hece Ölçüsü)

Cābir⁹⁸ peygamberden rivāyet kıılır
 Diñle ümmetlerine ne buyurur
 Tevbe idüñ diyü bizi kıayırur
 Cum‘ a namāzın Hāķ farz itdi didi

Her kim cum‘ a namāzın terk itse dir
 Benüm hayātumda benden şöñra dir
 Hāķ te‘ ālā ‘ ömrine mālına dir
 Berekāt virmeye tevbe söz didi

“Cābir peygamberden rivāyet kıılır
 Diñle ümmetlerine ne buyurur
 Tevbe idüñ diyü bizi kıayırur
 Cum‘ a namāzın Hāķ farz itdi didi

Hāyātumda şöñra cum‘ a namāzın
 Kim terk ide Hāķ anı kıılmaz güzİN
 ‘ Ömrine Hāķ dir berekāt virmezİN
 Rızķına da tevbe kıılmazsa didi

Sizüñ üzerüñüze olsun varmaķ
 Cum‘ a gün cemā‘ ate hāzır olmaķ
 Ne şevābludur gör cum‘ ayı kıılmaķ
 Ne kıadar şevāb virilürse didi

Seyyiāt gider berekāt getürür
 Otdan necāt derecāta irgürür
 Cum‘ a gün mescide kim yayan varur
 İmāma yaķın huķbe diñler didi

⁹⁸ Cābir b. Abdullāh: Genç sahabedendir. En çok hadis rivayet edenlerdendir. Peygamberimizle 19 savaşıa katılmıştır. (Özkan Öze, Peygamberin Genç Arkadaşları, 2013: 105)

Her adıma yirmi yıl oruc tıutup
Gice ‘ibādet itmişce müzd bulup
Seyyid Ḥasan abdestle ḥāzır olup
Cum‘ adan öñ mescidde bulun didi’’⁹⁹

[71-A]

148

(15’li Hece Ölçüsü)

Du‘ ā için ricā itmiş Şeyḫ Hüseyin yā İlāh
Ben ne olam du‘ ā kılam aña sen olğıl penāh
Tevfıkuñı refıķ eyle ķande ise aña rāh
Murādın irgür ḥuşüle pır himmet eylesün¹⁰⁰

Tevfıkuñla Hızır İlyās olsun anuñ gözcüsi
Ne murādı var ḥabıbuñ ola şefā‘ atcisi
Bāb-ı fazluñ eşiginüñ ben de oldum bekcisi
Murādın irgür ḥuşüle pır himmet eylesün

Şarplanursa ger murādı keremüñden kııl āsān
Senüñ yapduğuş bu zangı çalış insan
Bir megesle yüzbiñ ‘ālem yaratmaķ saña yeksān
Murādın irgür ḥuşüle pır himmet eylesün

Her kıılı sensin murāda irgüren çün ey Kerım
Bir murādum var benüm de ḥazretüñden isterim
Ben anı ol daḫı beni ister imiş yā Raḫım
Murādın irgür ḥuşüle pır himmet eylesün

O mürşidi **Seyyid Ḥasan**la bir yire sen getir

⁹⁹ Bu beş dörtlük 73-A nolu varakta tespit edilmiş, kafiye ve kafiye örgüsüne bakılarak 70-B nolu varaktaki şiirin devamı olduğu görülerek buraya aktarılmıştır. Şiirin ilk dörtlüğü her iki varakta da bulunmaktadır.

¹⁰⁰ Bu şiirin her dörtlüğünün sonunda tekrarlanan bu mısradaki bir hece eksiktir.

Māni‘ perdesin aradan dest-i fazluñla götür
Baña müştāk imiş yā Rab tezcek aña sen yetür
Murādın irgür huşûle pîr himmet eylesün

149

(15’li Hece Ölçüsü)

Peygamber ‘aleyhi’s-selām gör ‘Alīye ne didi
Eyle ‘ahd beş vaqt namāzı cemā‘ atle kıl didi
Kıyāmet gün olduğında Hāḫ te‘ālā bu yedi
Gökleri vü yerleri ve hem daḫı deñizleri

Giceyi gündüzi şemsi kâmeri ‘arşı daḫı
Kürsî uçmaḫı tamuyı yıldızları ey aḫî
Mizānuñ bir yanına koyalar dedi ol saḫî
Neticesi neye varır tut bu naşîhatleri

[71-B]

Bir vaḫit namāzı cemā‘ at ile kim kılmış ola
Mizānuñ bir keffesine kona emr-i Hāḫḫ ıla
Cümlesinden ağır gele ne sa‘ādet o ḫula
Cemā‘ atle kıl namāzuñ bul sekiz cennetleri

Benî İsrāilüñ biñ rek‘ atından bizüm sizüñ
Bir rek‘ at namāzumuz Hāḫ ḫatında oldu güzîn
Peygamber didi bunu da yanumdan söylemezsin
Cemā‘ at ile kıılınan namāzdur didükleri

Seyyid Ḥasan Hāḫ yolında başını top eyleyüp
Çalup gider ḫullarına emr ü nehy[i] söyleyüp
Du‘ā idüñ Tañrı anı raḫmetiyle toylayup
Cennetinde cemālidür anuñ istedükleri

(15'li Hece Ölçüsü)

Şāfi' i katında kim bir vaqt namāzı qaşd ile
Terk eylese kāfir olur diñle gel sen cahd ile

Anı öldürmek gerekdür it öldürür gibi pes
Cezası oldurur anuñ diye emr-i Haqq ile

Şeyh Ekmelü'd-din Meşāriķ şerhinde eyle dir
Gel namāzı itme gel terk olma kelb-veş senüñle

İmām A'zam dir ki olmaz küfre yaqındur veli
Farziyyetin iden inkār gide didi küfürle

Peygamber buyurdi pes beş vaqt namāzuñ farzını
Ri'ayet itmeñ gerek ādābını sünnet ile

Enşāriden der birisi yā Muḥammed bu namāz
Nedür şevābını söyle diñleyelüm zevķ ile

Peygamberlerüñ sünneti ma'rifetüñ nürıdur
İmānuñ aşlı du'ānuñ qabūli bunuñ ile

'Amellerüñ efzālidür rızquñ berekātı hem
Daḥ[1] tenüñ kuvvetidür rūḥuñ tola nūr ile

[72-A]

Melekü'l-mevt arasında şefā'at eyleyici
Qabrüñde çıraķ uçmaqda geyüp gezdüñ tāc ile

Sedd-i nīrān **Seyyid Ḥasan** hem Şırātuñ geçmesi
Uçmaquñ miftāhıdur imān getür gel şıdķ ile

(11'li Hece Ölçüsü)

Vaşfuñda bî-maḳāl oldum neyleyem
Günāhum çoḳluḡın beyān eyleyem
Dile gelmez hep birḳaçın söyleyem
Raḫmetüñi umup dā'im aḡlaram

Meşeldür ḳul günāh ider kimerde
Ḥaddeden aşdı yā Rab ben kim erde
Yir iḳer uyuram ṫurmam kimerde
Raḫmetüñi umup dā'im aḡlaram

Göz açup yumunca itdügüm günāh
Ḳaf ṫaḡınca belki vardur yā İlāh
Dilüm gönüm birligün idüp güvāh
Raḫmetüñi umup dā'im aḡlaram

Yiri gögi maḫlūḳ ile mīzāna
Ḳosañ bu günāhum gelmez evzāna
Dest-gīr ol bu yolından azana¹⁰¹
Raḫmetüñi umup dā'im aḡlaram

Seyyid Ḥasan bunca biñ günāh ile
Saña varur niḳe biñ gün āh ile
Ḳul dostluḡı kesmez pādişāh ile
Raḫmetüñi umup dā'im aḡlaram

¹⁰¹ Bir hece eksik olduğundan 11'li hece ölçüsünü bozmaktadır.

(11'li Hece Ölçüsü)

Hakdur kulaguña irsün bu nidā

Ne güzeldür işit cennet evleri

[72-B] Dile Hakdan virsün cānı kıl fedā

Ne güzeldür işit cennet evleri

İçine giren ebed kalur çıkmaz

‘Aklı olan bu dünyāya hiç bakmaz

Bunda ölüm var anda ölüm olmaz

Ne güzeldür işit cennet evleri

Bunda elli altmış yetmiş kocarsın

Anda kal bitmez otuz üç yaşarsın

Hürilerün var ‘umrā[n] ne boşarsın

Ne güzeldür işit cennet evleri

Tübā var talı her gurfeye irmiş

Var üstünde dā'im biñ dürlü yemiş

Dīvārınun bināsı altun gümüş

Ne güzeldür işit cennet evleri

Dürlü ırmaqlar var su ile ‘asel

İçseñ karnun şışirüp virmez kesel

Muğanniler var āvāzı müselsel

Ne güzeldür işit cennet evleri

Seyyid Hasan kıl sen şālih a‘ māli

Sevme bu dünyāyı zıll-ı hayāli

Göstere saña Hak anda cemāli

Ne güzeldür işit cennet evleri

(11'li Hece Ölçüsü)

Bu sözlerde yā İlāhī vākı' oldıysa haṭā
 Keremünle bu haṭāmı örtüben eyle 'atā
 Ben haṭā itdümse 'afv it şefi' olsun Muştafā
 Raḥmeti çok pādişāhsın zulum yok hem bī-cefā

Bu za'if ḥor u ḥaḳīr ḳuluñı yarın şerm[i]sār
 İtme a' dālar arasında olmayam ḥākisār

[73-A] Şefi' ola Ebū Bekir ol ḥabīb-i yār-i gār
 Raḥmeti çok pādişāhsın zulum yok hem bī-cefā

Senün ḳulluḡuñda eyā Ḥaḳ noḳşānum pek çok ḳat
 Günāhlarum' afva ḳādir senden ḡayrı Tañrı yok
 Şefi' olsun 'Ömer daḡı ol ḳamerden yüzi aḳ
 Raḥmeti çok pādişāhsın zulum yok hem bī-cefā

Dūd imādı Rasūlü'llāh Ḥazret-i Oşmān 'Alī
 Şāh-ı şehīdān Ḥasanla hem Ḥüseyn iki velī
 Şefi' olsunlar İlāhī bunlara didüm belī
 Raḥmeti çok pādişāhsın zulum yok hem bī-cefā

Seyyid Ḥasan günahkārum diyü ümiz kesmegil
 Ḥaḳḳuñ raḥmetinden senün günāhlaruñ çok degül
 Bunlar gibi şefi' lerüm var İlāhī ḡam degül
 Raḥmeti çok pādişāhsın zulum yok hem bī-cefā

***102

¹⁰² Bu beş dörtlük 70-B nolu varaktaki şiirin devamı olduğu görülerek aktarılmıştır.

(11'li Hece Ölçüsü)

Cum' a namāzını terk itse kişi
Onbeş dürlü belāya uğrar başı

Biri rızkınuñ berekātı gide
İkinci kışalur bil anuñ yaşı

Üçüncü yüzden şālihler nişānı
Götürüle dördüncü gör n'olur işi¹⁰³

İslāmdan naşībi gide beşinci
Şevāb yoq' amel kılsa yaz [u] kışı

Altıncı göge çıkmaya du'āsı
Yüze urulur inan ... yaşı

Bunlar hayātında ölümde biri
Halk içinde pes hor ola ölüşi

İkinci ta'ām yiyemeye ola
Üçüncü şavtsuz ola cān çekışı

Öldükden soñra biri bu ki kabri
Karañu ola nürsuz içi tışı

İkinci tar hem şıka süñüklerin
Birbirine geçüre çün şıkışı

Üçüncü bir ferişte kıyāmete
Degin' azāb ide pek söyleyişi

¹⁰³ Mısra da 12 hece olduğundan 11'li hece ölçüsüne uymamaktadır.

Qıyāmetde olacađuñ birisi
Bir ferişte sinde gelenüñ eşi

[74-A]

Aña müvekkel ola yüzi üzre
Nāra ata görsün anda yanışı

İkinci bu hisābı uzun ola
Üçüncü **Seyyid Hasan** gör ol kişi

Cum‘ ayı kılmazsa Haq aña rahmet
Nazārın itmezdür cihān güneşi

155

(11’li Hece Ölçüsü)

Her kim cum‘ a namāzın kılsa Allāh
Yüz şehid sevābın viriser tallāh

Peygamber Mi‘ rācda ‘ arş ayağında
Yedi şehir gördüm didi pes ol māh

Büyüklüğü her biri bu dünyāca
İçi tolı ferişte didi ol şāh

Haqqı tesbīh taqdis iderler dā’im
Tesbīhlerinde dirler ki yā İlāh

Yarlığa cum‘ a için ğusl ideni
Yarlıgaya şübhe yok ol pādişāh

Hem cum‘ a gün Fātiha ile İhlāş
Hem mu‘ avvizeteyn oqısa vallāh

Tevrāt Zebūr İncil ile Furqānı
Yüz yigirmi dört biñ kez inan tallāh

Bunları oqumışca müzd vire Hāq
Şādıkdur sözinde bil Rasülü'llāh

Cum' a gicesi hem yatsu namāzın
Cemā' atle kıлмаğa tutsa çün rāh

Namāz kılduğda Allāhümm' aǧfirli
Ve li'l-mü'minīne ve'l-mü'mināt her gāh¹⁰⁴

Ol vaqt 'ādet olsa aña dört şehīd
Namāzın kılmışca müzd vire Allāh

[74-B]

Seyyid Hāsan işle bu ' amelleri
Bu kadar müzd[i] bulduñ inşā'allāh

156

(11'li Hece Ölçüsü)

Diñle şalavāt virmenüñ şevābın
İşit peygamberüñ bir hoş cevābın
Bir kez şalavāt virenüñ günāhın
Yuya eride hep qomaya zerre

Peygamber yine dir kim cum' a günü
Namāzın kılduğda hoş aña bunu
Baña yüz şalavāt virse ol Ğanī
Aña yüz yıl ' ibādet müzdin vire

¹⁰⁴ Mısrada 12 hece olduğundan 11'li hece ölçüsüne uymamaktadır.

Dağı buyurdu İsrāfil didi kim
Cennetde bir k ubbe var taşuyla kim
 c y z yıl kadar gi n itdi ol H ak m
İ inde ker met yili esdire

 ok  ok şalav t get renler sa a
Giriserler dimiş İsr fil a a
Seyyid H asan g nde  c y z kez a a
Getir r şalav t t  anda gire

157

(11'li Hece  l s )

D  cih nda bulam dirse  sa'  det
Gice g nd z eyle t rma ' ib det
H qdan rahmet peyg mberden şef ' at
Bulasın gel olma ehl-i şek vet

ş lih ' amel derec ta sebebd r
B b-ı n r na hem ye'c c sedd r¹⁰⁵
Kim ' amel d ny da h qd u şasedd r
Terk it sa ın olma ehl-i şek vet

[75-A]

Kend  nefsin bilen H q ı '  rif ol
'  riflerle konuş H q ı '  rif ol
Kendin neye geldi bilmez c hil ol
Gibi bunda olma ehl-i şek vet

Her ne kadar  mm  olsa  ey kişi
Gice g nd z '  riflerle konuş
Tebd l olur sende c hil turuş
 at '  rife olma ehl-i şek vet

¹⁰⁵ Mısrada 10 hece olduğundan 11'li hece  l s ne uymamaktadır.

Seyyid Hasan ger 'arifsin Haqqı sen
Nā-ehl ile itme ülfet ehli sen
Konuşursañ kapduñ hūy-ı cehli sen
Kaç cāhilden olma ehl-i şeķāvet

158

(15'li Hece Ölçüsü)

İki rek' at namāz kılsa her kim cum' a gicesi
Rek' at evvelide bir Fātiha dağı nicesi
Kul yā eyyühe'l-kāfirün¹⁰⁶ koşa ruku' secdesi
Olduğunda örüturup bir Fātiha oқыya

İzā cāe¹⁰⁷ koşa Allāh vire beş nesne aña
Gökden inen kitābları oқumışça müzd saña
Vire ikinci seksen yıl 'ibādetce baқ baña
Müzd vire Haқ bu namāzda bunları kim oқыya

Pes üçünci gövdesinde kıllar sağısınca Haқ
Vire uçmaқda şehrler nūr ile içleri berrāқ
Dördüncüsü ölse şehid öle inan toğrı baқ
Beşinci cümle cürmin 'afv idüp uçmağa koya

Cum' anuñ bir faziletin dağı diyem diñle gel
Cum' a gün gökden yedi yüz biñ ferişte añlađıl
İniser cümlesi imān ehlini sen şöyle bil
Gufrān ihsān ile Haқkuñ cennetine oқыya

[75-B]

Seyyid Hasan seyyididür cum' a günü günlerin
Cum' a gün bu gözleriyle yarın Haқ hazretlerin

¹⁰⁶ Kāfirün 109/1

¹⁰⁷ Nasr 110/1

Cennet içre görürse yüz dürlü hem ihsânların
Hâk naşîb ide irevüz ol hayâtı bâkîye

159

(11’li Hece Ölçüsü)

Peygamber buyurdu her kim şalavât
Virse bir melek var baña ol sâ‘ at

Döñürür bende aña on selâmum
Gönderüp dirmege tîz aña cân at

Îrüp bu melek ‘arş altında sücüd
İde diye kim ey Kâziye’l-hâcât

Fülân kuluñ yâ Rab virde şalavât
On raḥmetüm irgür dir ḥazret-i zât

Emr ide şalavâtın ‘illiyîne
İledeler ‘izzetd ile melekât

Her şalavât ḥurūfinca Hâk melek
Yaradısar şahîḥ iş bu kelimât

Her melegüñ üç yüz altmış başı var
Her başında var üç yüz altmış şüret

Her şüretde üç yüz altmış ağız hem
Her ağızda üç yüz altmış dil şebât

Şöyle her dil üç yüz altmış luğatle
Şenâ iderler tâ yevm-i ‘araşât

Şevābı şalavāt idene varur
Şeyyid Ḥasan vir ceddūne şalavāt

Bu şevābı yā Rab ihsān it baña
Şalavāt getürem irince memāt

[76-A]

160

(11’li Hece Ölçüsü)

Rasūle bir kişi didi ey cānān
Gönlümüñ olmamasına ne dermān

Ḥazret buyurdi olmasun dir iseñ
Di yā Ḥayy [u] yā Ḳayyūm her zamān¹⁰⁸

Her gün on şalavāt getür gel didi
Gönlüñ tā olmaya didi o sulṭān

Didi her farzuñ ardınca hem on kez
Şalavāt getür namāzuñı Mennān

Ḳabūl idüp maḳām-ı ‘illiyyīne
Göndere didi o sulṭān-ı cihān

Rivāyetdür Allāh Mūsāya didi
Ḳurb-ı rızām ister iseñ küllü añ

Bende yā Mūsā saña yakın olam
Şöyle dilüñ sözüne nice hemān

Yakın olam ağızuñ yārinden dağı
Gözüñ ağı ḳarasından hem-çünān

¹⁰⁸ Mısra da 10 hece olduğundan 11’li hece ölçüsüne uymamaktadır.

Cānuñdan da göñlüñ endişesinden
Dağı yakın olam saña bî-gümān

Bu kadar yakın olam diler misin
Didi istediğüm bu yā Müste‘ ān

Didi ḥabībüme vir çok şalavāt
Bu kadar aqreb olam saña inan

Mūsā kelīmine eyle diyicek
Cümlemüz enzarınca bulur cinān

Qurb-ı rızā dilerseñ **Seyyid Ḥasan**
Şalavātı çok vir olma bî-zebān

[77-B]

161

(11’li Hece Ölçüsü)

DER-MAQĀM-I NEVĀ

Baňa yoldaş olalı ‘ aşkuñ senüñ
Her ne gelse acı vü tatlu senüñ
Ara yerde nesnesi yok kimsenüñ
Derd senüñ derdlü senüñ dermān senüñ

Düşdüm ‘ aşkuña dağı yansam n’ola
Yana yana dostumı bulsam n’ola
Bulmaz isem derd ile ölsem n’ola
Derd senüñ derdlü senüñ dermān senüñ

Sen baňa cevr ü cefā kılsañ n’ola
Dönüben girü vefā kılsañ n’ola
Derd virüp yine devā kılsañ n’ola

Derd senüñ derdlü senüñ dermān senüñ

İstedigüñ bu idi bulduñ diseñ

Yana yana derd ile öldüñ diseñ

Bir kez baña yā kulum n'olduñ diseñ

Derd senüñ derdlü senüñ dermān senüñ

162

(11'li Hece Ölçüsü)

DER-MAKĀM-I ' ACEM' AŞİRĀN¹⁰⁹

İlāhī göñlümi senden ayırma

Derdüñi sulṭānum neyden ayırma

Māsivā naqşını ḥaḫīr göñlümden

Saña yarar bizi ḥālden ayırma

Göñlümi İlāhī senden ayırma

' Aşkuñı sulṭānum benden ayırma

[78-A]

Derdle idelüm istimā' u cevlan

Sīneler çāk idüp olalum giryān

' Āḫıbet kimseye ḳalmaz bu devrān

Yā Rab bizi bu devrāndan ayırma

Göñlümi İlāhī senden ayırma

' Aşkuñı şevkuñı benden ayırma

Dostlaruñla va' de ḳılduñ vişālüñ

' Āşıḳlaruñ añlar işbu ḥayālüñ

İlāhī cennetde göster cemālüñ

Yā Rabb bizi bu iḥsāndan ayırma

¹⁰⁹ Acem Aşırân: Klasik Türk müziğinde kullanılan şet makamlarından biri. Ayrıca neyde, alttan 13. birimde, arkada bulunan deliğe verilen isim.

Gönlümi İlähî senden ayırma
Derdüñi sulţānum benden ayırma

Zākirinüñ gāyet çoқdur günāhı
Bağışla şuçını   af it İlähî
Ey  amu   alemlerüñ pādişāhı
Dilümi zıkr-i  ur'āndan ayırma

Gönlümi İlähî senden ayırma
  Aşkuñı sulţānum benden ayırma

[78-B]

163

 AZEL-İ H ALETİ

F 'il t n F 'il t n F 'l n
   lem i re ben m gibi şeyd 
Var mıdur kimse bir dağı aşl 

Olmışam v lih   har b t 
Ben saña vireli g ñ l c n 

N geh n bir g zel  amer- al  at
Eyledi   a lumı ben m ya m 

D şeli   a  a ben ged  y  All h
G z me zerrece deg l[d r] d ny 

Eylemez  rz -yı firdevsi¹¹⁰
H let  kıldı ger yeñi m iveti

VE IF

¹¹⁰ Mısrada iki hece eksik olduğundan vezne uymamaktadır.

[79-A]

164

ĠAZEL-İ MEYLİ

Fe'ilātün mefā'ilün Fe'ilün

Kaṭlan ey yār-ı bī-vefā kaṭlan
Kaṭlan ey şūḥ-ı pür-cefā kaṭlan

Arayup mūmlar ile bulmayasın
Bir benüm gibi mübtelā kaṭlan

Gele bir gün ki irişe ḥaṭṭuñ
Gide bu ḥüsn-i bī-bahā¹¹¹ kaṭlan

Bir sitem-kāra sen de 'āşık olup
Bulasın itdügüñ baña kaṭlan

Meyliye niçe bir cefā idesin
Bir gün ol eyleye saña kaṭlan

Ġaflet itdük ey dirīgā bilmedik aldanmışız¹¹²

[80-B]

165

(11'li Hece Ölçüsü)

Recā-yı māle yoḫdur i' tiḫādum
Degüldür tāc u taḫta istinādum
Rızā-yı pāküñ olmışdur murādum
Beni ḫıl 'ālem-i ma' nāda sultān

Bi-ḫaḫḫ-ı āb-ı rüy-ı faḫr-i 'ālem

¹¹¹ Ḥüsn-i bī-bahā: ḫüsn ü bī-bahā

¹¹² Bu sayfanın kenarında ilk mısraı okunmayan bu beyit yer almaktadır.

Ḥabīb-i Ekrem ü Raḥmān-ı A‘zam
Bi-sırr-ı terk-i İbrāhīm Edhem¹¹³
Beni kıl ‘ālem-i ma‘nāda sulṭān

Bir ednā ‘abd-i‘āşiyem İlāhā
Ḳapuñda bir gedāyam pādişāhā
Bi-ḥaḳḳ-ı sūre-i Yāsīn ü Ṭahā
Beni kıl ‘ālem-i ma‘nāda sulṭān

Ḳapuñda **Aḥmedi** kemter ḳuluñ it
Yoluñda ‘āḳıbet ehl-i uşul it
Günāhın ‘afv idüp ‘özrin ḳabul it
Beni kıl ‘ālem-i ma‘nāda sulṭān

166

(11’li Hece Ölçüsü)

İLĀHİ-İ CĀHİDİ EFENDİ

Yā ilāhī çāre senden aldı ḥayret rāhumı
İḥtiyārum aldı ‘aşḳuñ tārūmār itdi yine
Yerde gö[k]de yoḳ ḳarārūm sen bilürsin ḥālūmi
İḥtiyārum aldı ‘aşḳuñ tār u mār itdi yine

Cümle ḥalḳı var idüp sen nār u nūrı ḳarayı
Kimdür uran yüregüme bu oñulmaz yarayı
Bulmadum bu derde dermān senden özge çāreyi
İḥtiyārum aldı ‘aşḳuñ tārūmār itdi yine

Lā-mekān şehrinde ṭuram yavu ḳılam ‘ilmümi
Ḳuvvet ü ḳudret senüñdür sen bilürsin ḥālūmi

¹¹³ Mısırada 10 hece olduğundan 11’li hece ölçüsüne uymamaktadır.

Rāh-ı Maḥmūddan ayırma kı1 hidāyet yolunu
İhtiyārum aldı ‘ aşkuñ tārūmār itdi yine

Cāhidi konmuş sitāre burc-ı külfedārına
Çek elünden ne gelür atar Ḥalilūñ nārına
Yine bu bī-çāre gönülüm girdi köhne şalına
İhtiyārum aldı ‘ aşkuñ tārūmār itdi yine

[81-A]

167

(11’li Hece Ölçüsü)

İLĀHİ-İ ŞEYHOĞLI

Arayu arayu bulsam izüñi
Yā Muḥammed cānum ārzūlar seni
Ayağūñ tozına sürsem yüzümi
Yā Muḥammed cānum ārzūlar seni

Bir mübārek sefer olsa da gitsem
Ça‘ be yollarında tozlara batsam
Mübārek cemālūñ düşde seyr itsem
Yā Muḥammed cānum ārzūlar seni

Çalması çalbümde gönülümde hīle
Şıdık ile girmişem ben bu ḥağ yola
Ebū Bekir ‘ Ömer Oşmānda bile
Yā Muḥammed cānum ārzūlar seni

‘ Ali ile Ḥasan Ḥüseyn anda
Sevgüsi gönülde dāğı cānda¹¹⁴
Girüben ol ḥaşrda ulu dīvānda
Yā Muḥammed cānum ārzūlar seni

¹¹⁴ Mısırda 10 hece olduğundan 11’li hece ölçüsüne uymamaktadır.

Şeyhoğlı medh ider seni dillerde
Muhabbeti cānda hem gōñüllerde
Ağlayu [ağlayu] ğurbet illerde
Yā Muħammed cānum ārzūlar seni

168

(Fā'ilātün /Fâ'ilâtün /Fâ'ilâtün /Fâ'ilün)

İLĀHİ-İ DERVİŞ

Gerçi şād oldum görüp ey Қа'betu'llāh ben seni
Līk[in] yağdı iftirāķuñ soñra bu cān u teni
Bir dağı işiđüñe şalar mı Hāķ yine beni
Doymadum görmeklige ey Қа'betu'llāh ben seni

Gerçi bu 'acַz [ü] ķuşūr ile seni itdüm tavāf
Dilerüm ki ħürmetüñe suçlarum ola mu'āf
Çevre yanuñda niçeler tola nūrlar şāf şāf
Doymadum görmeklige ey Қа'betu'llāh ben seni

Ağlayup' āşıķlaruñ her kōşede nālān ider
Kim Hācerü'l-esvede yüzün sürüp efgān ider¹¹⁵
***¹¹⁶

[81-B]

169

(16'lı Hece Ölçüsü)

Ķapuña yalvarıgeldüm luţfuñı ey Hūdā senden
Raħmetüñ ħ'ānımı umar bay yoħsul gedā senden
Sen şefi' eyle dilesün suçumuz Muşţafā senden
'Ālemi yaradan Allāh ħaţā benden 'atā senden

¹¹⁵ Mısrada 16 hece olduğundan ölçüye uymamaktadır.

¹¹⁶ Bu şiirin devamı bulunamamıştır. Arada kopan yaprak ya da yapraklar var.

Ben baña kılduğum işi kimseler kılmadı baña
Nefs ile Şeytāna uyup bir ʿamel kılmadum saña
Luţfuñ irmezse hālūme ehl-i maḥşer kıla taña
ʿĀlemi yaradan Allāh ḥaṭā benden ʿaṭā senden

Bu mehtāblıdan qorqaram gizli sırlarum açıla
Ol günde nār-ı Cehennem ʿāşiler üzre şaçıla
Qankı bölükde bulunam mü'min ʿāşī hep seçile
ʿĀlemi yaradan Allāh ḥaṭā benden ʿaṭā senden

Qalb ağarmağa çāre yok hep ağardı cümle qaram
Kendümi yav[u] kılarım her qaçan suçum añaram
Bunca cürm-i ʿiştān ile ḥazretüñe nice varam
ʿĀlemi yaradan Allāh ḥaṭā benden ʿaṭā senden

ʿİzzetüñ ḥaqqı ey maʿbūd çün ola yevmü't-teğābun
Zākiri ʿāşī kuluñdur eyleme ol günde mağbūn
Raḥmetüñ deryāsına şal cümlemüzi ferd-i Biçūn
ʿĀlemi yaradan Allāh ḥaṭā benden ʿaṭā senden

170

(11'li Hece Ölçüsü)

İLĀHİ-İ ZĀKİRĪ (der maḳām-ı ʿacem)

Dil gāflet-[i] sinden olmadum ayıq
Bir ʿamel işleyem Allāha lāyıq
Seferi var mīʿād için yok azıq
Ḥayfā geçen ʿömre yazıklar yazıq

Telef itdüm bunca ay ile günü
Bulup bir şeyhi bilmedüm ben beni
Ḥebāyla çürütdüm bu cān u teni

Ḥayfā geçen ʿömre yazıklar yazık

Ḥasretiyle uram başuma taşlar

Ẓāyi ʿ itdüm bunca yaz ile kışlar

Ḥaṭā ile itdüm çok fesād işler

Ḥayfā geçen ʿömre yazıklar yazık

[82-A]

Bu ʿömrüñ ḥisābına mı ağlayam¹¹⁷

Ya bu ḳabrüñ cevābına mı ağlayam¹¹⁸

Ya ḳiyāmet ʿazābına mı ağlayam¹¹⁹

Ḥayfā geçen ʿömre yazıklar yazık

Zākiri eyledüñ bunca şenāʿ at

Her işüñ soñu elbet[te] nedāmet

Ġam yeme bulursun bir gün hidāyet

Ḥayfā geçen ʿömre yazıklar yazık

171

(10'lu Hece Ölçüsü)

İLĀHİ-İ ZĀKİRİ

Nedür sürüruñ neye mesrürsuñ

Neyler bu sende bî-hüde ḥande

Aḥret yarāğın itdüñ mi ḥāzır

Ḳudret [ü] ḳuvvet var iken tende

Rabbenā bizden yoḳ bize dermān

Şoñ demi imān vir bize Allāh

Ḥadden aşurdım cürm [ü] ʿ işyānı

Şorarsa bize Ḥaḳ bir bir anı

¹¹⁷ Ağlayayum şeklinde yazılan sözcük vezin gereği ağlayam şeklinde okunmuştur.

¹¹⁸ Mısrada 12 hece olduğundan 11'li hece ölçüsüne uymamaktadır.

¹¹⁹ Mısrada 12 hece olduğundan 11'li hece ölçüsüne uymamaktadır.

Şuçumı bildüm kapuña geldüm
Sen kabûl eyle bu ebû bânı

Rabbenâ bizden yoğ bize dermân
Şoñ demi imân vir bize senden

Aldadı bizi nefs-i emmâre
Tâ' at etmege olmadı çäre
Olursa su'al bu tehî-deste
Ne cevâb virem ben yüzi çare

Rabbenâ bizden yoğ bize dermân
Şoñ demi imân vir bize Allâh

120

172

(11'li Hece Ölçüsü)

İLÂHİ-İ ZÂKİRİ

Dime rüyum siyâh hâlüm tebâhdur
Efendim luğı çoğ bir pâdişâhdur
Çul olan kullaruñ işi günâhdur
Efendim luğı çoğ bir pâdişâhdur

[82-B]

Kimüñ işigine başum koyayum
Kimüñ karşusunda dîvân tırayum
Sultânum var iken kime varayum
Efendim luğı çoğ bir pâdişâhdur

¹²⁰ Der-kenâr **Zâkirî**ye yâ Rab eyle hidâyet

Nefs elinden kırtar idüp 'inâyet

Der-kenâr Şefî' kılup habîbüñ Muhammedi

Sü'âlin âsân it rüz-i kıyâmet

Rabbenâ bizden yoğ bize dermân

Ne ağlarsuñ behey ‘āsī günahkār
Saña tevbe gibi hısn ü haşın var
Gel istiğfār eyle Allāha yalvar
Efendim luṭfi çok bir pādişāhdur

Efgān idüp dökme gözüñden yaşlar
Günāh iden kul istiğfāra başlar
Günāhın ‘afv idüp cürmin bağışlar
Efendim luṭfi çok bir pādişāhdur

Zākiri ‘āşinüñ çokdur günāhı
Luṭfuñ ile ‘afv it anı İlāhī
Ki sensin pādişāhlar pādişāhı
Efendim luṭfi çok bir pādişāhdur

173

(8’li Hece Ölçüsü)

İLĀHĪ-İ ZĀKİRĪ NEVĀ

‘ İzzetüñ haqqı ey ma‘ būd
‘ Aşkuñdan ayırma beni
Evvel āhır budur maḳşūd
‘ Aşkuñdan ayırma beni

‘ Ömrüm āhıre irince
‘ Azrāile cān virince
Ölüben ḳabre girince
‘ Aşkuñdan ayırma beni

Dertilere ḫāldaş eyle
Zākirlere ḳuldaş eyle
İmān Ḳur’ān yoldaş eyle
‘ Aşkuñdan ayırma beni

Bağma yüzüm kı̄aresine
Çāre yürek yāresine
Şal ʿ āşık̄lar arasına
ʿ Aşkuñdan ayırma beni

Zākiri hāy [u] hūy ile
Sür ʿ ömri ʿ ömre saʿ y ile
Semāʿ ile şafā ile
ʿ Aşkuñdan ayırma beni

174

(15'li Hece Ölçüsü)

İLĀHĪ-İ ZĀKİRĪ BŪSELĪK

Çok günāhum var cihānda cürmüme yokdur ʿ aded
Pādişāhlar pādişāhı sensin Allāhu'ş-şamed
Bağr-i ʿ işyāna ğarīkam isterem senden meded
Hey meded ey luṭf[1] çok ihsānı çok Mevlā meded

[83-A]

Aldanup nefsüm hevāsına esir oldum aña
Eksügüm çokdur kapuñda yalvarıgeldüm saña
Yā İlāhī rüz-ı maşşerde ʿ itāb itme baña
Hey meded ey luṭf[1] çok ihsān[1] çok Mevlā meded

Yüzi kare kuluñam dā'im işüm sehv [ü] ḥaṭā
Pādişāhsın lāyık olan saña ʿ afv ile ʿ aṭā
Yā İlāhī hürmet-i ḥubb-i Muḥammed Muştafā
Hey meded ey luṭf[1] çok ihsān[1] çok Mevlā meded

İsterem senden ʿ ināyet bize ey kân-ı kerem
Ya ḥabībüñden şefāʿ at olmaz ise neylerem
Korqaram nār-ı caḥimde zāri zāri aqlaram

Hey meded ey luṭf[1] çok iḥsān[1] çok Mevlā meded

Zākiri-i bīçāreyi itme қаpuñda şermsār
Şuçını ‘afv idüben etme yerini dār [u] dār
Varıcaқ maḥşer yerine hep sıgār ile kibār
Hey meded ey luṭf[1] çok iḥsān[1] çok Mevlā meded

175

(16’lı Hece Ölçüsü)

İLĀHĪ-İ ZĀKİRĪ MĀHÜR

Fazluñ ile yā Rabbenā қaldır қuvāmuzdan kesel
Ḥıfz eyle Şeyṭān virmesün şoñ demde imā....
Ḥālüm n’ola nāgāh baña dirlerse bir gün irtihāl
Şūrīde-ḥāl itdi beni hey meded vay

Қurb-ı ecel sū-i ‘amel

‘Ömr-i ‘azīzi nideyüm yoқ yerlerde қıldum hebā
Yoldan beni alıқodı nefс hevā şıyt ü şadā
Āḥir nefesde zikrūñi eyleme dilümden cüdā
Şūrīde-ḥāl itdi beni hey meded vay

Қurb-ı ecel sū-i ‘amel

Kendüme çok zulm eyleyüp İblisüñ oldum hem-rehi
Dergāhuña nice varam yüzüm қара elüm tehī
Āb-ı luṭfuñ ile aғart yā Rab bu rüy-ı siyāhı
Şūrīde-ḥāl itdi beni hey meded vay

[84-B]¹²¹

¹²¹ MECMŪ‘ A-İ ḤADĀ’İŪ‘L-İMTİḤĀN

İşbu āşāruñ dört cüz’e taқsīmiyle cüz’-i evvelinüñ bu қadarla iktifā ve cüz’i şānīsiniñ dağı ikmāl ü neşrine i‘tinā virü...cilvenümā-yı mir’at ...ḥuşūli.....

Fihrist-i cüz’i evvel

SONUÇ

Çorum Hasan Paşa Yazma Eser Kütüphanesinde 19 Hk 2271 numarada kayıtlı olan *Mecmûa-i İlâhiyât*, 89 fotoğraftan oluşmaktadır. İlk altı (2691-2692-2693-2694-2695-2696) ve son bir (2780) fotoğraf, eserle ilgisi olmadığından, çeviriyazılı metinde bulunmamaktadır. Çeviriyazılı metin 2697-2779 numaralı fotoğraflardan oluşmaktadır. Eserin müellifi 2727 numaralı fotoğraf ve 31-A numaralı varakta belirtildiği üzere Seyyid Hasan'dır. Eserin telif edildiği dönemle ilgili bilgi bulunmamakta, eserde geçen isimler bu konuda bir kanaat oluşturmaktadır.

Çalışmamız, dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde *Mecmûa-i İlâhiyât* adlı eser hakkında genel bir bilgi verilmiştir. İkinci bölümde eserin müellifi olan Seyyid Hasan'ın hayatı hakkında bir kanaat oluşturulmaya çalışılmış ve Seyyid Hasan'ın şiirleri şekil ve içerik bakımından incelenmiştir. Üçüncü bölümde eserde şiirlerine yer verilmiş diğer şairler hakkında bilgi verilmiştir. Dördüncü bölümde ise eserin çeviriyazısı ve transkribe ederken dikkat edilen hususlar yer almaktadır.

Mecmûa-i İlâhiyât, 90 adet hadis metni ve bu hadislerin ikişer beyitlik manzum tercümeleriyle başlar. Bu kısmın müellifi ve hadislerin mütercimi hakkında bir bilgi yoktur. Ardından peygamberimiz, dört halife, din ve devlet büyüklerine dua şeklindeki nesir bölüm gelir. Bu nesir bölüm çok tahrif olduğundan tamamı okunamamıştır. Arapça ve Farsça ifadelerin bulunduğu bu bölümün sonunda bir de Farsça şiir yer almaktadır. Eserin bundan sonraki kısmı Osmanlı Türkçesiyle yazılmış şiirlerden oluşmaktadır. Seyyid Hasan mahlaslı beş şiirin ardından Aziz Mahmud Hüdâyî'ye ait Hüdâî mahlaslı yirmi şiir bulunmaktadır. Ardından Hüdâî'nin kaleme aldığı düşünülen Molla Fenârî'nin, tarihî kaynaklarda tespit edilememiş *Şürûtu's-şalât* adlı eserinden "namaz, abdest, gusül" ile ilgili manzum tercüme yer almaktadır. Bu tercümeyi Aziz Mahmud Hüdâyî-i Üsküdarî'nin "Fatiha Sûresi Tefsiri" takip etmektedir. Tefsirin sonunda yer alan iki şiirle eserin Aziz Mahmud Hüdâyî'ye ait bölümü tamamlanmıştır.

Aziz Mahmud Hüdâyî'ye ait bölüm tamamlandıktan sonra İmam Gazâlî'nin *Kimyâ-yı sa'âdet* adlı eserinden Arapça bir tespih (dua), eserin müellifi Seyyid Hasan'a ait olan sekiz şiir, sonrasında kime ait olduğu belirlenemeyen cenaze defni ile ilgili bir dua gelmektedir. Seyyid Hasan'ın eserin müellifi olduğunu belirttiği kısımdan sonra Seyyid Hasan'a ait olan 115 şiir yer alır. Eserin sonunda Zâkirî'ye ait sekiz, Hâletî'ye

ait bir, Meylî'ye ait bir, Şeyhoğlu Mustafa'ye ait bir, Câhidî Ahmet Efendi'ye ait iki ve kime ait olduğu tespit edilemeyen “Derviş” mahlaslı bir şiir bulunmaktadır.

Mecmûa-i İlâhiyât'ı oluşturan bu 89 varâğın tamamının aynı esere ait olmadığı tahmin edilmektedir. Bazı varaklarda kullanılan farklı yazı şekilleri, eserin içeriğinde konu bütünlüğünü bozan bölümler, eserin 2695 ve 2780 numaralı fotoğraflarındaki varaklarında görülen içindikiler bölümünün eserin içeriğiyle bağlantılı olmaması ve eserde yer alan şiirlerdeki farklı mahlaslar bu tahmini güçlendirmektedir. Eserde tespit edilen 175 şiirin 127'sini eserin müellifi olan Seyyid Hasan'ın şiirleri oluşturur. Bu yüzden Seyyid Hasan'ın şiirleri dışındaki bölümlerin esere sonradan eklendiği düşünülmektedir. Ayrıca eser bir araya getirilirken varakların bazıları kaybolmuş, bazıları da yanlış yerleştirilmiştir. Transkribe sırasında kaybolan varakların yeri belirtilmiş, yanlış yerleştirildiği düşünülen varaklar, şiirlerin devamına dikkat edilerek düzenlenmiştir.

Mecmûa-i İlâhiyât, Tekke-Tasavvuf edebiyatı kapsamında değerlendirilebilecek şiirlerden oluşmaktadır. Eserde 127 şiiri olan Seyyid Hasan'ın şiirlerinde içerik olarak dinî konularda bilgilendirme; ayet, hadis, dua, peygamber ve din büyüklerinin isimleri, mucizelerinin aktarılması, Allah'a yalvarma ve O'ndan af dileme gibi özellikler tespit edilmiştir. Eserde sade bir dil kullanılması, iktibas ve telmih dışında farklı söz sanatları ve anlatım yöntemlerine başvurulmaması, eserin yazılış amacının edebî bir değer ortaya koymanın ötesinde okuyucuya bir şeyler öğretme, hatırlatma olduğunu gösterir. Eser içeriğindeki konular, başvurulan anlatım yöntemleri ve şiirlerin şekil özellikleri, inceleme kısmında ayrıntılarıyla açıklanmıştır.

Bu çalışmayla, Tekke-Tasavvuf edebiyatı geleneği ile oluşturulan bir yazma eser, yazı çevirisi yapılarak gün ışığına çıkartılmıştır. Eserde birçok şiiri olan ve kaynaklarda hakkında bilgi bulunmayan Seyyid Hasan'ın şiirleri tespit edilerek çok zengin olan Tekke-Tasavvuf edebiyatına yeni şiirler kazandırılmıştır.

KAYNAKÇA

- Aydın, İ. H. (2005). *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Molla Fenârî md. C.30, ss. 245), İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Aytekin, A. (1991). *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Şeyh Ekmelüddin md. C.4, ss. 377), İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Azamat, N. (1993). *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Câhidî Ahmed Efendi md. C.7, ss. 16-17), İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Canım, R. (2010). *Divan Edebiyatında Türler*, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Dilçin, C. (1887). *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Doğan, A. (1999). *Osmanlıca Türkçe Sözlük*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- İpekten, H.(1991). *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Azvizâde Mustafa Hâletî md. C.4, ss. 348-349), İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- İz, F. (2000). *Eski Türk Edebiyatında Nazım 2*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- İz, F. (2015). *Eski Türk Edebiyatında Nazım 1*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Komisyon. t.y. *İslâm Âlimleri Ansiklopedisi*, (Ali Semerkandî md. C.11, ss. 277-280), y.y., İhlas Matbaacılık Hizmetleri Yayınları.
- Komisyon. t.y. *İslâm Âlimleri Ansiklopedisi*, (Ka'bü'l-Ahbar md. C.1, ss. 355), y.y., İhlas Matbaacılık Hizmetleri Yayınları.
- Kur'an-ı Kerim Meâli* (2011). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Levend, A. S. (1980). *Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar*, İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Onay, A. T. (2007). *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü*, Ankara: Birleşik Yayınları.
- Özcan, N. (1997). *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Zâkiri md. C.16, ss. 319), İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Öze, Ö. (2013). *Peygamberin Genç Arkadaşları*, İstanbul: İlkgençlik Yayınları.
- Pala, İ. (1999). *Divan Şiiri Sözlüğü*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Parlatır, İ. (2011). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Yargı Yayıncılık.

- Pekolcay, N. (1967). *İslami Türk Edebiyatı*, İstanbul: Çağaloğlu Yayınları.
- Sami, Ş. (2002). *Kâmus-ı Türkî*, İstanbul: Çağrı Yayıncılık.
- Sarıcaoğlu, F. (1994). *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Derviş Paşa md. C.9, ss. 195), İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Şenödeyici, Ö. ve Akdağ, A. (2014). *Ulu Çınarın Gölgesinde Bir Şair Mevlî ve Şiirleri*, Ankara: Gece Kitaplığı Yayınları.
- Tatçı, M. ve Yıldız, M. (2005). *Azîz Mahmûd Hüdâyî Dîvân-ı İlâhiyât Tıpkıbasım ve Çeviriyazı*, İstanbul: Üsküdar Araştırmaları Merkezi.
- Yavuz, K. (2010). *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Şeyhoğlu md. C.39, ss. 88-89), İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Yıldız, A. (2003). "Divan Edebiyatında Fenâyî Mahlaslı Şairler". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: VII /1, ss. 345-355.
- Yılmaz, H. K. (1991). *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (Aziz Mahmud Hüdâyî md. C.4, ss. 338-340), İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Yılmaz, H. K. (2013). *Âşıklar Tabîbi - Aziz Mahmûd Hüdâyî Hz.*, İstanbul: Sufi Kitap.
- Yılmaz, M. (2013). *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler*, İstanbul: Kesit Yayınları.

